КАЛЕНДАР

ПРОВИДІННЯ

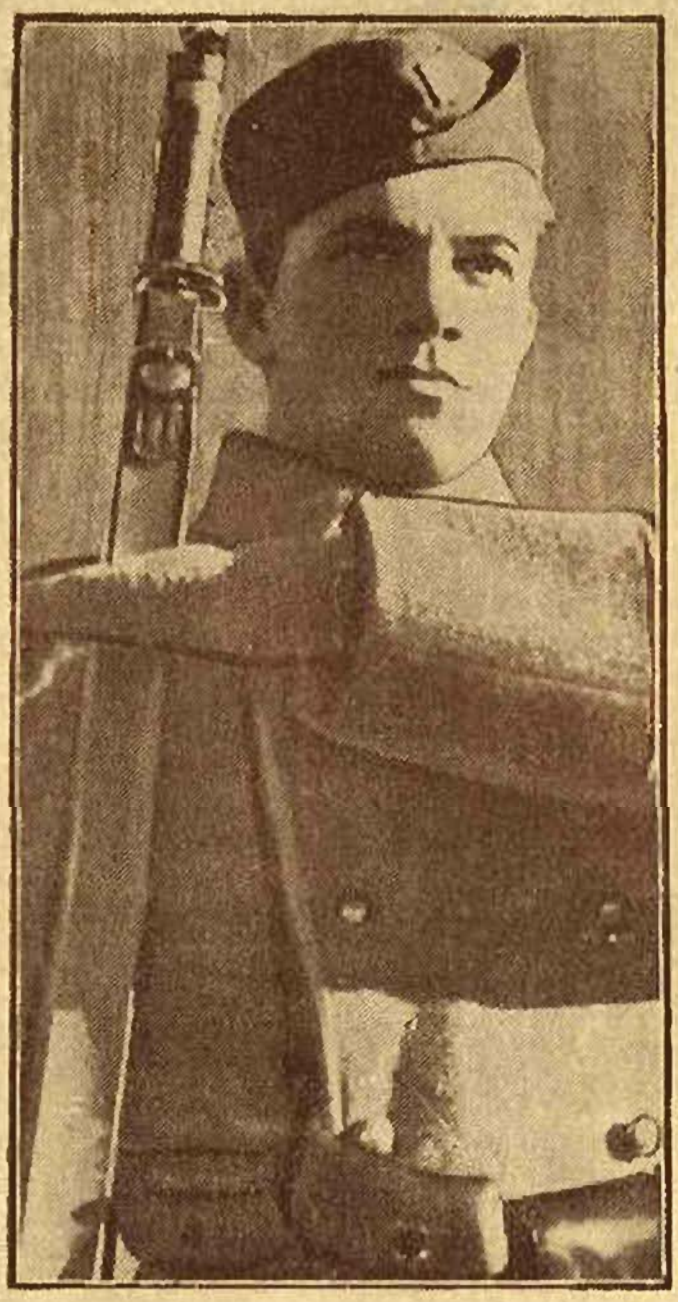

НА РІК 1944

З Друкарні "Америки"

JOHN W. TURKO

НАШ УКРАЇНСЬКИЙ
ПОГРЕБНИК

Known to All Through Sympathetic Service

UKRAINIAN FUNERAL HOME
317 N. Willow Ave. at Church

Residence: 404 Susquehanna Ave.
OLYPHANT, PA.

Phone: 1039

Братство Св. Апп. Петра і Павла, Відділ 3-ий Провидіння Джерзі Ситі, Н. Дж., основане 1912 року старанням тодішного місцевого пароха о. Александра Улицького. В теперішнім уряді є слідуючі особи: Онуфер Ліпка, предс.; Василь Шера, заст.; Іван Серафін, касієр; Іван Гут, заст. кас.; Павло Дмитрів, секр., Василь Цан, Іван Труш і Петро Дмитрів, контрольори; Теодор Павліна, Іван Пеліо й Олекса Каранько надзиратели хорих.

ЩИРІ ПОБАЖАННЯ ВСІМ ПРОВИДІНЦЯМ ЗАСИЛАЄ

ПАВЛО ДМИТРІВ

20-літний секретар Братства св. Апп. Петра і Павла

digitized by ukrbiblioteka.org

КАЛЕНДАР ПРОВИДІННЯ

Стоваришення Українців Католиків в Америці

На переступний рік

— 1944 —

Зладив: БОГДАН КАТАМАЙ

ДРУКАРНІ АМЕРИКИ

817 NORTH FRANKLIN STREET, PHILADELPHIA 23, PA.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ

Непорочне Зачаття Пречистої Діви Марії,
Патронки Провидіння

СІЧЕНЬ—JANUARY

			СВЯТА УКР.-КАТОЛИЦЬКІ	СВЯТА РИМО-КАТ.
1	С	19	Суб. п. Різдв. Мч. Боніфатія	**Новий Рік**
2	**Н**	**20**	**Нед. св. Отців і Н. 29 по Сош.**	**Нед. 2 по Різдві**
3	П	21	Мч. Юліянії	Геновефи
4	В	22	Вмч. Анастазії	Тита
5	С	23	10 мч. в Креті	Емілії
6	Ч	24	Навечер. Різдва. Евгенії. **Піст**	**Трьох Королів**
7	**П**	**25**	**Різдво ГНІХ. (Загальниця)**	Лукіяна
8	**С**	**26**	**Соб. Пр. Богор. і св. Йосифа**	Северина
9	**Н**	**27**	**Н. по Різ., Н. 30 п.С., Стефана**	**Нед. 1 по 3 кор.**
10	П	28	20,000 мч. у Нікомидії	Вільгельма
11	В	29	Невинних Дітей	Гонорати
12	С	30	Мч. Анісії	Аркадія
13	Ч	31	Преп. Меланії	Леонтія
14	**П**	**1**	**Нов. Рік, Обр. ГНІХ., Вас. В.**	Ілярія
15	С	2	Суб. п. Просв. Сильвестра п.	Мавра
16	**Н**	**3**	**Нед. пер. Просв. і Н. 31 п. С.**	**Нед. 2 по 3 кор.**
17	П	4	Собор 70 Апостолів	Антонія
18	В	5	Нав. Богояв., Теопемпта. **Піст**	Прест. св. П.
19	**С**	**6**	**Богоявлення ГНІХ.**	Генриха
20	Ч	7	† Собор св. Ів. Хрестителя	Фабіяна
21	П	8	Преп. Георгія	Агнети
22	С	9	Мч. Полієвкта, С. по Просв.	Вінкентія
23	**Н**	**10**	**Нед. по Просв.**	**Нед. 3 по 3 Кор.**
24	П	11	† Преп. Теодозія	Тимотея
25	В	12	Мч. Татіяни	Нав. св. Павла
26	С	13	Мч. Єрмила і Стратилата	Полікарпа
27	Ч	14	Преп. Отців у Синаї	Івана Золотоустого
28	П	15	Преп. Павла Тив. і Івана	Флявіяна
29	С	16	Поклін оковам Ап. Петра	Франца Сал.
30	**Н**	**17**	**Нед. 32 по Сош. і † Антонія В.**	**Нед. Старозап.**
31	П	18	Св. Атаназія й Кирила	Івана Боско

В кожній українській католицькій родині повинен бути український католицький часопис "Америка"

ЛЮТИЙ—FEBRUARY

			СВЯТА УКР.-КАТОЛИЦЬКІ	СВЯТА РИМО-КАТ.
1	В	19	Пр. Макарія Єгипет.	Ігнатія
2	С	20	† Преп. Евтимія В.	М. Б. Гром.
3	Ч	21	Пр. Максима	Власія
4	П	22	Ап. Тимотея	Вероніки
5	С	23	Сщмч. Климента	Агафії
6	**Н**	**24**	**Нед. Митаря й Фарисея**	**Нед. Мясопустна**
7	П	25	† Св. Гр. Богосл. **(Загальн.)**	Ромуальда
8	В	26	Преп. Ксенофонта	Івана
9	С	27	† Пер. мощ. св. Ів. Золотоуст.	Кирила Александ.
10	Ч	28	Преп. Єфрема Сир.	Схолястики
11	П	29	Перен. мощ. св. Ігнатія Бог.	Поява М. Б. в Люрд
12	**С**	**30**	**Трьох Святителів**	7 Основ. Сервітів
13	**Н**	**31**	**Нед. Блудного Сина**	**Нед. Сиропустна**
14	П	1	Лютий. Мч. Трифона	Валентина
15	**В**	**2**	**Стрітення ГНІХ.**	Фавстина
16	С	3	Симеона і Анни прор.	Юліяни
17	Ч	4	Пр. Ізидора	Юліяна
18	П	5	Мч. Агафії	Симеона
19	С	6	Суб. Задушна. Преп. Вукола	Конрада
20	**Н**	**7**	**Нед. Мясопустна**	**Нед. Запустна**
21	П	8	Вмч. Теодора Стратилата	Фелікса
22	В	9	Мч. Никифора	Маргарети
23	С	10	Мч. Харалампія	**† Попелева середа**
24	Ч	11	Сщмч. Власія	Матея
25	П	12	Св. Мелетія	Цезарія
26	С	13	Преп. Мартиніяна	Александра
27	**Н**	**14**	**Нед. Сиропустна**	**Нед. Вступна**
28	П	15	Ап. Онисима. **(Великий Піст)**	Теофіля
29	В	16	Мч. Памфила	Романа

Не відкладайте на завтра! Ще нині ставайте в члени Провидіння!

БЕРЕЗЕНЬ—MARCH

			СВЯТА УКР.-КАТОЛИЦЬКІ	СВЯТА РИМО-КАТ.
1	С	17	Вмч. Теодора Тирона	Альбіна
2	Ч	18	Св. Льва папи	Пазла
3	П	19	Ап. Архіпа	Кунегунди
4	С	20	Преп. Льва Катен.	Казимира
5	**Н**	**21**	**1 Нед. Посту**	**Нед. Суха**
6	П	22	Найд. мощ. муч. у Евгенії	Перпетуї
7	В	23	Сщмч. Полікарпа	Томи з Аквіну
8	С	24	† 1 і 2 Найд. Гол. Ів. Хрест.	Вінкентія
9	Ч	25	Тарасія	Францішки
10	П	26	Св. Порфірія	40 Мучеників
11	С	27	Преп. і ісп. Прокопія	Константина
12	**Н**	**28**	**2 Нед. Посту**	**Нед. Глуха**
13	П	29	Преп. Касіяна	Никифора
14	В	1	Березень. Прмч. Евдокії	Матильди
15	С	2	Сщмч. Теодота	Климента
16	Ч	3	Мч. Евтропія	Киріяка
17	П	4	Преп. Герасима	Патрикія
18	С	5	Мч. Конона	Кирила Єрусалим.
19	**Н**	**6**	**3 Нед. Посту, Хрестопоклінна**	**Нед. Середоп. Йос.**
20	П	7	Сщмч. в Херсоні	Архипа
21	В	8	Преп. Теофілякта	Венедикта
22	С	9	† 40 мч. у Севастії	Катерини Ґен.
23	Ч	10	Мч. Кондрата	Фелікса
24	П	11	Св. Софронія	Архистрат. Гавриїла
25	С	12	Пр. Теоф., Св. Гр. Двоєсл. п.	**Благовіщення**
26	**Н**	**13**	**4 Нед. Посту**	**Нед. Чорна**
27	П	14	Преп. Венедикта	Івана Дамаскина
28	В	15	Мч. Агапія	Івана Капістрана
29	С	16	Мч. Савина папи **(Поклони)**	Кирила
30	Ч	17	Преп. Алексія	Квірина
31	П	18	Св. Кирила	Бальбіни

Родичі! Ще нині впишіться самі і своїх діточок до Провидіння!

КВІТЕНЬ—APRIL

			СВЯТА УКР.-КАТОЛИЦЬКІ	СВЯТА РИМО-КАТ.
1	С	19	Мч. Хризанта і Дарії	Гугона
2	**Н**	**20**	**5 Нед. Посту**	**Нед. Квітна**
3	П	21	Преп. і ісп. Якова	Ришарда
4	В	22	Сщмч. Василія	Ізидора
5	С	23	Прмч. Нікона	Вінкентія
6	Ч	24	Преп. Захарії	Келестина папи
7	**П**	**25**	**Благовіщення Пр. Діви Марії**	**Велика Пятниця**
8	С	26	Собор Арх. Гавриїла	М. Б. Страдальної
9	**Н**	**27**	**Нед. Квітна**	**Великдень**
10	П	28	Преп. Іляріона	**Світлий Понеділок**
11	В	29	Преп. Марка	Льва папи
12	С	30	Преп. Ів. Ліствич.	Юлія папи
13	Ч	31	Преп. Іпатія	Герменегільди
14	**П**	**1**	**Квітень. Велика Пятниця**	Юстина
15	С	2	Велика Субота, Преп. Тита	Апастазії
16	**Н**	**3**	**Воскресення Христове**	**Нед. Біла**
17	**П**	**4**	**Світл. Понеділ. (Загальниця)**	Анікити
18	**В**	**5**	**Світлий Вівторок**	Апольонія
19	С	6	Св. Евтихія	Крескентія
20	Ч	7	Преп. Георгія	Сульпіція
21	П	8	Ап. Іродіона	Анзельма
22	С	9	Мч. Евпсихія	Войтіха
23	**Н**	**10**	**Нед. Томина**	**Нед. 2 по Велик.**
24	П	11	Сщмч. Антипи	Фіделіса
25	В	12	Преп. Василія	Євангл. Марка
26	С	13	Сщмч. Артемона	Клита
27	Ч	14	Св. Мартина папи	Петра Канізія
28	П	15	Ап. Аристарха	Пала від Хреста
29	С	16	Мч. Агапії	Петра з Верони
30	**Н**	**17**	**Нед. Мироносиць**	**Нед. 3 по Велик.**

Кожна українська католицька дитина повинна бути вписана в Провидінні!

ТРАВЕНЬ—МАУ

			СВЯТА УКР.-КАТОЛИЦЬКІ	СВЯТА РИМО-КАТ.
1	П	18	Преп. Івана	Филипа
2	В	19	Преп. Івана ветхопечерника	Атаназія
3	С	20	Преп. Теод. Тріхини	Найд. св. Хреста
4	Ч	21	Сщмч. Януарія	Моніки
5	П	22	Преп. Теодора	Пія V папи
6	**С**	**23**	**Вмч. Георгія (на нед.)**	Івана в олію
7	**Н**	**24**	**Нед. Розслабленого**	**Нед. 4 по Велик.**
8	П	25	† Ап. і Єв. Марка	Станислава
9	В	26	Сщмч. Василія	Григ. Назіянз.
10	**С**	**27**	**Переполов.,** Сщмч. Симеона	Ізидора
11	Ч	28	Ап. Ясона	Франца
12	П	29	Мч. в Кизиці	Панкратія
13	С	30	† Якова	Серватія
14	**Н**	**1**	**Травень. Нед. Самарянки**	**Нед. 5 по Велик.**
15	П	2	Св. Атаназія Вел.	Івана де ля Саль
16	В	3	† Преп. Теодоз. Печерського	Івана Непом.
17	С	4	Прмч. Пелагії	Пасхаліса
18	Ч	5	Мч. Ірини	**Вознесення**
19	П	6	Йова многострадального	Петра
20	С	7	Явлення Ч. Хреста	Вернардина
21	**Н**	**8**	**Н. Сліпород., Ап. і Єв. Ів. Бог.**	**Нед. 6 по Велик.**
22	П	9	† Перен. мощ. св. Николая	Юлії
23	В	10	† Ап. Симона Зилота	Дезидерія
24	С	11	Сщмч. Мокія	Йоанни
25	**Ч**	**12**	**Вознесення Господнє**	Григорія VII. папи
26	П	13	Мч. Гликерії	Филипа Нерія
27	С	14	Мч. Ізидора	Беди
28	**Н**	**15**	**Нед. св. Отців**	**Сошествія св. Духа**
29	П	16	Преп. Теодора Освящ.	**Понеділок св. Духа**
30	В	17	Ап. Андроніка	Фелікса
31	С	18	Мч. Теодота	Петронелі

В кожній українській католицькій родині повинен бути український католицький часопис "Америка"

ЧЕРВЕНЬ—JUNE

			СВЯТА УКР.-КАТОЛИЦЬКІ	СВЯТА РИМО-КАТ.
1	Ч	19	Сщмч. Патрикія	Якова
2	П	20	Мч. Талалея	Еразма
3	С	21	Суб. Задуш., † Конст. і Єлени	Кльотильди
4	**Н**	**22**	**Сошествія св. Духа**	**Нед. Пресв. Тройці**
5	**П**	**23**	**Пресв. Тройці (Загальниця)**	Боніфатія
6	В	24	Преп. Симеона	Норберта
7	С	25	† 3-тє найд. Гол. Ів. Хрест.	Роберта
8	Ч	26	Ап. Карпа	**Боже Тіло**
9	П	27	Сщмч. Терапонта	Феліціяна
10	С	28	Преп. Никити	Маргарети
11	**Н**	**29**	**Нед. Всіх Святих**	**Нед. 2 по Сош.**
12	П	30	Преп. Ісаакія (**Петрівка**)	Онуфрія
13	В	31	Ап. Єрмія	Антонія
14	С	1	Червень. Мч. Юстина	Василія В.
15	**Ч**	**2**	**Пр. Евхар.** (на н.) Св. Никиф.	Беноиа
16	П	3	Мч. Лукилїяна	**Пресв. Серця Ісус.**
17	С	4	Св. Митрофана	Адольфа
18	**Н**	**5**	**Нед. 2 по Сош.**	**Нед. 3 по Сош.**
19	П	6	Преп. Висаріона	Юліяни
20	В	7	Сщмч. Теодота	Сильверія
21	С	8	Вмч. Теодора Страт.	Альойзія Ґонзаґи
22	Ч	9	Св. Кирила	Павлина
23	**П**	**10**	**Серц. Хр.** (на н.) Состр. М. Б.	Зенона
24	С	11	† Ап. Вартоломея і Варнави	Різдво Івана Хрест.
25	**Н**	**12**	**Нед. 3 по Сош.**	**Нед. 4 по Сош.**
26	П	13	Мч. Акилини	Павла і Івана
27	В	14	Прор. Єлисея	Владислава
28	С	15	Прор. Амоса	Іринея
29	Ч	16	Тихона	**Петра і Павла**
30	П	17	Мч. Мануїла	Згад. ап. Павла

Кожна українська католицька дитина повинна бути вписана в Провидінні!

ЛИПЕНЬ—JULY

			СВЯТА УКР.-КАТОЛИЦЬКІ	СВЯТА РИМО-КАТ.
1	С	18	Мч. Леонтія	Пресв. Крови Іс. Хр.
2	**Н**	**19**	**Нед. 4 по Сош., † Ап. Юди**	**Нед. 5 по Сош.**
3	П	20	Сщмч. Методія	Анатоля
4	В	21	Мч. Юліяна	Теодора
5	С	22	Сщмч. Евзевія	Антонія
6	Ч	23	Мч. Агрипіни	Лукії
7	**П**	**24**	**Різдво св. Івана Хрестителя**	Кирила й Методія
8	С	25	Прмч. Февронії	Єлисавети
9	**Н**	**26**	**Нед. 5 по Сош.**	**Нед. 6 по Сош.**
10	П	27	Преп. Сампсона	7 Братів Макав.
11	В	28	Перен. мощ. Кира і Івана	Пія І. папи
12	**С**	**29**	**Апп. Петра і Павла**	Івана Ґваль
13	Ч	30	Собор 12 Апостолів	Анаклита
14	П	1	Липень. Косми і Дамяна	Бонавентури
15	С	2	† Полож. Ризи Пр. Богород.	Генрик
16	**Н**	**3**	**Нед. 6 по Сош.**	**Нед. 7 по Сош.**
17	П	4	Св. Андрея Критського	Алексія
18	В	5	† Кирила і Методія	Каміля
19	С	6	† Атаназія Атонського	Вінкентія з Пав.
20	Ч	7	Преп. Томи і Акакія	Чеслава
21	П	8	Вмч. Прокопія	Пракседи
22	С	9	Сщмч. Пашкратія	Марії Магдалини
23	**Н**	**10**	**Н. 7 по С., † Антонія Печер.**	**Нед. 8 по Сош.**
24	П	11	Мч. Евфимії і Ольги кн. Укр.	Христини
25	В	12	Мч. Прокла і Ілярія	Ап. Якова Старшого
26	С	13	Собор Арх. Гавриїла	Анни М. Пр. Д.
27	Ч	14	Ап. Акили	Наталії
28	П	15	† Володимира В. кн. України	Віктора
29	С	16	Сщмч. Атиногена	Марти
30	**Н**	**17**	**Н. 8 п. С. і Отців перш. 6 Соб.**	**Нед. 9 по Сош.**
31	П	18	Мч. Якинта	Ігнатія Льойолі

Родині! Ще нині впишіться самі і своїх діточок до Провидіння!

СЕРПЕНЬ—AUGUST

			СВЯТА УКР.-КАТОЛИЦЬКІ	СВЯТА РИМО-КАТ.
1	В	19	Преп. Макрини	Петра в окозах
2	**С**	**20**	**Прор. Ілії (на нед.)**	Альфонса
3	Ч	21	Преп. Симеона	Найд. м. св. Стефана
4	П	22	Марії Магд. і Фоки	Домініка
5	С	23	Мч. Трофима	Матери Божої Сніж.
6	**Н**	**24**	**Н. 9 п. С. † Мч. Бориса і Гліба**	**Нед. 10 по С., Преобр.**
7	П	25	† Успення св. Анни	Каєтана
8	В	26	Сщмч. Єрмолая	Киріяка
9	С	27	Вмч. Пантелеймона	Романа
10	Ч	28	Ап. Прохора і св. Іннокент. п.	Лаврентія
11	П	29	Мч. Калініка	Сузанни
12	С	30	Ап. Сили	Кляри
13	**Н**	**31**	**Нед. 10 по Сош.**	**Нед. 11 по Сош.**
14	П	1	Серп. Пр. Ч. Хр. **(Спасівка)**	Евзевія
15	В	2	Перен. мощ. св. Стефана	**Успення Пр. Богор.**
16	С	3	Преп. Ізаакія	Йоакима
17	Ч	4	7 Молодців у Ефезі	Якинта
18	П	5	Мч. Евсигнія	Єлени
19	**С**	**6**	**Преображення Господнє**	Беніґни
20	**Н**	**7**	**Неділя 11 по Сош.**	**Нед. 12 по Сош.**
21	П	8	Ісп. Еміліяна	Іванни Шанталь
22	В	9	† Ап. Матія	Тимотея
23	С	10	Мч. Лаврентія	Филипа
24	Ч	11	Мч. Евпла	Вартоломея
25	П	12	Мч. Фотія	Людвика
26	С	13	Преп. Максима	Зефирина
27	**Н**	**14**	**Нед. 12 по Сош.**	**Нед. 13 по Сош.**
28	**П**	**15**	**Успення Пресв. Богородиці**	Августина
29	В	16	Перен. Нерукотворен. Образа	Усік. Гол. Ів. Хр.
30	С	17	Мч. Мирона	Рожі Лім.
31	Ч	18	Мч. Флора і Лавра	Раймунда

ВЕРЕСЕНЬ—SEPTEMBER

			СВЯТА УКР.-КАТОЛИЦЬКІ	СВЯТА РИМО-КАТ.
1	П	19	Мч. Андрея Страт.	Броніслава
2	С	20	Прор. Самуїла	Стефана
3	**Н**	**21**	**Нед. 13 по Сош.**	**Нед. 14 по Сош.**
4	П	22	Мч. Агатоніка	Розалії
5	В	23	Мч. Лупа	Лаврентія
6	С	24	Сщмч. Евтиха	Захарії.
7	Ч	25	Возвр. м. ап. Вартоломея	Мельхіора
8	П	26	Мч. Адріяна	**Різдво Преч. Д. Марії**
9	С	27	Преп. Пімена	Петра Клявера
10	**Н**	**28**	**Нед. 14 по Сош.**	**Нед. 15 по Сош.**
11	**П**	**29**	**Ус. Гол. Ів. Хр. (на нед.) Піст**	Прота
12	В	30	Св. Александра	Гвідона
13	С	31	† Полож. Пояса Пр. Богород.	Филипа
14	Ч	1	Верес. † Поч. Цер. Р. Симсон.	**Воздвиж. Ч. Хреста**
15	П	2	Мч. Мамонта	7 Страдань Пр. Д. М.
16	С	3	Сщмч. Антима	Корнилія
17	**Н**	**4**	**Нед. 15 по Сош.**	**Нед. 16 по Сош.**
18	П	5	Прор. Захарії	Томи
19	В	6	Чудо Арх. Михаїла	Януарія
20	С	7	Мч. Созонта	Евстахія
21	**Ч**	**8**	**Різдво Пресв. Богородиці**	Матея
22	П	9	Правед. Йоакима і Анни	Томи з Вилянова
23	С	10	Мч. Минодор., Суб. п. Воздв.	Теклі
24	**Н**	**11**	**Н. 16 по С., Нед. пер. Воздв.**	**Нед. 17 по Сош.**
25	П	12	Сщмч. Автонома	Володислава
26	В	13	Відн. храма, сщмч. Корнилія	Кипріяна
27	**С**	**14**	**Воздвиження. Чесн. Хр. Піст**	Косми і Дамяна
28	Ч	15	Вмч. Никити	Вячеслава
29	П	16	Вмч. Евфимії	Архистр. Михаїла
30	С	17	Мч. Софії, Суб. по Воздв.	Єроніма

В кожній українській католицькій родині повинен бути український католицький часопис "Америка"

ЖОВТЕНЬ—OCTOBER

			СВЯТА УКР.-КАТОЛИЦЬКІ	СВЯТА РИМО-КАТ.
1	Н	18	**Н. 17 по С., Нед. по Воздв.**	**Нед. 18 по Сош.**
2	П	19	Мч. Трофима	Ангелів Хоронителів
3	В	20	Вич. Евстахія	Кандида
4	С	21	Ап. Кондрата	Франца Сераф.
5	Ч	22	Сщмч. Фоки	Плакида
6	П	23	Зачаття Івана Хрестителя	Брунона
7	С	24	Первомч. Теклі	М. Б. Рожан.
8	Н	25	**Нед. 18 по Сош.**	**Нед. 19 по Сош.**
9	П	26	**Престав. Ів. Богосл. (на нед.)**	Діонізія
10	В	27	Мч. Калістрата	Франца Боргія
11	С	28	† Преп. і ісп. Харитона	Еміліяна
12	Ч	29	Преп. Киріяка	Максиміліяна
13	П	30	Сщмч. Григорія	Едварда
14	С	1	**Жовт. Покр. Пр. Богор. (н.н.)**	Калікста
15	Н	2	**Нед. 19 по Сош.**	**Нед. 20 по Сош.**
16	П	3	Сщмч. Дионізія Ареоп.	Герарда Маєлі
17	В	4	Сщмч. Єротея	Маргарети Алякок
18	С	5	Мч. Харитини	Луки
19	Ч	6	† Ап. Томи	Петра з Алькантари
20	П	7	Мч. Сергія і Вакха	Івана Канта
21	С	8	Преп. Пелагії	Уршулі
22	Н	9	**Н. 20 п. С., Отц. 7 Соб.,**	**Нед. 21 по Сош.**
23	П	10	Мч. Евлампія	Северина
24	В	11	Ап. Филипа	Арх. Рафаїла
25	С	12	Мч. Прова	Кристіна
26	Ч	13	Мч. Карпа	Евариста
27	П	14	Преп. Параскевії	Флюрентія
28	С	15	Преп. Евтимія	Симона
29	Н	16	**Нед. 21 по Сош., Царя Христа**	**Нед. 22 по Сош.**
30	П	17	Прор. Озії	Альфонса Родр.
31	В	18	† Ап. і Єв. Луки	Лукилії

ЛИСТОПАД—NOVEMBER

			СВЯТА УКР.-КАТОЛИЦЬКІ	СВЯТА РИМО-КАТ.
1	С	19	Прор. Йоїла	**Всіх Святих**
2	Ч	20	Вмч. Артемія	**День Задушний**
3	П	21	Преп. Іляріона В.	Губерта
4	С	22	Аверкія	Кароля Боромея
5	**Н**	**23**	**Нед. 22 по Сош.**	**Нед. 23 по Сош.**
6	П	24	Мч. Арети	Леонарда
7	В	25	Мч. Маркіяна і Мартирія	Теогата
8	**С**	**26**	**Вмч. Димитрія**	Ґотфріда
9	Ч	27	Мч. Нестора	Теодора
10	П	28	Мч. Параскеви	Андрія з Авел.
11	С	29	Препмч. Анастазії	Мартина
12	**Н**	**30**	**Нед. 23 по Сош.**	**Нед. 24 по Сош.**
13	П	31	Ап. Стахія	Станислава
14	В	1	Листопад. Косми і Дамяна	Йосафата
15	С	2	Мч. Акиндина	Гертруди
16	Ч	3	Мч. Акепсима	М. Б. Остробр.
17	П	4	Преп. Йоанікія	Сальомеї
18	С	5	Мч. Галактіона	Оттона
19	**Н**	**6**	**Нед. 24 по Сош.**	**Нед. 25 по Сош.**
20	П	7	Мч. Єрона	Фелікса
21	В	8	Собор Арх. Михаїла	Введ. в Храм М. Б.
22	С	9	Мч. Онисифора	Кекилії
23	Ч	10	Ап. Єраста	Климента
24	П	11	Мч. Мини	Ізана від Хреста
25	**С**	**12**	**Свящм. Йосафата (на нед.)**	Катерини
26	**Н**	**13**	**Н. 25 по С., † Ів. Золотоуст.**	**Нед. 26 по Сош.**
27	П	14	† Ап. Филипа	Валеріяна
28	В	15	Мч. і ісп. Гурія	Крискентія
29	С	16	† Ап. і Єв. Матея	Сатурніна
30	Ч	17	Св. Григорія	Андрія Ап.

Родичі! Ще нині впишіться самі і своїх діточок до Провидіння!

ГРУДЕНЬ—DECEMBER

			СВЯТА УКР.-КАТОЛИЦЬКІ	СВЯТА РИМО-КАТ.
1	П	18	Мч. Плятона і Романа	Елігія
2	С	19	Прор. Авдія	Бібіяни
3	**Н**	**20**	**Нед. 26 по Сош.**	**Нед. 1 Адвенту**
4	П	21	**Введ. в храм Пр. Богородиці**	Варвари
5	В	22	Ап. Филимона	Сазн
6	С	23	Св. Амфілохія	Николая
7	Ч	24	Вмч. Катерини	Амброзія
8	П	25	Сщмч. Климента папи	**Непор. Зач. Преч. Д.**
9	С	26	Преп. Авлипія	Леокадії
10	**Н**	**27**	**Нед. 27 по Сош.**	**Нед. 2 Адвенту**
11	П	28	Прелмч. Стефана	Дамазія
12	В	29	Мч. Парамона	Александра
13	С	30	† Ап. Андрея	Лукії
14	Ч	1	Грудень. Прор. Наума	Спіридіона
15	П	2	Прор. Авакума	Фортуната
16	С	3	Прор. Софонія	Аделяйди
17	**Н**	**4**	**Нед. 29 по Сош.**	**Нед. 3 Адвенту**
18	П	5	† Преп. Сави Освящ.	Очікув. М. Б.
19	**В**	**6**	**Св. Николая Чудотворця**	Немезія
20	С	7	Св. Амврозія	Теофія
21	Ч	8	Преп. Атапія	Томи ап.
22	**П**	**9**	**Неп. Зачаття Пресв. Богор.**	Зенона
23	С	10	Мч. Минн	Вікторії
24	**Н**	**11**	**Нед. Праотців**	**Нед. 4 Адвенту**
25	П	12	Преп. Спиридона	**Різдво Христове**
26	В	13	† Мч. Евстратія	**Первмч. Стефана**
27	С	14	Мч. Тирса	Івана ап.
28	Ч	15	Сщмч. Елевтерія	Невинних Дітей
29	П	16	Прор. Аггея	Томи еп.
30	С	17	Прор. Даниїла	Евгенія
31	**Н**	**18**	**Нед. св. Отців**	Сильвестра

Не відкладайте на завтра! Ще нині ставайте в члени Провидіння!

Церковний Устав на Рік 1944

СІЧЕНЬ

1. Предпр. Різдва й Субота п. Різдвом: Сл. Б.: Троп. Предпр, Сл. Ін. Конд. Предпр. Прок., Алл. і Прич. дня. Ап. з. 205, Єв. Лук. з. 72.

2. Нед. п. Різдвом: св. Отців і 29 по Сош.: Гл. 4, Єв. утр. 7. **Вел. Веч.:** Блаж. муж. Господи возвах: 10 стихир, воскр. 4, Предпр. 3 і Отц. 3, Сл. Отц. Ін. Предпр. Стиховна воскр. Сл. Отц. і Предпр., **Утреня:** Троп. Воскр. 2 р. Сл. Отц. Ін. Предпр. **Сл. Б.:** Троп Воскр. Отц. і Предпр. Сл. Конд. Отц. Ін. Конд. Предпр. Прок. Отц. Ап. 3. 328 (Отців) і 250 (н. 28), Єв. Мат. з. 1. (Отців) і Лук. 3. 85 (нед. 29). Прич.: Хвалите і Радуйтеся праведні. **Слідує седмиця 30.**

6. Навечеріє Різдва Христового: Царські Часи. **Сл. Б. св. Вас. Вел. з Вечір.:** Ап. з. 303, Єв. Лук. з 5: **(Ніст).**

7. Різдво Христове: Позечеріє Велике з Всеночним. **Сл. Б. св. Ів. Золотоустого:** Все Празн. Місто Святий Боже оповається Єлиці. Ап. з. 209, Єв. Матея з 3. **Загальниця до Навечерія Богоявлення, але час заказаний.**

8. Собор Пресв. Богор. і Св. Йосифа Обручника: Всеночне. **Вел.** Вечір.: Блаж. муж. Господи возвах: 8 стихир: 3 Різдва і 5 Обр., Сл. Обр., Ін. Різдва. Чтенія 3. Литія. Троп. Обр. 2 р., і Богор. Діво 1 р. **Утреня:** Бог Господь: Троп. Різд. ф р., Сл. Обр., Ін. Різдв. Полиелей і Величанія. Степенна: От юности. Прокімен: Возвеселится. Єв. Мат. з. 2. Троп. Обр. Сл. Ін. Різдва. **Сл. Б.:** Антиф. 2 перші Різдв. 3-ий звич. з прип. Різдв. Троп. Різдв. і Обр., Сл. Конд. Обр. Ін. Конд. Собор. Прок. Суботи й Собора, ап. з. 288 (Суботи) і 306 (Собора), Єв. Мат. з. 46 (Суботи) і з. 4 (Собора), Причастен Собора: Суботи.

9. Неділя по Різдві: Святих Боготець, 30 по Сош. і Стефана: Гл. 5, Єв. утр. 8. **Вел. Вечір.: Блаж.** муж. Господи возвах: воскр. 3; Празн. 4; Свят. 3, Сл. Свят. Ін. Догмат гл. 5. Стиховна воскр.; Сл. Свят. Празн. Троп. воскр., Сл. Свят. Ін. Празн. **Утр.:** Троп. воскр. 2. Сл. Свят. Ін. Празн. Дві рядові Катизми з малими Єкт. Сідальні: воскр. з Богород. Непорочні Ангельський Собор. Єкт. мала. Іпакой гл. 5. Степенна гл. 5. Прок. Єв. 8-е (Ів. з. 64) і стихира по нім: воскр. Канони: воскр. з Ірмосом на 4; Богор. на 2; Празн. на 4; Свят. на 4; Катав.: Христос раждається. По 3-ій п.: Конд.-Ікос: Празн. і Сідален Свят. По 6-ій п.: Конд. Ікос: Свят. По 9-ій п.: Світилен воскр.

8-ий; Сл. Свят. Ін. Празн. Стихири хвалитні. вскр. 4; Празн. 4 (з двома власними припівами); Сл. Свят. Ін. Преблагословенна. По великім Славословію: Днесь спасеніє. Сл. Ін. стихира Єванг. 8-а. **Сл. Б. св. Ів. Зол.:** Антиф. два Празн.; 3-ий звич. з прип. Празн. Троп. воскр. Празн. і Свят. Сл.: Конд. Свят. Ін. Празн. Прок. Прич.: неділі і Свят. Ап. з. 200 і 258, (Стефана під зачало), Єв. Мат. з. 4, Лук. 91 (Стефана під зачало, Мат. з. 87). **Слідує седмиця 31.**

14. Новий Рік. Обрізання ГНІХ і Св. Василія: Всеночне. **Вел. Веч.:** 8 стихир: Обріз. 4 і Вас. 4, Сл. Вас., Ін. Обріз. Чтений 3. Литія. Троп. Вас. 2 р. і Обріз. 1 р. **Утреня:** Троп. Обріз. 2 р., Сл. Вас., Ін. Обріз. Полиелей і Величанія. Степенна: От юности і Прок. Уста моя. Єв. Ів. з. 36. Ірмоси Обріз., Катавасія: Глубини: Богоявленія. Троп. Вас. Сл. Ін. Обріз.**Сл. Б. Вас. Вел.:** Троп. Обріз. і Вас., Сл. Конд. Вас., Ін. Обріз. Прок. Обріз. і Вас. Ап. з 254 і 318, Єв. Лук. з. 6 і Мат. з. 11.

15. Субота п. Просвіщенням і Предр. Богоявлення: Сл. Б.: Троп. Сл. Ін. Конд. Предпр. Прок. і Прич. дня. Ап. з. 284, Єв. Мат. з. 5.

16. Нед. п. Просвіщенням і 31 по Сош.: Гл. 6, Єв. утр. 9. Устав той сам, що й на неділю перед Різдвом, лиш: **Сл. Б.:** Ап. з. 298 і 280, Єв. Мар. з. 1 і Лук. з. 93. **Слідує седмиця 32.**

18. Навечеріє Богоявлення: Царські Часи. **Сл. Б. св. Вас. Вел. з Вечір.:** Ап. з. 143, Єв. Лук. з 9. **(Піст).**

19. Богоявлення ГНІХ: Повечеріє Велике з Всеночним. **Сл. Б. св. Ів. Золотоустого:** Антиф. Празн. Місто Святий Боже співається Єлицы. Ап. з. 302, Єв. Мат. з. 6. По Заамвонній молитві Водосвяття.

20. † Собор Ів. Предтечі: Все після уставу Святого Полиелейного на будні в попразденстві.

22. Субота по Просвіщенню: Сл. Б.: Прок., Алл. і Прич. Празн. Ап. з. 233, Єв. Мат. з. 7

23. Неділя по Просвіщенню: гл. 7; Єв. утр. 10. **Сл. Б.:** Антиф. 2 перші Богояв., 3-ий нед. з прип. Богояв. Троп. воскр., Богояв. Сл. Конд. воскр. Ін. Богояв. Прок. і Прич. Нед. по Просвіщ. Ап. з 224, Єв. Мат. з. 8. **Слідує седмиця 33.**

24. † Преп. Теодозія: Устав святого Полиелейного на будні в Попразденстві.

30. Нед. 32 по Сош. і † Преп. Антонія Великого: Гл. 8, Єв. утр. 11. Устав святого Полиелейного в неділю. **Сл. Б.:** Ап. з. 285 і 335; Єв. Лук. з. 94 і 24. **Слідує седмиця 33.**

ЛЮТИЙ

6. Нед. Митаря й Фарисея: Гл. 1; Єв. утр. 1. (Від нині зачинається Тріодь Пістна). **Вел. Веч.:** Стихир 10: воскр. 7 і Мит. 3, Сл. Мит. Ін. Догмат гл. 1. Стиховна воскр., Сл. Мит. Ін. Богор. **Утреня:** До Канона служба воскресна як звичайно, лиш по Пс. 50 Сл. Покаяніє отверзи. Ін.: На Спасенія Стези, і по припіві Стихира Множества. Канон воскр. Катавасія Отверзу гл. 4. На Хвалитех 4 стихири гл. і 4 Мит. Сл. Мит. Ін. Преблагословенна. **Сл. Б.:** Троп. воскр. Сл. Конд. Мит., Ін.

Богор. Прок. і Прич. воскр. Ап. з. 296, Єв. Лук. з. 89. **Загальниця до неділі Блудного Сина.**

12. Трьох Святителів: Всеночне. **Утреня:** Єв. Ів. з. 36. Сл. Б.: Тропарі Святителів. Ап. з. 335, Єв. Мат. з. 11.

13. Нед. Блудного Сина: Гл. 2, Єв. утр. 2. **Вел. Веч.:** 10 стихир: Гл. 6 і Блуд. Сина 4, Сл. Блуд. Сина, Ін. Догмат гл. Проче як в неділю Митаря. **Утреня:** По уставу неділі Митаря і Фарисея, з додатком На ріках Вавилонських. **Сл. Б.:** Троп. воскр. Сл. Конд. Блуд., Ін. Богор. Ап. з. 135, Єв. Луки зачало 79.

15. Стрітення ГНІХ.: Всеночне. **Утреня:** На Бог Господь: Троп. Празн. 2 р. Сл. Ін. Троп. Празн. Все проче по порядку Празн. Єв. Лук. з 8. **Сл. Б.:** Притів до 3-го Антифона є Молитвами Богородиці, Спасе, спаси нас. Місто Прийдіте поклонімся, береться лиш в сам день Празн. входное. Ап. з. 316, Єв. Лук. з. 7.

19. Субота Задушна: Вечір.: Єктенія за Упокой. На Господи воззвах: Стихир 6: гл. і Суб. Мясоп. 3, Сл. Суб. Ін. Догмат гл. 2-го. Місто прокімена співається: Аллилуя. Стих. гл. Сл. Суб. Ін. При кінці Троп. і Богор. За Упокой. **Утреня:** Місто Бог Господь співається Аллилуя. Троп. За Упокой. Проче все до канона як в Парастасі. Хвалитех за Упокой. Славос. мале і Стих. гл. Сл. Ін. Суб. Задушної, Троп. як на вечірни. Отпуст за Упокой. **Сл. Б.:** Все за усопших. Ап. і Єв. дня за усопших.

20. Нед. Мясопустна і Попразд. Стрітення: Гл. 3, Єв. утр. 3. **Веч. Вел.:** Стих. 10: воскр. 3. Тріоди 4 і Стріт. 3. Сл. Тріод. Ін. догм. Стиховні воскр. Сл. Тріоди. Ін. Стріт. Троп. воскр. Сл. Ін. Стріт. **Утреня:** Троп. воскр. 2 р. Сл. Ін. Стріт. По Полиелеї На ріках. Стихири покаянні. Канон воскр. По 3 п. Конд. і Ікос Стріт. і Сідал. Сл. Тріоди і Стріт. По 6 п. Конд. Ікос Тріоди. По 9 п. Світил. воскр. Сл. Тріоди, Ін. Стріт. Хвалите, стихири воскр. 4 і Тріоди 4 Сл. Тріоди. Ін. Преблаг. **Сл. Б.:** Троп. воскр. і Стріт. Сл. Конд. Нед. Мясоп. Ін. Стріт. Ап. з. 140, Єв. Мат. з. 106.

27. Нед. Сиропустна: Гл. 4. Єв. утр. 4. На **Вечір. і Утрені:** Устав той сам що в нед. Блудного Сина. **Сл. Б.:** Троп. воскр. Сл. Ін. Конд. нед. Сироп. Ап. з. 112, Єв. Мат. з 17.

28. Понеділок: Початок Великого Посту.

БЕРЕЗЕНЬ

В Середи й Пятниці Великого Посту Служба Божа Преждеосвященних Дарів і Сорокоусти. Літургія Преждеосвященних Дарів (на ній Вечірня з слідуючого дня). **УВАГА:** Сл. Б. Преждеосв. Дарів: Убирається священик у всі ризи (фіолетні) при чім говорить лише слова: Господу помолімся. Опісля бере чашу, дискос з покровцем твердим, ложечку й ручничок, де відправляє Літургію після нижче поданого взору. **Чин Літургії:** Благословенно царство. Амінь

і Прийдіте поклонімся. Пс. 103. В часі того Пс. читає священик 5 послідних Молитов Вечірні (Світильничних). (Три початкові читає поодиноко по кожнім з трьох антифонів 18-ої Катизми). Катиз. 18-а 3 антифони з Єкт. малими; і Молит. вечірними. На Госп. возвах: Тріоди: 6; Свят. із слідуючого дня: 4; Сл. Свят. Ін. Богор. гл. Вхід кадилом. Світе тихий. Прок. Тріоди з Стих. 2 р. Чтеніє: Битія. Другий Прок.: Тріоди з Стихом. Священик бере в руки трійцю і кадильницю, складає їх навхрест і обернений до Престола голосить: Премудрость прости. Світ Христов просвіщает всіх. На ті послідні слова звертається священик лицем до людей. Усі роблять 3 великі поклони. Чтець зачинає відразу: Притчей Чтеніє. Воньмім. Чтеніє. Священик замикає царські двері й по скінченню Чтенія, обкадивши передну часть Престола зачинає: Да ісправиться. Священик обкаджує Престіл при кінці кожного стиха, а на кожну сторону переходить тоді, коли крилос зачинає співати: Воздіяніє. В часі коли священик співає стих, клячить народ, і противно, коли співає народ, клячить священик і встає на Воздіяніє. По скінченню Да ісправиться священик отвирає царські двері усі роблять три великі поклони й сейчас зачинається Літургія по порядку після Служебника. Єктенії співає священик опеціяльним напівом. В часі співання Нині сили священик кадить, як звичайно на Літургії перед Вел. Входом. По обкадженню священик сам відмовляє Нині сили 3 рази, виймає з Кивота Дароносицю, кадить, бере її в руки й з шалем на рамени робить: Вхід. По Вході священик ставить на ілитоні св. Дари, обкаджує, вибирає освяченого Агнця й Частиці й опісля ховає Дароносицю. Без ніякої Молитви вливає священик вино й воду до чаші, покриває покровцем, опісля робить з усім народом 3 великі поклони й продовжає Літургію. Св. Причастіє відбувається під одним видом: По заамвонній Молитві: Буди імя Господне 3 р. Пс. 33. Благословеніє Господне на вас ітд. співає священик звичайним напівом.

5. Нед. 1 Посту: Гл. 5, Єв. утр. 5. Веч. Вел.: Блаж. муж. Ґди возв. стхр. 10: воскр. 6 і Тріод. 4. Сл. Тріод. Ін. догм. Стхвні. воскр. Сл. Тріод. Ін. Богр. Троп. воскр. Сл. Пречистому образу, Ін. Богр. **Утреня:** Бог Гдь., Троп. воскр. 2 р. Сл. Обр. Ін. Богр. Сідальні і проч. воскр. По Пс. 50 стхри покаянні. По 3 п. Сідальні Тріоди. По 6 п. Конд. і Ікос Тріоди. По 9 п. Світил. воскр. Сл. Тріоди. Ін. Тріоди. Хвалите стхр. воскр. 5. і Тріоди 4. Сл. Тріод. Ін. Проблагослов. По Отпусті Сл. Ін. стихира еванг. **Сл. Б. св. Вас. Вел.:** Троп. воскр., Тріоди, Сл. Конд. Тріоди. Ін. Богор. Ап. з. 329. Єв. Ів. з. 5. За Достойно: О Тобі радується.

8. † 1 і 2 Найд. Гол. Ів. Хрестителя. Сл. Б. Ів. Золотоустого: Ап. з. 176, Єв. Мат. з. 40.

12. Нед. 2 Посту: Гл. 6, Єв. утр. 6. **Сл. Б. Вас. Вел.:** Троп. воскр. Сл. Конд. Тріоди, Ін. Богор. Ап. з. 304, Єв. Мар. з. 7.

19. Нед. 3 Посту, Хрестопоклінна: Гл. 7, Єв. утр. 7. **Веч. Вел.:** Бла-

жен муж. Гди возв. 10 стих: воскр. 6 і Тріоди 4, Сл. Тріоди. Ін. догмат. Стиховна гл. Сл. Ін. Тріоди. Троп. воскр. Сл. Спаси Господи. Ін. Богор. По отпусті винесення Чесного Хреста з захристії на великий престіл. Відбувається воно так: Сейчас по отпусті Вечірні священик іде до захристії, де вже наперед приготовив Чесний Хрест, убравши його в васильки й обвив зо споду Воздухом, а між васильки і Хрест встромивши Дискос. Відтак, одітий в епітрахиль і фелон, покадить Хрест і зачинає начало обичне. По Яко твоє єсть царство, бере Хрест у руки й прикладаючи його до чола васильками, виносить на престіл і кладе його на місце евангелія, а хор під час того співає Троп. Спаси Господи, Сл. Ін. Вознесийся. **Утреня:** В часі Славословія великого священик убраний в усі ризи фіолетні, покадить на престолі Хрест, бере його в руки й обійшовши престіл навколо, стає перед царськими вратами. Коли скінчиться Славословіє й Трисвятоє, священик возглашає: Премудрость прости! і заносить хрест на тетрапод, а положивши його там кадить з 4 сторін. Хор в тім часі співає Спаси Господи, а по відспіванню робиться 3 поклони співаючи Кресту Твоєму. Подібно по кожнім богослуженню в церкві, аж до пятниці співається перед Чесним Хрестом 3 р. Кресту Твоєму з поклонами. В пятницю по богослуженню заносить священик хрест до захристії. **Сл. Б. Вас. Вел.:** Троп. воскр. і Креста, Сл. Ін. Конд. Креста. Місто Святий Боже береться Кресту Твоєму. Прок. і Прич. Креста. Ап. з. 311, Єв. Мар. з. 37.

26. Нед. 4 Посту: Гл. 8, Єв. утр. 8. **Сл. Б. Вас. В.** Ап. 3. 314, Єв. Мар. з. 40.

29. Середа вечором: Утреня з Поклонами.

КВІТЕНЬ

2. Нед. 5 Посту: Гл. 1, Єв. утр. 9. **Сл. Б. Вас. В.:** Ап. з 321, Єв. Мар. з. 47.

7. Благовіщення Преч. Діви Марії: Вел. Веч.: Блаж. муж **нема.** На Гди возвах Стих. Тріоди 3 і Благов. 5. Чтенія 5: Тріоди 2 і Благов. 3. (перші). Стиховна Тріоди, Сл. Ін. Благов. По Нині отпущаєши Тропар Благов. 1 р. 3 вел. покл. і Отпуст вел. **Повечеріє Вел. з Всеночним:** Правиться рано в день Празн. Порядок той сам що на Різдво і на Йордан, лише Троп. і Конд. Благов. на своїм місці. **Утреня:** Все Празн. Єв. Лук. з. 4. **Сл. Б. Ів. Золот.:** Ап. з. 306, Єв. Лук. з. 3. **Віддання Благовіщення опускається.**

9. Нед. Квітна: Всеночне. Вся воскресна служба опускається. **Вел. Вечірня:** Блаж. муж. Гди возвах 10 стхр. Чтенія 3. Литія. На благословення хліба Тропар Общеє воскресеніє 2 р., і Спогребшеся 1 р. **Утреня:** Полиелей і Величання. Ангельський Собор опускається. По пс. 50 благословення лози, яку роздається на каноні підчас мировання. **Сл. Б. Ів. Золот.** Антиф. Квітної

Неділі. Ап. з. 246, Єв. Ів. з. 41.

13. Великий Четвер: Сл. Б. Вас. Вел. з Веч.: 10 стихир. Чтенія 3 і Ап. з. 149. Єв. Мат. з. 107. Місто Іже Херувими співається Вечери твоєя Тайни. Місто Достойно співається Ірмос Странствія. Нині вечором правиться **Страсти.**

14. Велика Пятниця: Царські Часи. По вечірні винесення Плащаниці до Божого Гробу. Винесення відбувається так: В часі співання послідної стихири на Стиховні священик одітий в усі ризи (фіолетні) виходить перед престіл з Плащаницею і віддає її 4-ом парохіянам. Відтак виймає Святі Тайни, обкаджує їх, бере в руки й серед співу Єгда от древа робить 3 рази обхід навколо церкви. Повернувши до церкви, кладе Найсв. Тайни на приготованім місці над Божим Гробом, обкаджує їх, а Плащаницю умащує в Божім Гробі, головою до своєї лівої руки й кадить її з 4-ох сторін. По Нині отпущаєши і по Отче наш, співається 3 р. Благообразний Йосиф з поклонами. Відтак цілує Плащаницю а по нім вірні. Отпуст Великої Суботи. **Вечором Єрусалимська Утреня при Божім Гробі.** Коли парох має більше церков, то лиш в одній є Вечірня, а в прочих саме виставлення Плащаниці в слідуючий спосіб: Благословен Бог наш, Прийдіте поклонімся 3 р. і сейчас Похід з Плащаницею серед співання Єгда от древа. По Поході: Отпуст малий. Благообразний Йосиф 3 р. з поклонами і цілованням Плащаниці. Від нині до Неділі Пасхи не вноситься мерців до церкви.

15. Велика Субота: Сл. Б. св. Вас. Вел. з Вечір. Ап. з. 91, Єв. Мат. з. 115 і 116. Замість Алл. співається Воскресни Боже, суди земли, підчас того священик зміняє ризи фіолетні на світлі.

16. Великдень: Вечором або дуже рано правиться в фіолетних ризах перед Б. Гробом Містополунощниця. По ній Плащаницю заноситься на вівтар, або де є місце, над горним сідалищем, щоби було видно і там остає аж до Вознесення. Свящ. перебирається в світлі ризи, бере Найсв. Тайни, а люди образ, або статую Воскресення і Євангеліє і робить обхід довкола церкви й дзвонять. Заносить Найсв. Тайни до церкви і з хрестом виходить перед двері церкви, де зачинається Утреня воскресна. На каноні ектенія по кожній пісні кадиться на початку канона й на Ангел вопіяше. **Сл. Б. Ів. Золот.:** Євангеліє поділене на 12 частей, читається з перестанками, підчас яких дзвониться в усі дзвони. **Вечірня** в усіх ризах, так само в понеділок і вівторок, і на **Утрені** цілий тиждень. Нині на веч. Єв. Ів. з 65. На: Да воскресне Бог, цілування хреста й мировання. Отпуст з хрестом цілий тиждень, а далі до Вознесення лише в неділі, Празн. Переполовення й віддання Пасхи. **Цей тиждень загальниця.** Царські врата цілий тиждень отворені. **Похорон правиться цілий тиждень в ризах світлих,** то саме для старших і дітей. — **Час заказаний.** — По Сл. Б., або по Утр. благословення брашен. **Через цілий Світлий Тиждень не можна правити заупокійної Служби Божої.**

17. Світлий Понеділок: Сл. Б.:

Антиф. Пасхи, які береться через цілий тиждень. Троп. Воскресення. Ап. з. 2, Єв. Ів. з. 2.

18. Світлий Вівторок: Сл. Б.: Антиф. і Входне Пасхи, Троп. Пасхи. Сл. Ін. Конд. Пасхи. Ап. з. 4, Єв. Лук. з. 113.

23. Неділя Томина: Гл. 1, Єв. утр. 2. **Сл. Б.:** Антиф. 2 Пасхи, 3-ий звич. з прип. Пасхи так аж до Віддання Пасхи на кожній Літургії. Троп. Празн. Сл. Конд. Празн., Ін. Конд. Пасхи. Трисвяте. Все Празн. Ап. з. 14, Єв. Ів. з. 65. Ангел вопіяше. Причаст. Пасхи. По Отп. з хрестом (Пришедий ко ученикам), розділюється Артос. Від нині похорон звичайний, лише на Трисвяте і на місце Вічная память: Христ. воскрес 3 р.

30. Нед. Мироносиць: Гл. 2, Єв. утр. 3. **Сл. Б.:** Троп. воскр. Благообразний і Мироносиць; Сл. Конд. Мироп. Ін. Пасхи. Ап. з. 16, Єв. Мар. з. 69.

ТРАВЕНЬ

7. Нед. Розслабленого і св. Вмч. Георгія: Всеночне. Гл. 3, Єв. утр. 4. **Вел. Веч.:** Блаж. муж. Господи возвах стихир 10: Розслаб. 6 і Геор. 4. Сл. Розслаб., Ін. Догмат. Чтеній 3; на Литії стихири. Сл. Геор. Ін. Розслаб. На стиховні одна стихира гласа і стих. Пасхи, Сл.: Геор. Ін. Розслаб. На благосл. хлібів Троп. Геор. 2 р. і Богородице Діво 1 р. **На Утрені:** На Бог Господь троп. воскр. 2 р. Сл. Геор. Ін. Розслаб. По 3-ій п. Конд.-Ікос і Сідал. Георг. Сл. Ін. Розслаб. по 6-ій Конд.-Ікос Розслаб. по 9-ій Світилен Пасхи, Сл. Геор. Ін. Розслаб. На хвалитех стихир Розслаб. 4 і Геор. 4. Сл. Розслаб. Ін. Преблагословенна. **Сл. Б.:** Троп. воскр. і Геор. Сл. Конд. Георг. Ін. Конд. Розслаб. Ап. з. 23 і 29, Єв. Ів. з. 14 і 52.

10. Середа Переполовення: Це Празн. Господський, восьмидневний, якого служба береться сама в середу й в середу слідуючу віддається. В прочі дні й в неділю Самарянки лучиться з іншими служ-ра храм. і решта Свят. Сл. Ін. Сліп. На благословення хлібів, Богородице Діво 2 р.; Ап. 1 р. **Утр. Вел.:** Троп. воскр. 2 р., Сл. Свят. 1 р. Ін. Сліп. Сідалні воскр. Полиелей; Величання, Ангельський Собор. Єкт. мала. Ікакой гл. 5. Оба Сідалні: Свят. Сл. Сідален його пополиел.; Ін. Сліп. Степенна 5 гл. Прокімен Єв. 8-е і стихира по нім воскр. Воскресеніє Христово 3 р. Канони: Пасхи. Катав.: Пасхи. По 3-ій п.: Конд.-Ікос — Сідален: Ап.; Сл. Ін. Сідален Сліп. По 6-ій п.: Кондак-Ікос Сліп. На місце Честнійшую: Ангел вопіяше. По 9-ій п.: Свят. Господь Бог наш 3 р. Світилен: бами. **Сл. Б.:** Троп. Сл. Ін. Конд. Переп. Ап. з. 34, Єв. Ів. з. 26. Отпуст Пасхи з хрестом.

14. Неділя Самарянки: Гл. 4, Єв. утр. 7. **Сл. Б.:** Ап. з. 28, Єв. Ів. з. 12.

21. Неділя Сліпородженого і Єванг. Івана Богослова: Гл. 5, Єв. воскр. 8. **Веч. Вел. з Всеночним:** Блаж. муж. Господи возвах: воскр. 3; Пед. 3; Свят. 4; Сл. Тріодн, Ін. Догмат. 3 Чтенія. На Литії стихи-

Пасхи; Сл.: Ап. Ін. Сліп. Стихири хвалитні. воскр. 4; Ап. 4. Сл. Сліп. Ін. Преблагословенна. По Славословію великім: Воскрес із гроба. - - По Отпусті Великім: Сл. Ін. Стихира Єванг. 8-а. **Сл. Б.:** Троп. воскр. і Свят. Конд. Свят. Сл. Сліп. Ін. Пасхи. Прок. Алл. і Причаст. Тріоди і Свят. Задостойник: Пасхи. Ап. з. 38 і 68, Єв. Ів. з. 34 і 61.

24. Віддання Пасхи: Сл. Б.: Троп. воскр. Гл. 5. Сл. Конд. Сліп. Ін. Пасхи. Ап. з 41, Єв. Ів. з. 43. Отпуст Пасхи з хрестом.—Нині здіймається з престола Плащаницю і ховається в захристії.

25. Вознесення Господнє: Всеночне. **Веч.:** Блаж. муж не співається. **Утр.:** Полиелей і величання. Єв. Мар. з. 71. **Сл. Б.:** Антиф. осібні. Ап. з. 1, Єв. Лук. з. 114. Місто Достойно Ірмос Празника.

28. Нед. Святих Отців і Попразд. Вознесення: Гл. 6, Єв. утр. 10. **Вел. Веч.:** Блаж. муж. Господи воззвах: воскр. 3; Отців 4; Сл. Отців; Ін. Догмат. 3 Чтенія. Стиховна воскр.; Сл. Отців; Ін. Вознес. Троп. воскр.; Сл. Отців; Ін. Возн. **Утреня:** Троп. воскр. 2 р.; Сл. Отців; Ін. Вознес. Сідал. воскр. Ангельський Собор. Ікакой гл. 6. Степенна: воскр. гл. 6. Прок. Єв. 10-е. По 3-ій п. Конд.-Ікос Возн. Сідал.: Отців; Сл. Отців. Ін. Вознесення. По 6-ій п.: Кондак-Ікос: Отців. Честнійшую. По Свят Господь Бог наш; Світил. воскр. 10-ий; Сл. Отців; Ін.: Возн. Стихири хвалитні: воскр. 4; Отців 4; Сл. Отців; Ін. Преблагословенна. По Славословію великім Воскрес із гроба. По Отпусті великім: Сл. Ін. Стихира Єв. 10-а. **Сл. Б.:** Антифони 2 Празн. 3-ий звич. з прип. Возн. Троп. воскр., Вознес., Отців; Сл. Кондак Отців; Ін. Конд. Возн. Прок. Алл. і Прич. Нед. Отців. Задостойник: Вознес. Ап. з. 44. Єв. Ів. з. 56.

ЧЕРВЕНЬ

2. Служба † Константина і Єлени береться нині.

3. Субота Задушна: Заупокійні богослуження. **Сл. Б.:** Ап. і Єв. дня і за усопших.

4. Сошествіє Св. Духа: Всеночне. **Вел. Веч.:** На кожнім богослуженню через цілий тиждень співається Царю Небесний з коліноприкловенням. **Утреня:** Єв. Ів. з. 65. Воскресеніє Христово опускається. **Сл. Б.:** По Благословенно Царство співається Царю Небесний з коліноприклонениям. Антифони осібні. Ап. з. 3, Єв. Ів. з. 27 По Отпусті сейчас співається Веч. з коліноприклонними молитвами. **Загальниця через цілий тиждень.**

5. Пресвятої Тройці: Сл. Б.: Антиф. 2 перші вчерашні, 3-ий звич. з припівом Спаси ни Утішителю благий. Ап. з. 229 і 197, Єв. Мат. з. 75 і 116.

11. Нед. Всіх Святих: Гл. 8, Єв. утр. 1. **Сл. Б.:** Ап. 330, Єв. Мат. з. 38.

12. Початок Петрівки, що триває до 11 липня включно.

15. Пресвятої Евхаристії: Служба ця береться в слідуючу неділю. Попразденство зачинається від ниці.

18. Нед. 2 по Сош. і Празник Пр. Евхаристії: Недільна служба опускається, а береться лиш служба Пресв. Евхаристії. **Сл. Б.:** Антифони всі три Празника. Троп., Сл. Ін. Конд. Празн. Місто Достойно Ірмос Празн. Ап. з. 149, Єв. Ів. з. 23. По заамвонній молитві торжественний Обхід з Найєв. Тайнами. Підчас него читаються при 4 приготовлених Престолах Євангелія.

23. Пресвятого Серця Христового; Сострадання Пресв. Богородиці: Якщо службу Серця Христового береться нині, тоді Сострадання Пр. Богор. береться завтра, в суботу, а якщо ні, тоді нині треба брати Сострадання. **Случай Служби Серця Христового нині, в Пятницю: Всеночне.** Все празника. Служба ця знаходиться в повіших виданнях Вечірні й Утрені. **Вел. Веч.:** Блаж. муж. На Господи возвах: 8 стихир, три Чтенія. Стихири литійні; Стиховна; на благословення хлібів троп. празн. 3 р. **Утреня:** Полиелей і величання. Єв. Ів. з. 36. По Помилуй мя, Боже: стихира Возлюбл. Ісусе. **Сл. Б.:** Осібні антифони і входноє празника. Ап. з. 306 від Святий і священаєм аж до слів може і іскушаємим помощи (той сам що й на Благовіщення). Єв. Ів. з. 9 і 10 (з нед. перед Воздвиж. Ч. Хреста). Місто Достойно: Ірмос Празн.

25. Нед. 3 по Сош. і Празник Пр. Серця Христового: Гл. 2, Єв. утр. 3 Всеночне. Недільна служба опускається, а береться все Празн.

ЛИПЕНЬ

2. Нед. 4 по Сош.: Гл. 3, Єв. утр. 4. **Сл. Б.:** Ап. з. 93, Єв. Мат. з. 25.

7. Різдво св. Івана Хрестителя: Устав Святого з Всеночним на будні. **Утреня:** Єв. Луки з. 1. (з переступками). **Сл. Б.:** Ап. з. 112, Єв. Лук. з. 1. (з переступками).

9. Нед. 5 по Сош. Гл. 4, Єв. утр. 5. **Сл. Б.:** Ап. з. 103, Єв. Мат. з. 28.

12. Верховних Ап. Петра і Павла: Всеночне. **Утреня:** Єв. Ів. з. 67. **Сл. Б.:** Ап. з. 193, Єв. Ів. з. 67.

16. Нед. 6 по Сош.: Гл. 5, Єв. утр. 6. **Сл. Б.:** Ап. з. 110, Єв. Мат. з. 29.

23. Нед. 7 по Сош. і † Антонія Печерського: Гл. 6, Єв. утр. 7. Все після уставу Полиел. в Неділю. **Сл. Б.:** Троп. воскр. і Свят. Конд. воскр. Сл. Конд. Свят. Ін. Богор. Ап. з. 116 і 213, Єв. Мат. з. 33 і 10.

30. Нед. 8 по Сош. і Отців перших 6-ти Соборів.: Гл. 7, Єв. утр. 8. Гл. Устав Полиел. в Неділю. **Сл. Б.:** Троп. воскр., Отців і Конд. воскр. Сл. Отців, Ін. Богор. Все проче нед. і Отців. Ап. з. 124 і 334, Єв. Мат. з 58 і Ів. з. 56.

СЕРПЕНЬ

2. Пророка Ілії: Служба його береться в неділю, 6-го серпня, — а де храм, там береться нині, і все Празника.

5. Субота, Служба † Мч. Бориса й Гліба береться нині.

6. Нед. 9 по Сош. і Прор. Ілії: Гл. 8, Єв. утр. 9. Всеночне. **Вел.**

Веч.: Блаж. муж. Господи возвах: стих. 10: воскр. 4 і Прор. 6, Сл. Прор. Ін. Догмат. Чтеній 3. Литія. Стихозна воскресна. Сл. Прор. Ін. Богор. На благословення хлібів Богор. Діво 2 р. і Тр. Прор. 1 р. **Утреня:** На Бог Господь Троп. воскр., 2 р., Сл. Прор. Ін. Богор. Сідальни воскр. Полиелей і величання Пророка без Сл. Ін. Антельський Собор. Єктенія мала і Ілак. гл. Оба Сідальни Прор., Сл. Сідал. полиелейний Прор. Ін. Богор. Степенна Прок. і Єв. воскр. 9-е. Канон воскр. і Прор. Катавасія Отверзу. По 3-ій п. Конд. Ікос і Сідален Прор.; по 6-ій Конд.-Ікос воскр.; по 9-ій Свят Господь Бог 3 р. і Світилен воскр. Сл. Прор. Ін. Богор. воскр. Світилна. На Хвалитех стихири воскр. 4 і Прор. 4, Сл. стихира Єв. Ін. Пребл. **Сл. Б.:** Троп. воскр., Прор. Ін. Богор. Прок. Прич. і Алл. воскр. і Прор. Ап. з. 128 і 57, Єв. Мат. з. 59 і Луки з. 14.

13. Нед. 10 по Сош.: Гл. 1, Єв. утр. 10. **Сл. Б.:** Ап. з. 131, Єв. Мат. з. 72.

14. Проісхожденіє Чесного Хреста і Муч. Макавеїв: Від нині починається Спасівка, піст, що триває до 27 серпня, навеч. Успення включно. **Веч. повседн.:** По отпусті винесення Чесного Хреста подібно, як в Суботу Хрестопоклінну. **Утреня:** По Славословію великім відбувається занесення Чесного Хреста з великого престола на тетрапод подібно, як це було в нед. хрестопоклінну. По відспіванню 3 р. Кресту Твоєму з поклонами, коли люди цілують святий Хрест, хор співає стихири: Прийдіте вірнії. **Сл. Б.:** Тр. Креста і Мч., Сл. Конд. Мч. Ін. Бгр. Ап. з. 125 і 330, Єв. Ів. з. 60 і Мат. з. 38. По заамвонній молитві водосвяття мале на памятку хрещення України, і благословення зілля: Начало обичне, Трисвяте. — По Прійдіте поклонімся 3 р., Пс. 142. Бог Господь. на гл. 4. Тр.: Ко Богородиці; Сл. Ін. Не уполчим. Пс. 50. Стих. освячення: Яже радость ітд. Стих. самогласні. Трисвяте. Прок. Ап. з. 306, Єв. Ів. з. 13. Єктенія: Молитва: Боже Великий і Вишній ітд. Благословення зілля після Требника.

19. Преображення Господнє: Всеночне. **Утреня:** Єв. Лук. з. 45. **Сл. Б.:** Антиф. осібні. Ап. з. 65. Єв. Мат. з. 70. Місто Достойно Ірмос Празника. По заамвонній молитві свячення овочів.

20. Нед. 11 по Сош. і Попразд. Преображення: Гл. 2, Єв. утр. 11. Все після уставу Попразд. Господ. в Неділю. **Сл. Б.:** 2 перші антифони Преобр., 3-ий звич. з приспівом Преобр. Троп. воскр. і Преобр., Сл. Конд. воскр., Ін. Конд. Преобр. Прок., Алл. лише нед. Ап. з. 141, Єв. Мат. з. 77.

22. † Ап. Матія і Попразденство: Все після уставу Полиелейного на Будні в Попразденстві.

27. Нед. 12 по Сош. Гл. 3, Єв. утр. 1. Сл. Б.: Ап. з. 158, Єв. Мат. з. 79.

28. Успення Пресв. Богородиці: Всеночне. **Утреня:** Єв. Лук. з. 4. **Сл. Б.:** Ап. з. 240, Єв. Лук. з. 54. По Отпусті свячення зілля.

ВЕРЕСЕНЬ

3. Нед. 13 по Сош. і Попразд. Успення. Гляди устав Попразд. Богор. в Нед. Гл. 4, Єв. утр. 2. **Сл. Б.:** Ап. з. 166, Єв. Мат. з. 87. Все проче Попразд. в Неділю.

5. Віддання Успення: Все празника. **Сл. Б.:** Ап. з. 240, Єв. Лук. з. 54.

10. Нед. 14 по Сош. Гл. 5, Єв. утр. 3. **Сл. Б.:** Ап. з. 170, Єв. Мат. з. 89.

11. Усікновення Чес. Голови Івана Хрестителя: Празник цей переноситься з всеночним на слід. нед. 17 вересня, **але піст заховується нині.**

13. † Положення Ризи Пресв. Богородиці: Устав Полиелея на Будні. **Сл. Б.:** Ап. з. 320, Єв. Луки з. 54.

14. † Препод. Симеона, Собор Пресв. Богор. і початок Церковного Року (Індикта). Гляди устав Полиелея на Будні.

17. Нед. 15 по Сош. і Усікновення Чес. Голови Івана Хрестителя: Гл. 6, Єв. утр. 4. Всеночне. Все після уставу Єдінного в Неділю. **Сл. Б.:** Ап. з. 176 і 33, Єв. Мат. з. 92 і Мар. з. 24.

21. Різдво Пресв. Богородиці: Всеночне. Все Празника. **Сл. Б.** Ап. з. 240, Єв. Лук. з 54.

23. Субота перед Воздвиженням: Сл. Б.: Тр. і Конд. Різдва, Прок. Алл. і Прич. Різдва. Ап. з. 126, Єв. Мат. з. 39.

24. Нед. 16 по Сош., перед Воздвиженням і Попразд. Різдва: Гл. 7, Єв. утр. 5. **Вел. Веч.:** Блаж. муж. Стихири воскр. 4. Різдв. 3 і Свят. 3, Сл. Різдва, Ін. Догмат воскр. Стихні воскр. При кінці Троп. воскр., Сл. Свят. Ін. Різдва. **Утреня:** Троп. воскр. 2. Сл. Свят. Ін. Різдва. Катизми з малими Єктеніями: Сідальні воскр. з Богор. Непорочні. Ангел Собор. Єкт. мала. Ікак. гл. Прок. Єв. 5. Канони: воскр. і Різдва. По 3 п. Конд. Ікос: Празн., Конд. Свят. Сл. Сідален. Свят., Ін. Празн. По 6-ій Конд.-Ікос воскр. На 9-ій п. Чеснійшую. По 9-ій: Свят Господь Бог нам 3 р. Світилен: воскр. 4. Сл. Свят. Ін. Празн. Стихири хвалитні: воскр. 4; Празн. 4; Сл. Стихира Єванґел. Ін. Преблагословенна. По Славословію великім: Воскрес із гроба. **Сл. Б.:** Троп. воскр. і Празн., Сл. Конд. воскр. Ін. Празн. Прок. і Алл. нед. пер. Воздв. і Празн. Задост. Празн. Ап. з. 215 і 181, Єв. Ів. з. 9 і Мат. з. 105.

27. Воздвиження Чесного Хреста: Всеночне. Перед Вечірнею з всеночним виноситься Чесний Хр. із Захристії на головний престіл подібно, як в нед. Хрестопоклінну, а на Утрені підчас Славословія переноситься його на тетрапод, де по Трисвятім відбуваються: поклоніння, при співанню єктеній. Помилуй нас Боже, а на кожний її член хор співає 24 р. Господи Помилуй. **Сл. Б.:** Ап. з. 125, Єв. Ів. з. 60. **Нині заховуємо піст.**

ЖОВТЕНЬ

1. Неділя 17 по Сош. і по Воздвиженню: Гл. 8, Єв. утр. 6. **Вел. Веч.:** Блаж. муж. Стихири воскр. 4. Воздв. 3 і Свят. 3, Сл. Свят., Ін., Догмат. Стиховна воскр., Сл. Свят. Ін. Воздв. При кінці Троп. воскр., Сл. Свят. Ін. Воздв. **Утреня:** Троп. воскр. 2. Сл. Свят. Ін. Воздв. Дві рядові Катизми з малими Єктеніями: Сідальні воскр. з Богор. Непорочні. Ангельський Собор. Єкт. мала. Іпакой гл. Прокімен. Єв. 6; стихира по нім: воскр. Канони: воскр. і Воздв. Катав. Крест начертав. По 3-ій п.: Конд. Ікос: Празн. Конд. Свят., Сл. Сідален. Свят. Ін. Празн. По 6-ій Конд.-Ікос: воскр. На 9-ій п. Честнійшую. По 9-ій: Свят Господь Бог наш 3 р. Світилен: воскр. Сл. Свят. Ін. Празн. Стихири хвалитні: воскр. 4; Празн. 4; Сл. Стихира Єванг. Ін. Преблагословесина. **Сл. Б.:** Два перші антифони Празн. 3-ий звич. з прилівом: Празн. Троп. воскр. і Празн. Сл. Конд. воскр. Ін. Празн. Прок. і Алл. гл. й Празн. Задостойник: Празн. Ап. з. 203, Єв. Мар. з. 37. Причастен: Хвалите і Воздв.

8. Нед. 18 по Сош. і Ап. Єванг. Івана Богослова: Всеночне. Гл. 1. Єв. утр. 7. **Вел. Веч.:** Блаж. муж. Господи возвах: стих. 10: воскр. 4 і Богосл. 6, Сл. Богосл. Ін. Догмат. Чтений 3. Литія. Стиховна воскр. Сл. Богосл. Ін. Богор. На благословенню хлібів Богор. Діво 2 р. і Троп. Богосл. 1. **Утреня: Бог** Господь: Троп. воскр., 2 р. Сл. Богосл. Богор. Сідални воскр. Полиелей і величанія Богосл. без Сл. Ін. Ангельський Собор. Єкт. мала і Іпакой гл. Оба Сідални Богосл. Сл. Сідален полиелейний Богосл. Ін. Богор. Степенна гл. Прок. і Єв. воскр. 7-е. Канон воскр. і Богосл. Катавасія: Отверзу. По 3-ій п. Конд. Ікос і Сідален Богосл. по 6-ій Конд.-Ікос воскр., по 9-ій Свят Господь Бог 3 р., і Світилен воскр. 7-ий, Сл. Богосл. Ін. Богор. воскр. Світилна. На Хвалитех стихири воскр. 4 і Богосл. 4. Сл. стихира Єв., Ін. Преблагословенна. **Сл. Б.:** Троп. воскр., Богосл. і Конд. воскр. Сл. Конд. Богосл. Ін. Богор. по гл. Конд. Прок., Прич. і Алл. воскр. і Богосл. Ап. з. 188 і 73, Єв. Лук. з. 17 і Ів. з. 61.

9. Ап. і Єванг. Івана Богослова: Служба ця разом з всеночним переноситься на попередну неділю.

14. Покров Пресв. Богородиці: Служба ця з всеночним переноситься на слідуючу неділю, 15-го жовтня. Колиж де є храм Покрова ,тоді там инші треба брати службу Покрови.

15. Нед. 19 по Сош. і Покров Пресв. Богородиці: Всеночне. Гл. 2, Єв. утр. 8. **Вел. Веч.:** Блаж. муж. Стихир воскр. 4 і Покрова 6, Сл. Ін. Покрова, Чтений 3 Литія. Стиховна воскр., Сл. Ін. Покрова, На благословення хлібів Тропар Покрова 3 р. **Утреня:** Троп. воскр. 2 р. Сл. Ін. Покрова. Сідални воскр. зо своїми Богород. Полиелей, величанія і Ангельський Собор. По Іпакой оба сідални Покрова. Степенна гл. Прок. Покрова і Єв. Лук. з. 4. Воскресеніє Христово і стихира Покрова. Канон воскр., Катавасія: Отверзу. По 3-ій п. Конд. і

Ікос воскр., і Сідален Покрова; по 6-ій Конд. і Ікос Покрова. Чеснійшую. Світилен воскр. Сл. Ін. Покрова. На хвалитех стихири воскр. 4 і Покрова 4, Сл. стихира Єв. 6, Ін. Преблагословенна. **Сл. Б.:** На Прійдіте поклонімся можна брати приміє: Спаси нас Сине Божій, молитвами Богородице, поющія ти, аллилуя. Троп. воскр. і Покрова, Сл. Конд. воскр., Ін. Конд. Покрова. Прок. Алл. і Прич. воскр. і Покрова. Ап. з. 194 і 320, Єв. Лук. з. 26 і 54.

21. Субота: Служба † Ап. Якова береться нині.

22. Нед. 20 по Сош. і Отців 7 Собору: Гл. 3, Єв. утр. 9. Все після уставу Святого Полиєлейного в Неділю. Ап. з. 200 і 334, Єв. Лук. з 30 і Ів. з. 56.

29. Нед. 21 по Сош., Празник Христа Царя: Воскресна Служба опускається. Всеночне. На утр. Єв. 95 з переступками. **Сл. Б.:** Ап. з. 250 і 251 від слів: Благодаряще Бога до: яще ли небесная. Єв. Ів. з. 59 (ст. 33-37) від слів: Вийде Пилат — до: послушает гласа моего. **Веч.:** Вход., Прокімен: Кто Бог великій. Рцім всі. Отпуст вел.

ЛИСТОПАД

5. Нед. 22 по Сош. Гл. 5, Єв. утр. 11. **Сл. Б.:** Ап. з. 215, Єв. Лук. з. 83.

8. Вмч. Димитрія: Всеноч. Єв. утр. Мат. 36. **Сл. Б.:** Ап. з. 292, Єв. Ів. з. 52.

12. Нед. 23 по Сош. Гл. 6, Єв. утр. 1. **Сл. Б.:** Ап. з. 220, Єв. Лук. з. 38.

19. Нед. 24 по Сош.: Гл. 7, Єв. утр. 2. **Сл. Б.:** Ап. з. 221, Єв. Лук. з. 39.

21. Архистратига Михаїла: Всеночне. Єв. утр. Мат. 52. **Сл. Б.:** Ап. з. 305, Єв. Лук. з. 51.

25. Свщм. Йосафата: Празн. цей разом з всеночним переноситься на неділю 26-го. Лиш там де храм, празник не переноситься на неділю і все береться празника, а на утрені Єв. Із. з. 35.

25. Субота. Служба † Ів. Золотоустого береться нині.

26. Нед. 25 по Сош. і Св. Свящмч. Йосафата: Гл. 8, Єв. утр. 3. Всеночне. Устав той сам, що 8. жовтня, Ів. Богослова в неділю, лиш: **Сл. Б.:** Троп. воскр., Йосаф., і Конд. воскр. Сл. Конд. Йосаф. Ін. Заступнице Християн. Ап. з. 224 і 311, Єв. Лук. з. 53 і Ів. з. 36.

27. Початок Пилипівки. Піст до Різдва Христового.

ГРУДЕНЬ

3. Нед. 26 по Сош.: Гл. 1, Єв. утр. 4. **Сл. Б.:** Ап. з. 229, Єв. Лук. з. 66.

4. Введення в Храм Пресв. Богородиці: Всеночне. **Утреня:** Єв. Лук. 4. **Сл. Б.:** Ап. з. 320, Єв. Лук. з. 54.

10. Нед. 27 по Сош.: Гл. 2, Єв. утр. 5. **Сл. Б.:** Ап. з. 233, Єв. Лук. з. 71. **Слідує седмиця 28.**

17. Нед. 29 по Сош.: Гл. 3, Єв. утр. 6. **Сл. Б.:** Троп. воскр. Сл.

Конд. воскр., Ін. Богор. Ап. з. 250 (з 28-ої нед.) Єв. Лук. з. 85 (з 29-ої нед.).

Слідує седмиця 29.

19. Св. Николая Чудотворця: Всеночне. Єв. утр. Ів. з. 36. **Сл. Б.:** Ап. з. 335, Єв. Лук. з. 24.

22. Непорочне Зачаття Преч. Діви Марії: Всеночне. **Утреня:** Єв. Лук. з. 4. **Сл. Б.:** Ап. з. 320, Єв. Лук. з. 3.

24. Нед. Праотців і Попразд. Непор. Зач.: Гл. 4, Єв. утр. 7. **Сл. Б.:** Троп. воскр., Зач. і Праот. Сл. Конд. Праот. Ін. Конд. Зач. Прок. і Аллилуя лиш Праотців. Ап. з. 257, Єв. Лук. з. 76. Прич. воскр. і Праот. **Слід. Седм. 30.**

31. Нед. перед Різдвом, Св. Отців: Гл. 5. Єв. утр. 8. **Сл. Б.:** Ап. з. 328, Єв. Мат. з. 1. **Слідує седмиця 31.**

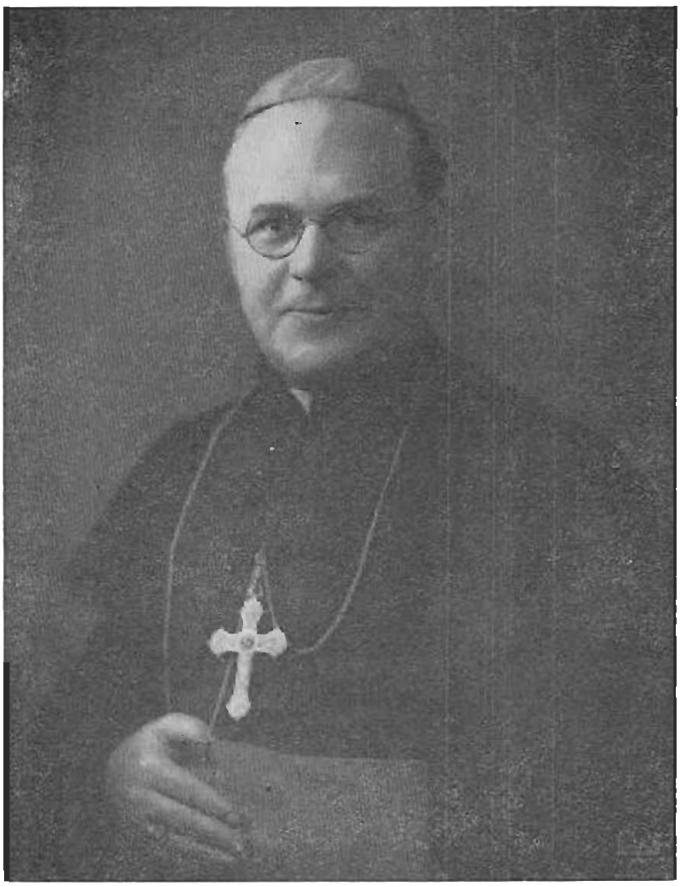

ПРЕОСВЯЩЕННИЙ КИР КОНСТАНТИН БОГАЧЕВСЬКИЙ
Епископ Українців-католиків у Злучених Державах Америки
Верховний Покровитель Провидіння

о. Володимир Білинський,
головний предсідник
Провидіння.

НЕ ЗВОЛІКАЙМО З ОБОВЯЗКОМ

Так було, є і буде, що кожна людина мала, має і буде мати свої обовязки супроти себе самої, супроти своєї родини, народу, держави, а що найважнійше, супроти свойого Сотворителя — Бога.

Хто занедбує свої обовязки супроти себе самого, як: не працює, не шадить, зле поводиться, такий стає тягарем свойого блищого і дальшого окруження. Такого звемо галапасом, бо він старається жити коштом праці другого. Хто не сповняє своїх обовязків супроти своєї родини, пр. батько не дбає за свої діти, за їх утримання, виховання, за їх будучність, такого батька краще щоб не було в нашій суспільності.

Хто не сповняє своїх обовязків супроти свойого народу чи держави, таким нарід стидається, а держава прямо карає по своїм законам, або й проганяє поза межу своєї території.

Хто не сповняє своїх обовязків супроти свойого Сотворителя, це не ціла людина, а звихнений безобразний тип, що виглядає як людина, навіть ображується як йому сказати, що він не "людина", але поступає як звірина... якщо взагалі поступає так як звірина, бо звірина всетаки сповняє, що до неї належить, а такий людо-звір це сповняє жадного закона хіба його ломить.

Безперечно, що є багато інших обовязків, які є до сповнення. Та несповнення всякої обовязковости великим промахом, яке в більшій чи меншій мірі потягає за собою шкідливі наслідки так для одиниці як і для загалу. В очах Божих це гріх. Це бачимо на прикладі із Євангелія в притчі про таланти. Один із слуг, що отримав один талант, замість придбати другий, він і цей один закопав в землю. А вирок Божий був страшний, бо прозвав його Бог рабом лукавим і лінивим і осудив.

Як несповнення обовязку є гріхом і каригідним, так сповнення обовязку є найкращою запорукою найбільших успіхів.

Обовязковість є так важною, що сміло можна сказати, що від неї залежить не тільки судьба одиниці, але й цілого людства.

Розважмо один із наших обо-

вязків супроти нашої організації Провидіння.

Є українська католицька запомогова організація Провидіння і є Українці-католики, що ще не є її членами, а прецінь це є обовязком кожного Українця-католика належати до цеї своєї організації. Ніхто не стрічав таких комуністів, щоби були комуністами по переконанні, а рівночасно ревними парохіянами католицької Церкви.

Якраз навпаки, раз вони комуністи то й комуністичну партію підтримують, бо підтримуючи свою партію, йдуть по лінії комуністичних засад. Це звичайно політична партійна справа, що є в цілковитій розбіжності із принципами віри і народу.

Але візьмім за приклад таких, що ще не заміняли Віру за безвірство, ані свій нарід за інтернаціонал, а побачимо що і вони не є членами нашої організації, ні вірними нашої Церкви.

Чому? Бо вони є членами своїх організацій народних і вірними такоїж церкви. Вони сповняють свій народний і релігійний обовязок. Жиди є членами жидівських організацій, Поляки — польських, Москалі — московських, і. т. д.

Це не є якесь звичаєве право, або примусове диктаторське, але природне, Боже, що свій своє любить і його морально і матеріяльно підтримує.

Доказаною річчю є, що хто свойого не любить, той і чужого не пошанує. Хто не є добрим членом своєї родини, не може бути добрим у чужих.

Пригадую собі один случай, що один хлопець хотів дістати працю в одній інституції тут в Америці. Він хотів заімпонувати урядові цеї інституції тим, що він родовитий Американець, та видко це ще замало було для цеї інституції виказатись свідоцтвом уродження. Урядники хотіли переконатися, який він цей Американець, тому зажадали свідоцтва про його життя. Він стидався признатись, що його родичі були зі старого краю, та урядники хотіли знати історію його родичів, які якраз і виїхали до старого краю.

Цей хлопчина мусів подати адресу своїх родичів, щоб ця інституція могла дістати інформацію з краю. Так і сталось. Інституція дістала інформацію про родичів із старого краю, та хлопця таки не принято до праці, а одною із причин неприняття було це, що він стидався своїх родичів, свойого походження. А цею інституцією провадить якраз неродовитий Американець.

Так всюди є, що хто стидається свойого, такому ніхто не вірить. Таких випадків є багато.

Отже обовязком кожного Українця-католика є стати членом української католицької запомогової організації Провидіння.

Провидіння, це якраз така організація, що не тільки підпомагає матеріяльно своїх членів, але і підпомагає морально бо виховує своїх членів в християнському дусі на добрих горожан Америки.

Тож нехай ніхто не зволікає із своїм обовязком супроти своєї організації.

о. Антін Борса,
Духовний Управитель
Провидіння.

ЗА КРАЩЕ МАЙБУТНЕ!

Ідучи вулицею, стрінув я одного нашого патріота.

— "Щож там чувати, пане?" — питаюся.

"Біда Отче! Гинемо як ті мухи на морозі. Ніхто за нас не дбає, ніхто за нами не стоїть, ніхто нами не цікавиться і то кажу вам так, якби того 40-міліонового народу на світі не було"

Розпращались ми. Входжу до склепу, а наш склепар важить товар, а з ним свою грижу-нарікання. Бачу, що не в гуморі він і питаюсь:

— "А шо Вам долягає, пане Федоре?"

— "Та дивіться. Отче — каже — я й Українець, а свої люди в мене не купують"

І так торговець вуглем — тесаме, ріжні голови товариств — тесаме. Вкінці вертаюсь домів з цілою вязанкою карточок, а на кожній з них тасама напись:

Ніхто нас не шанує...
Ніхто нас не доцінює...
Ніхто за нас не дбає...

Ті всі люди мають в собі, чи при собі щось корисного — позитивного та не можуть з другими поділитися, другим уділити. Чому?

Бо вони не зміють, чи в незнанні чи лінивстві не хочуть порушитись, розголосити свій крам.

Мають своє добро, та не вміють його другим передати.

Колиб про це памятав наш наш політик, то він зовсім не нарікавби та не плакавби. Він памятавби, що в житті нема суперманів, а люди звичайні — буденні та, що бушель пшениці не складається з одного великого зерна, а з многих дрібненьких зерен.

Ми маємо три великі скарби, котрими повинні цінити, дорожити і за всяку ціну допильнувати і заховати.

Першим таким спільним, великим нашим скарбом є наша Українська Католицька Церква зі своїм прекрасним обрядом. Чужинці захоплені прекрасним нашим обрядом, нашим співом, нашиим ризами, стилем церков та красою ікон. Чи ми зміємо оцінити той свій великий скарб? Чи вміємо ми другого притягнути до нашої церкви? Чи знаємо ми як і що розповісти чужинцеві про нашу Церкву,

наш обряд? Чи запросили ми коли його в неділю до нашої церкви? А може? — Може й ми самі там вже давно були? І ми нарікаємо, плачемо, що про нас ніхто не знає, нами ніхто не цікавиться!... Яке ми маємо право жадати більшого зацікавлення нами чужинцями, коли ми самі його може не маємо?

Другим спільним нашим скарбом це наша приналежність до Українського Народу, — до народу котрого прекрасні звичаї, його культурні здобутки, його естетику цілий світ подивляє. Наш спів, наші строї, наші танки, словом все що доброго посідаємо — це наша скарбниця.

Скільки ми самі заховали нашого українського духа в нашім домі? Скільки разів ми в нашій розмові з чужинцями старались все щось повчаючого сказати їм про наш нарід? Скільки разів своїм добрим поведенням ми дали добрий примір і рознесли добре імя між чужими? А нагод таких було много! А може ми лише між своїми великі патріоти, а між чужинцями то й імя наше чуже і не з українського народу. Діти наші?

Вони з чужими, церква наша чужа, не своя, а вони вже не Петри, Марії, Стефани — а Піт, Мері, та Стіф.

Може ти, брате, так розпинаєшся між своїми людьми за народні справи, а твоя власна дитина й рідного слова не знає?

Такі люди затрачують свою другу скарбницю. Вони закривають визволення — волю України, як хмари закривають сонічко від землиці.

Третим великим здобутком духовим і матеріяльним скарбом —. це наша молода, але цінна організація Провидіння.

Тут в Провидінні, запевнене наше земське добро, тут запевнена поміч для свойого народу, тут запевнене й наше духове життя.

Провидіння дбає за нашу душу й тіло.

Є такі люди, що плачуть, що ми бідні, що не маємо своїх міліонів, щоб в потребі допомогти нашому народові. А коли хто із чужинців спитає їх про наші фінансові установи, то він лише почервоніє та старається обминути відповідь.

А ми члени? Спитаймо себе: скільки ми знаємо про нашу дорогу установу, наше Провидіння? Чи коли в розмові ми говорили про Нього? А може поза висотою оплати асекураційної ми нічого більше не знаємо про наше Провидіння?

Кампанія — збогатити наше дорогє товариство о 1000 нових членів добігає до кінця! Що ми зробили в цій справі! Чи ми належимо до тих добрих синів — доньок Матері Провидіння, і придбали хоча одного члена в цім році? А коли нас нема між тими добрими синами — донями то чогож нам плакати-нарікати на других?

України нам ніхто не дасть, ми мусимо самі собі її взяти.

Плачем, слезою нічого не вдіємо!

Ми мусимо показати, що ми є нацією дозрілою, здисциплінованою, котра як чогось жадає, то знає чого вона хоче.

Коли хочемо бути тими на кот-

рих стоїть і від котрих залежить будуча судьба України — то мусимо собі відповісти одним словом "ТАК" на слідуючі три питання:

1) Чи я належу до своєї української католицької Церкви і є її активним членом?

2) Чи в нашім домі, під нашою стріхою бють українські серця?

3) Чи духове і матеріяльне добро зложене в скарбниці Провидіння?

А коли котрась відповідь твоя буде "НІ", так не нарікай на других, що нас не шанують, про нас не знають; винуй себе і тільки себе, брате · сестро. Тому старайся усунути то слово "НІ", а на його місце дати відповідь "ТАК"

Чим більше нас буде з тим словом "ТАК" тим скорше відскочуть руки ката від горлянки Українського Народу, тим скорше тирани опустять ограблений, поневолений Укр. Нарід, тим скорше і певніше зійде сонце свободи і волі.

Краса сходячого сонця є для резних працівників, що не лінуються рано встати і стрінути сходяче сонце!

Свобода, воля належиться лише тим народам, що хоч силою скованї їхні руки, але духом вони вільні. дух їх все готовий на стрічу сонцю волі.

МОГИЛА

Скромненька й сумна
Неначе сирітка мала
Стоїть вона у полю.
У ній лежить юний борець,
Наш любий Січовий Стрілець,
Що впав в завзятім бою.

Ані хреста на ній нема,
Давно калина вже зісхла
Що Стрільці посадили.
Коли з земель своїх рідних
Зруйнованих, нагих, бідних
Ген за Збруч переходили.

Стоїть немов сиротина,
А в ній лежить тіло сина
Що все, що лиш мав
В обороні краю свойого
Як й других таких много
З гордістю віддав.

Тільки вітер свою пісню
Довгу, довгу та жалісну
Для неї усе співає.
Літом травник зелененький,
Зимою сніжок біленький
Її сумну закриває.

Евген Березинський.

Д-р Лонгин Цегельський

У ЧВЕРТЬСТОЛІТТЯ

Минає чверть століття, малощо не вік одного покоління людського, як на розлогах чорноморського злевища Сарматського Низу наново зязився старий державний чинник, що в історії Східної Европи відограв уже двічи неабияку ролю Українська Держава. Захоплені самі у круговорот державно-формаційного процесу, як не чинно так усеж таки чуттево, ми — Українці — справила й не здаємо собі справи з історичної далекосяглости цеї епохальної події. На загал, наше громадянство, хоч як живо і всеціло заінтересоване в долі ново-повставшої української держави, не уявляє собі якслід глибоко-революційного, міжнародного значіння цего факту — а саме, що на міжнароднім озиді зявився новий, своїми можливостями незвичайно могучий чинник, котрий уже захитує, а то й наставився схибнути основно двістолітну рівновагу сил.

Колись, близько тисяча літ тому точка тяжкости Сарматського Низу лежала в басейні Дніпра. Стовпом хребетним старої княжої Руси була струя Дніпра а серцем і мозком Київ, саме в осередку Дніпрового чорноморського злевища. Чорне Море — лучник поміж Русею а тодішним центром культурного світа, торговельний шлях з України до Середземного Моря — відограло першорядну ролю у народинах і розцвіті давної, княжої Руси. Басейни Волги і Висли, покриті пралісом, лежали тоді ще поза кругом европейської родини народів.

Інвазія Турко-Татарів у Східну Европу у століттях 13-15-ім зломила хребетний стовп київсько-галицької старо-української державної формації. Баланс сили на Сході Европи зрушився і під напором Золотої Орди та по заняттю Чорного Моря Турко-Татарами, державно-організаційна точка Сарматського Низу пересунулась на захід, у басейн Балтику, що став з черги торгово-господарським та культурним лучником між південно-західними країнами Сарматського Низу а Европою. Висла зробилась тепер головною артерією цеї державної системи, а Варшава, положена там, де спливаються Висла, Буг і Нарва, її осередком. Басейн Волги все ще тоді лежав поза обрієм европейського світа.

Треба було знова триста літ з горою щоб оцей уклад сил, т.зв. Ягайлонська державна система, схибнувся. Захитала його експанзія козацько-українського меча і плуга вздовж Дніпра у степи, аж по

чорно-морський низ. Україна зголосилася по свою стару, Володимирову спадщину, по своє первородне місце у Сарматії. Могутний зрив Хмельниччини, розпучливі змагання Руїни, героїчний але безнадійний жест Мазепинщини та судороги Гайдамаччини це фази в цій боротьбі за міжнародну рівновагу на Сході Европи. Шістдесять літ, два покоління крівавого герцю завершились невдачею, бо Україна ще не досягла була сонішних берегів старого "Руського Моря" Вонож недаром стільки займає місця в уязі і традиції нашого народу, в колядках, думах, піснях і повірях народних, у творчости найбільш народного із усіх поетів — Шевченка. Вонож є животною базою України. Відтята від "свого" моря, замкнена у сліпім "трикутнику" між Польщею, Московщиною а Турко-Татарщиною козацько-українська держава мусіла загинути. (Трагедія подібного "трикутника смерти" лиш з дещо зміненими чинниками повторилась знова в 1919-ім році. Від Чорного Моря відгороджувала нас "біла" армія Денікіна. Основною помилкою Петлюри і Петрушевича в 1919-ім році був похід на Київ замість походу на Одесу).

По Полтавськім бою точка ваги Сарматії пересунулась у басейн Волги, що дозрів уже вступити у міжнародний змаг за гегемонію над Сходом Европи. Злевища чорноморське і балтійське увійшли в обсяг його власти. Не можна сказати, щоб Україна нічого не зискала із цеї комбінації Перший наш історіософ, Михайло Драгоманів, завважує, що Україна козацьких часів тому хиталась поміж змаганням до державної самостійности а схильностю до федеративного звязку з російською імперією, бо оцей звязок дав Україні спромогу відзискати свої південні межі сперед тисячі літ — береги Чорного Моря, вихід на колишнє "Руське Море" Доки Україна не досягла цеї природної межі, доки вона не мала виходу на світові моря, доси вона мусіла залежати чи від Литви, чи від Польщі чи від Московщини, доси вона не була економічно готовою до самостійности, доси вона й не могла витворити фронту, звернеиого проти півночи.

Ліквідація чорноморської Татарщини та чорноморської сили Туреччини, доконана спільними силами Гетьманщини, Запорожя та Росії, була історично-переломовою подією саме для України. Українська шабля і плуг дійшли до "святоруського берега" козацьких дум. Сповнилась мрія, за яку загинув на гаку башти у Галаті Дмитро Байда князь Вишневецький, основатель лицарського ордену-брацтва Січи — мрія яка несла байдаки Петра Конашевича Сагайдачного під Кафу, Синопу, Трапезунт, Скутар, Царград, Варну і Джурджево та за яку він дав своє життя наслідком ран з хотинського побоєвища. Турко-Татарщину, головного ворога України, виперто з Чорного Моря. Воно знов стало "нашим морем" Тому-то навіть балканські війни Росії в 19-ім століттю були на Вкраїні так популярними що українські діячі, етнограф Манджура, славний опісля

Микола Садовський та сотки української молоді, між ними й Галичане — йшли на Балкан

"Турка воювати,
Слави добувати,
Із турецької неволі
Братів визволяти..."

З розвязкою оцеї історичної проблеми й обернулося тисячлітнє колесо нашої історії. Україна станула кріпкою ногою над Чорним Морем, осягла своє тисячлітнє змагання. Зачалась тепер нова доба в історії чорноморського басейну. Прийшла зворотна точка на його життєвім шляху. Казковий господарський розцвіт плодючість відзисканого чорнозему, багацтво вугля і руд Кривого Рога і Донеччини, риболовство і мореплавство Лукоморя і Чорноморя — відкрили нові вигляди у будуччину. Мусіло зродитись змагання до господарської і політичної самостійности від Московщини, від супремації Півночи — бажання відотрати знов стародавню ролю Володимирової Руси.

З цеї, історіософічної точки погляду треба нам глядіти сегодня, у невеселе чвертьстоліття українського державотворчого зриву з літ 1917-1919, на проблему української державної самостійности, на наш зрив сперед 25-и літ, на всю тодішну боротьбу, жертви, осяги і невдачі, тріюмфи і трагедії, та вкінці на їх висліди і на сучасний стан та на будучі можливости і дальшу еволюцію. Історичною долею України не кермує примха чи забаганка хочби як сильних та хочби як завзятих одиниць, гуртів чи "партій" Не змінить її та не зібє її з історією призначеного шляху ні ся ні та ідеологія. Вони можуть часово, на два-три десятки літ, на одно покоління, спинити чи схибнути з прямого шляху природну еволюцію української державної проблеми. Але не їх сила спинити її на все, в основі. Що має своє коріння в геополітичній природі країни, це остаточно тріюмфує. Незітна Франція теж усім Віщегеториксова Галлія, сучасна Греція теж двійня старинної Еллади, а нинішнє Мехико запро все остає Мехиком Азтеків.

Україна — Дніпрово-чорноморський басейн, самовистарчальна геополітична цілість, господарська, расова, культурна, язикова та історично-традиційна одиниця — вступила на шлях державної еволюції з моментом, коли Чорне Море стало її південною межою. Було це тому 150 літ — коли конали Гетьманщина і Запорожжя, а народжувалася "Енеїда", якої герой, покинувши спалену Трою-Січ, пішов

"шмиглять по світу
як циганус..."

шукати нового царства, нової будуччини. І її найшов.

Україна найшла себе: розвинула протягом століття, в супереч усім перепонам і заборонам, своє оригінальне, багате письменство, пісню, театр, науку; створила громадянські організації; віднайшла, приганула собі ідею власної державности. І вкінці — коли навинувся слушний момент — здвигнула її. Оця державність не зникла

уже з карти Европи. Хоч у покалїченій, скривленій, скарикатурованій формі, вона всеж таки простояла, перетрівала — бодай з імени і з букви закона — до сегодня. І всі дані — міжнародне положення, внутрішна сила українства, численність і розбудження української еміграції в Европі і за морями — промовляють за тим, що оця державність уже не зійде з політичної арени. Оце результат і успіх нашого зриву сперед 25-ти літ. Оце й перший, покищо, етап на історичному шляху до реституції держави Володимира Великого.

Оцей шлях намічено тоді, коли за приводом і проводом бл. п. Михайла Грушевського Українська Центральна Рада в 1917-ім році установила Володимирів Тризуб гербом-символом української держави. Невязано цим до тисячлітної державної традиції. Поставлено дорогоказ на пути, по котрім нація гряде лишень вперід, а ніяк назад. Ми стоїмо сегодня, в 25-літті роковини віднови Української Держави, на порозі до її повної реалізації. Вона ще перед нами. Вона буде витвором еще одної, великої міжнародної пожежі — змагань світових велитнів-імперій за світову супремацію. Це неуникнене. І зачалось воно вже в утробі грядучих літ.

Наша задача приготовити себе та наше підростаюче поколїння на то рокове время. Якщо ми вдержимо ідеологічний, сино-жовтий стяг з Тризубом твердо а високо понад бурхливі хвилі, що бють та битимуть доколо нас, так у слушну годину він замає гордо, тріюмфально залопоче у вітрі із чорноморського степу побіч Христового хреста на бані Святої Софії.

Нехай це буде нашим обітом, нашою присягою, нашою твердою вірою у це дриснопамятне 25-ліття.

Українська Держава 3 1917-1923

Не будемо тут писати історії народин Української Держави, боротьби за неї та остаточно нашого розгрому сперед 25-и літ. Не думаємо тут вдавати передрозвою ідеї самостійної України за часів царату чи габсбурґської монархії з останніх двох-трох десятиліть перед першою світовою війною. Хочемо лиш, тейби літописним робом пригадати нашим читачам тільки ті події, що їх треба вважати основними актами в історичній драмі переведення цеї ідеї в реальне життя.

Були це по українськім боці чотири чинники, що результатом їх діяльности була Українська Держава з 1917-ого року: Українська Парляментарна Репрезентація в Австрії (що поширилась небавом з Укр. Національну Раду), Союз Визволення України (організація придніпрянських революціонерів-еміґрантів поза межами Росії), легія Січових Стрільців та Українська Центральна Рада у Києві, зложена з тих старших діячів, що гуртувались в б. тайній організації ТУП-а (Т-ва Укр. Поступовців), та з укр. революціонерів із укр. соціялістичних груп (У.С.Д., У.С.Р., У.С.С.), що розвинулись з колишної Р.У.П. (Революційної Укр. Партії).

Політика Українців у І-ій Світовій Війні

З вибухом першої світової війни в липні 1914-ого року Українці поза межами Росії були ідеологічно і організаційно готові на цю потребу. Ціллю їх було створити самостійну українську державу по розгромі Росії. Щоб осягти сю ціль, вони зорганізувались — Галичане й Буковинці в Українську Національну Раду (в котру увійшла вся парламентарна репрезентація австрійських Українців як і представники партійних управ пятьох укр. партій Галичини і Буковини), а придніпрянські революційні емігранти в Союз Визволення України. З часом і Союз вислав своїх представників до цеї Укр. Нац. Ради котрої осідком був Відень, бо Львів опинився під російською окупацією. (Оцеї Укр. Нац. Ради з 1914 року не треба мішати з Укр. Нац. Радою, уконституованою в чотири роки опісля - 19-го жовтня, 1918 р. - у Львові як репрезентативно-законодатне тіло Зах. Укр. Республики.

Домагання створення української держави

Згадана перше Українська Національна Рада як і Союз Визволення України в серпні 1914-ого року увійшли в порозуміння з правительством Австрії та Німеччини на цій основі, що вони всім своїм впливом в укр. населенню по обох боках боєвої лінії звернуть оце населення проти Росії, обіж згадані осередні монархії прирікають помогти до цего, щоби з визволених спід Росії областей України зорганізувати самостійну українську державу. Між Союзом Визволення України а закордонним департаментом правительства Німеччини оцю умову списано навіть у формі листів, обмінних між Союзом а секретаріятом закорд. справ у Берліні. Позатим було це устне, довірочне порозуміння. У листопаді 1914 року приступили до цего порозуміння також Болгарія (прем. Радославов) та Туреччина (великий везир Енвер-паша), причім Туреччина дала йому марку публичности, оголошуючи урядово в "Газетт Оттоман", своїм державнім органі, що Великий Везир заявив делегатам Укр. Нац. Ради волю Туреччини збудувати самостійну українську державу з тих частин України, що їх займуть осередні держави та Туреччина.

Осьтак питання самостійної України стало відразу квестією міжнародної воєнної політики. Якщо зважиться, що до вибуху першої світової війни українська проблема як міжнародна не істнувала, а з Росії не була вона навіть питанням внутрішно-державної політики, то ці осяги Укр. Нац. Ради і Союза Визволення України з 1914-го року треба оцінити як переломові, як велитенський поступ вперід.

Годиться тут згадати імена тих українських провідників, що в тих заходах поклали найбільше заслуг. Були це парламентарні посли Юліян Романчук, Никола Василько, д-р Кость Левицький, д-р Евген Олесницький, д-р Евген Левицький, о. Йосиф Фолис, о. Тит Войнаровський, д-р Володимир Бачинський, д-р Лев Бачинський,

д-р Евген Петрушевич та д-р Лонгин Цегельський. За виїмкою останнього вони вже всі небіщики. Керманичами натомість Союза Визволення України були: Андрій Жук, Володимир Скоропис-Йолтуховський та Маріян Меленевський. Побіч них годиться ще згадати імя бл. п. Евгена Голіцинського, що в часі війни двічи приїздив окружними, потайними дорогами з України під Росією до центральних держав як делегат революційних укр. кругів на Придніпрянщині до Союза Визволення України та до правительств віденського і берлінського.

Українські Січові Стрільці

Мілітарним висловом визвольних українських змагань та кооперації Українців з центральними державами проти Росії була легія Українських Січових Стрільців, покликана до життя Укр. Нац. Радою в серпні 1914 року — за згодою австро-угорського генерального штабу та кооперуюча з австро-угорською армією. Зголосилося до неї зразу около 25,0000 добровольців, а других стільки захопила російська інвазія у Галичині. Одначе австро-угорська головна команда обмежила силу цеї легії тільки до одного полку (3,000 мужа). Оцей полк Укр. Січових Стрільців, що був вицвітом передвоєнних організацій "Січей", "Соколів" та "Січових Стрільців", здобув собі славу знаменитої боєвої частини, а з політичного боку був найсильнішим засобом ідейної, самостійницької пропаганди — так в рішаючих кругах осередних держав як і по той бік боєвого фронту, на Великій Україні. Кружляли там про него справдішні легенди, що сіяли ідею визволу і самостійности України серед укр. частин в російській армії та серед громадянства, а до цеї популяризації причинялися у своїм злім сумлінню самі Москалі, зводячи у своїй пресі (прим. "Московскіє Ведомості") аларм, немовто "70-тисячний український корпус під синьо-жовтим стягом із зображенням Мазепи стримав русску армію на Карпатах" Такі донесення ділали на російській Україні краще всякої української пропаганди.

Заслання Митрополита Шептицького

Величезну пропагандійну вагу для української справи на Україні як і в ширшім світі мало також увязнення Москалями і заслання в глиб Росії львівського митрополита, Андрея графа Шептицького. По окупації Львова російською армією в останніх днях серпня, 1914 року Митрополит виголосив у катедрі св. Юра проповідь, в якій візвав український нарід Галичини не зневірюватись і не піддаватись ні покусам ні пострахови, але стояти непохитно при своїй вірі, народности і ідеалах та остати лояльним Австрії, що дала Українцям забезпеку і спромогу свобідного розвою. За цю сміливу проповідь російські окупаційні власти увязнили Митрополита і вивезли його в глиб Росії. В очах — не тільки Галичан — але й придніпрянських православних Українців постать Митрополита осяяна зіс-

тала нимбом героїзму та мучеництва, а навіть ліберальні Росіяне здіймали протести проти його увязнення. У світі, в невтральних країнах, оце увязнення українського Митрополита найшло широкий відтомін, що знов причинялось до розголосу української справи у світі.

Діяльність Укр. Нац. Ради і Союза Визволення України

Тому, що в серпні 1914 року російська армія окуповала Львів та майже цілу укр. Галичину і Буковину, укр. політичний провід перенісся до Відня, де пробував уже до самого майже упадку габобурґської монархії (з кінцем жовтня, 1918 р.). У Відні виходили також, по українськи і по німецьки, часописи і брошури для пропаганди українських визвольних змагань. При кінці війни, заходом Укр. Нац. Ради, відчинено також у Лозанні в Швайцарії, українське бюро і часопис (по французьки) для пропаговання ідеї самостійности України в невтральних і антантських краях. "Союз Визволення України" заложив подібну експозитуру в другій невтральній країні, а саме у Стокгольмі в Швеції. Також в Італії (поки вона не перейшла на сторону Антанти) як і в Болгарії і Туреччині цей Союз держав своїх представників для зносин з тамошними правительствами, пресою і т. п. Цей "Союз" видав численні брошури, пропагуючі самостійність України, в мовах німецькій, італійській, турецькій, болгарській і шведській.

Одною з важних ділянок укр. самостійницької пропаганди була культурно-освідомлююча діяльність цего "Союза" в таборах для полонених жовнірів-Українців з російської армії. Зорганізовано в цих таборах українські школи, виклади, бібліотеки, театральні трупи, хори, орхестри, практичні торговельні і кооперативні курси і т. п. навіть укр. друкарні і часописи. З цих таборів вийшли десятки тисяч свідомих Українців, котрі попали в полон національно несвідомими. Вийшли з тих таборів опісля, по повстанню укр. держави, і укр. полки ("синьожупанників" і "сірожупанників").

Революція в Росії

Міжтим з початку 1917-ого року появилися недвозначні прояви, що Росія не видержить тягару війни та що, якщо цар не заключить вчас мира з осередними державами, в Росії дійде до перевороту. Ославлений мужик-монах Распутин, що поза своїм шарлатанством посідав здоровий "хлопський розум" та знав настрої селянських мас, спонукав царя навязати у невтральній Швеції мирові розмови з Німцями. За це убила Распутина котерія "ліберальних" аристократів на гостині в князя Юсупова, приятеля послів, британського Бюкенена і французького Палеолога. Оці два дипломати рішили усунути "германофільського" царя Николу II-го а заступити його "ліберальним" цебто Антанті прихильним "конституційним" монархом, що продовжавби війну заранжували потім враз з "конституційними" лідерами Государствен-

вої Думи (Державної Ради), аристократами Родзянком, князем Львовим, Гучковим та з "кадетськими" лібералами як проф. Милюков та інші, петербуржську "революцію з верху" цебто революційний виступ двох гвардійських полків з перших днів марця 1917 року. Цим заполохали вони непорадного Николу II-го до абдикації.

Хитрі дипломати і їх "ліберальні російські приятелі перехитрили одначе себе самих. Вони запалили гніт від бочки пороху, що й вибухла та змела з лиця Росії і їх самих і їх аристократично-ліберальних однодумців, а дальше й пустословного балакуна "трудовика" Керенського а таксамо цілу родину нещасного останнього царя. Коли пани-ліберали, професори-демократи та адвокати-радикали проголошували дальшу війну "свобідної, демократичної" Росії поруч з "демократіями заходу" Ленін і товариші, імпортовані до Росії німецьким штабом і на німецьких таки кораблі, підняли клич сейчасного мира та клич "земля народови!" Ясно, що ці два клич! зрозуміліші були російському мужикови ніж демократично-парляментарні "панські видумки" За сім місяців, від марця до жовтня 1917-го року, російська революція через ліберально-монархістичну Львово-Гучковщину та радикально-республиканську Милюковщину і Керенщину докотилася до Ленінщини та Троцківщини, до крівавої всезатоплюючої большевицької пожежі.

Створення Укр. Центральної Ради

Початок революції у Петербурзі не захопив жмені свідомих українських громадян у Києві неприготованими. Їх було небагато, всего кілька десятків голов. Та були це люде інтелігентні, досвідні у конспіративній роботі, добре - чи старші з ТУП-а чи молодші, соціялісти — знакомі поміж собою, чесні, ідейні та готові на жертву. Честь почину належиться тут Дмитрови Антоновичови, синови славного укр. історика Володимира Антоновича, що був головою т. зв. "Громади", тайної організації "українофілів" з останніх десятиліть минулого віку. Дмитро Антонович, сегодня живучий ще у Праві як професор тамошного українського університету на еміграції, був в 1900-ім році одним з основників Р.У.П. а опісля У.С.Л. (укр. соц. демокр. партії). За його почином всі укр. групи у Києві, цебто всі живучі там свідомі укр. інтелігенти, звязались сейчас в одно тіло — Українську Центральну Раду. (Дмитро Антонович та його найблизші однодумці - - Борис Мартос, Володимир Винниченко, Симон Петлюра і і. - - були і особисто і ідеологічно тісно звязані зі згаданим уже повище Євгеном Голіцинським, що приїздив до Відня в часі війни для порозуміння зі Союзом Визволення України. Тому треба приняти, що він приїздив як їх делегат, хоч цего я ніколи не мав нагоди провірити. Всі оці діячі були та є (о скілько ще в живих) моїми приятелями, хоч і як ріжнились ми у многих справах. Вони не робили тайн передімною. Та прямо ніколи — за горячковою діяльностю в

часі війни і революції — не мав з нагоди їх про це опитати. Це певне, що ідеологія і діяльність Союза і Укр. Нац. Ради у Відні мусіли впливати побуджуючо на укр. революціонерів у Києві. Тому повстання Української Центральної Ради в Києві треба до певної міри поставити у причинову заязь зі згаданими організаціями у Відні) на чолі якої поставлено проф. Михайла Грушівського, славного історика, колись ученика старого Антоновича. Як учений, що не цурався політики та мав її знання з досвіду у Галичині, де він через два десятки літ професорував на університеті у Львові, Грушівський зарівно був популярним серед Українців по обох боках кордону чи там боєвого фронту та був авторитетом у Росії і у світі. У першім році світової війни проф. Грушівський, що був російським підданим, виїхав в Австрії через Італію до Росії. Там його увязнено і заслано. Одначе з вибухом революції він сейчас явився у Києві, де став вождом української революції.

Укр. Центр. Рада проголошує Укр. Нар. Республику

Вже в кілька днів по своїм уконституванню Українська Центральна Рада з громадянського комітету Києва розвинулася справді в "центральну" та ще й до того в державно-політичну раду. Вона поширилася на всю російську Україну, приймаючи в свій склад представників укр. тайних доси організацій з міст цілої України. Вона дальше проголосила себе репрезентативно-парламентарним, законодатним тілом девятьох українських губерній: волинської, подільської, херсонської, таврійської, катеринославської, полтавської, харківської, чернигівської і київської, та заявила, що бере у свої руки державну владу у цій Українській Народній Республиці. З черги Центральна Рада установила своє правительство для цеї республики, котре по традиції "генеральних" урядів в історичній Гетьманщині названо "Генеральним Секретаріятом" За прапор цеї республики принято синьо-жовтий стяг, а гербом її признано тризуб Володимира Великого.

Ніхто на Україні зразу не опонував тим актам Укр. Центр. Ради, бо вся б. царська влада відразу здисорганізувалась. Чиновництво (урядництво), українське ("малоросійське") з роду, готове було підчинитись і підчинялось новій укр. владі, бо звичне до послуху авторитетови царя, раде було, що є кого слухати, що хтось дає лад, коли царя не стало. Несвідоме селянство мовчало, а свідоміші одиниці між ним тягли за Центр. Радою. Станув за нею гуртом загал сільських учителів і кооператорів, а духовенство, о скільки було сяк-так свідомо українське, таксамо. Земства — губерніяльні та повітові — виборні органи самоуправи з царського часу, також на загал симпатично поставились до Укр. Центр. Ради. І з лівобережного заможного козацтва та з дворянства (земельних панів) все, що спочувало українству, признало Укр. Центр. Раду.

Наче чудом вона стала без опору господарем України, владою України, котра покищо була одинокою областю російської імперії, де панував лад та не поширилась ще анархія. Легкість, з якою Центральна Рада досягла своїх початкових успіхів, дається вияснити трома моментами: перше, що український сентимент на Україні був таки з природи сильним і скоро кристалізувався в свою державну ідею, як лиш найшовся кристалізаційний осередок (Укр. Центр. Рада); друге, що неукраїнські елементи по містах почувались за слабими до якоїнебудь акції — третє, що решта Росії, головнож її державний центр, попадали у чимраз більший нелад.

Федерація з Росією ще задержана

Укр. Центральна Рада, проклямуючи т. зв. Першим Універсалом уконституування Укр. Народної Республики, заявила рівночасно намір оставити у федераційнім звязку з рештою б. російської імперії, що малаб перемінитись у союз національних республик "трудячих мас" Було це вислідом ідеології "міжнародного братерства і солідарности робучого народу", яку ісповідували укр. революційні, соціялістичні групи на Придніпрянщині. Зрештою федеративна ідея вкорінена була в уми всіх хочби і старших, українських діячів, що виховались у російських школах та на російській літературі. Вкінці не треба забувати і того, що Укр. Центр. Рада, не маючи оружної сили — міжтим як російська армія, хоч здисорганізована, все ще зразу стояла на Вкраїні — приневолена була поступати обережно, щоб не стягти на Україну оружної репресії з боку російського, демократично- революційного правительства Керенського. За своїми клопотами на право і на ліво з царистами та з большевиками — Керенський не мав спромоги виступити проти України.

Тому його правительство, щиро чи лукаво, пішло на компроміс. Міністер Терещенко цукровар-міліонер з України, прибув до Києва та іменем "тимчасового правительства" заключив з головою Генерального Секретаріяту (цебто: правительства) України, Володимиром Винниченком умову, що правительство Керенського признає Укр. Народну Республику як складову, автономну часть російської федерації та вважає Укр. Центр. Раду і Генеральний Секретаріят за її владу. Зваживши дійсну слабину тодішного, початкового правительства України, слабе внутрішне підготовлення громадянства України до самостійного державного істнування й повну відсутність якоїнебудь военної української сили — цей договір України з "тимчасовим правительством" Росії треба вважати великим кроком вперід на шляху до установлення повновладної української держави. Українська Держава увійшла оцим в життя не лиш фактично, на основі волі українського народу, заступленого в Укр. Центр. Раді, але й правно, юридично, на основі державно-політичного договору з правительством Ро-

сії. Була це наче реституція Переяславських Статтей з 1654-го року, тільки територіяльно на ширшу скалю.

Зворот на ліво, до соціялізму

Дальший розвій політики Укр. Центр. Ради пішов одначе таким шляхом, що початкових успіхів та надійного настрою громадянства не використано, а навпаки внесено у суспільність роздвоєння, соціяльну боротьбу та створено недовіря до державно-творчої умілости самої Центр. Ради. Де далі Укр. Центр. Рада — мабуть під впливом розвою революції у самій Росії — повертала чимраз більше на ліво, в соціялістичнім напрямі. До Центр. Ради включено представництва соціялістичних груп "меншин", жидівської, російської і польської, але відмовлено вступу делегатам українських націоналістів-самостійників та т. зв. укр. хліборобів. Засадничо відмовлено творити українську армію, самостійні ж почини в тім напрямі Миколи Михновського і Вячеслава Липинського (полк. ім. Полуботка) та генерала Павла Скоропадського (1-ий Укр. Корпус) зліквідовано. Укр. Центр. Рада виходила з соціялістичної теорії братерства всіх "робучих" народів та наївного пацифізму. Українським військовим частинам як "буржуйним" не довіряла. Вкінці Укр. Центральна Рада оголосила — замісць практичної земельної реформи через розділ панських земель поміж безземельних селян — повну соціялізацію всеї землі (і селянської, козацької та церковної), а таксамо соціялізацію промислу, торговлі, банків і т. д. Значить У. Ц. Рада зробила те саме, що большевики у Москві.

Соціяльний заколот на Україні

Ті соціялістичні акти Укр. Центр. Ради викликали вельми некорисну реакцію серед населення. Бідніше селянство та чужий пролетаріят по містах заворушилися. По селах почалося грабління панських дворів та "куркулів" (багатших господарів). Заможніші козаки і селяне, т. зв. хлібороби, що доси стояли при Центр. Раді як своїй, українській владі, а таксамо духовенство, зневірились в неї. Національно найактивніші інтелігенти з партії націоналістів та самостійників були огірчені, особливо за розвязання укр. військових частин. Розуміється, що дворянство (великі земельні власники) і промисловці станули тепер також проти Укр. Центр. Ради. Вона тратила грунт під ногами. Втратила підпору своїх посідаючих кляс, а не зискала помочі чужого пролетаріяту ні своєї темної черні. Вони пішли за проводом не її, а червоної большевицької Москви.

Перший наступ большевиків на Україну

Осьтак, коли тільки у Московщині, в осени 1917-ого року, влада перейшла в руки Леніна, Троцького та товаришів, "червона гвардія" цебто большевицькка армія зачала наступ на Україну, називаючи Укр. Цент. Раду "буржуйною". Чужинецький пролетаріят по містах України, що складався головно з

Жидів і з Москалів, зачав творити свої "совети" і знимати бунти проти української влади. На вулицях Києва, Одесси, Катеринослава, Харкова почались оружні бої, а в Харкові, який заняла червона армія, група нікому доси незвісних "українських комуністів" з Медведем і Шахраєм на чолі утворила фіцційне "радянське правительство України"

Проголошення самостійности України

Українська Центральна Рада, що доси — мимо натиску з боку більш свідомих кругів укр. громадянства — стояла на становищі федерації з Росією, найшлася нагло у війні з Росією. Не посідаючи своєї армії, Укр. Центр. Рада не могла боронитися. Коли кількатисячна "червона армія" зближалася до Києва, Укр. Центр. Рада, дня 22 січня 1918 р. 4-им універсалом проголосила розрив федерації з Росією та повну самостійність Української Народної Республики. Своїй федералістичній доктрині українські соціялісти дали ще вислів тим, що в оцю заяву вставили фразу, що вони роблять це "з жалем", лиш приневолені агресією московських большевиків. Червона армія наступила на Київ. Українській Центральній Раді оставало лишень одно — податися на захід в напрямі німецького фронту, під охорону цісарської Німеччини.

Союз України з Осередними Державами

Між провідниками Укр. Центр. Ради а німецькою военною командою станула тоді тимчасова умова, на основі якої німецька армія, а таюсамо — на півдні — австрійська армія, рушили на схід, окупуючи Україну, очищуючи українські міста від большевицьких банд та "советів" і приєртаючи владу Укр. Центр. Ради. І сама Укр. Центральна Рада з проф. Михайлом Грушевським на чолі увійшла назад до Києва під охороною німецьких частин. Протягом дальших двох місяців німецька і австрійська армія окуповала Україну аж по Дон і по Азовське Море.

Належить тут додати, що Німеччина і Австрія цілком не похочували вдаватися в "українську авантюру", як це називали їх консервативні, військові і державні круги. Але причинились до зміни цего їх становища вперті заходи "Союза Визволення України" у Берліні як і Укр. Нац. Ради — головно укр. парляментарних провідників — у Відні. Ужито навіть прямого апелю до цісаря Вілгельма II-ого, котрому предложено меморандум у цій справі, зложене д-ром Лонгином Цегельським. Посол Никола Василько, що був добре знакомим з Албертом Баліном, президентом корабельної Гамбург-Америка Лінії та приятелем і довіреником цісаря Вілгельма, ужив цеї дороги, щоб доручити цей меморіял цісареви. Балін сам захопився думкою ослаблення Росії через створення сильної української держави, що сталаби союзником Німеччини та жерелом сирівців для німецького промислу. Він і переконав цісаря. Німецька армія дістала приказ окупувати Україну. Тепер, коли се-

ред американських Жидів слідна явна ворожнеча до українських змагань до самостійности слідби пригадати, що Альберт Балін був саме Жидом.

Берестейський Договір і визнання України

Скорий похід німецько-австрійських армій, що станули на межах Московщини затрівожив большевицьких правителів у Москві і вони пішли на мир. У Берестю Литовськім зійшлися мирові представники Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії і Туреччини з делегатами совєтського правительства із Москви, а також прибули там посли від Української Народної Республики. Станув мир. Іменем Росії совєтські делегати зреклися України. Осередні держави визнали тоді самостійну українську державу і заключили з її правительством (Укр. Центр. Радою) договір, силою котрого Німеччина і Австро-Угорщина зобовязались своїми окупаційними арміями (600,000 і 300,000 мужа) держати лад на Вкраїні та боронити її проти зовнішних ворогів, зновже Україна взяла на себе обовязок оці окупаційні армії вдержати як і доставляти осередним державам періодично означену скількість поживи (збіжа, цукру, товщів) за означену заплату. Рівночасно станув мировий договір між Совєтською Росією а Україною.

Берестейські договори з лютого 1918-ого року це перші міжнародні акти, якими визнано нову українську державу. Їх історичне та міжнародно-правне значіння не зменшене через те, що два головні учасники цеї умови — німецьке цісарство і габобурська монархія — загибли, що опісля Совєтська Росія зломила цей договір і окуповала Україну по довгій, крівавій боротьбі, ані через те, що Гітлер, занявши знов Україну в 1941-ім році, не вважався зобовязаним привернути силу цеї умови, цебто дати Україні спромогу відреставрувати свою державу. Додатиб ще, що протягом 1918-го року визнали Українську Державу також тодішна польська держава, Фінляндія і Швайцарія.

Зріст невдоволення з соціялістичної політики Укр. Центр. Ради

По окупації України військами осередних держав та визнанню її міжнародними договорами наступало кілька місяців спокою, які належало було використати для конструктивного діла розбудови своєї державности. На жаль соціялістичне правительство Всеволода Голубовича, зложене з самих молодих людей, не вміло визискати цего спокою для скріплення нашої держави. Навпаки: своєю доктринерською та демагогічною соціяльною політикою воно розкладало і ослаблювало її. Воно перейняло на власність держави цукроварні, фабрики та великі земельні фільварки, а рівночасно явно толерувало безпляновi грабунки дворів і фільварків чернею, напади на заможних людей і т. п. Очевидно — викликувало це огірчення всіх посідаючих кляс, не тільки великих власників, але й ще більше численного заможного козацтва та бага-

тих селян, котрі на Придніпрянщині творили найповажнішу і національно найсвідомішу часть сільського населення. Зачалась організувати опозиція проти соціяльної політики Укр. Центральної Ради.

Опозиція "хліборобів"

Великі промисловці, що були неукраїнського походження зорганізувались у т. зв. "Протофис" котрий взагалі негативно ставився до української держави. А українське заможне селянство і козацтво, враз з тою частю дворянства, що вважала себе Українцями, утворили два союзи "хліборобів" хліборобів-демократів і хліборобів-державників. На чолі першого стояли звісні укр. діячі браття Шемети (Володимир і Сергій), історик Вячеслав Липинський, кооператор Стеценко та інші, міжтим як другий складався головно з лівобережних дворян і козаків (Скоропадський, Леонтович, Ухтимовський, Лизогуб, земець Стеценко і і.). В дальшім ході подій оба ці союзи хліборобів обєднались в одно — а саме для переведення антисоціялістичного державного перевороту. Між українськими "хліборобами" а Протофисом ніякого порозуміння не було, бо їх державні погляди рішучо розходилися. Натомісць з думкою перевороту симпатизували ті круги з укр. інтелігенції — самостійники і націоналісти, що були невдоволені негативним відношенням Центр. Ради до справи організації укр. армії та що не поділяли соціялістичної ідеології У. Ц. Ради.

Непорозуміння між Укр. Центр. Радою а Німцями

Міжтим відносини між Укр. Центр. Радою а німецькими військовими кругами крайно заострилися. Українське соціялістичне правительство не оповняло умови достави поживи Німеччині і взагалі ставилося до німецької армії як "буржуазної" неприхильно. Коли ж німецька команда зачала сама скуповувати збіжа та цукор через свого агента. Доброго, укр. соц. міністри цего агента пірвали ночею та вивезли. Доброго німецька команда найшла та увільнила, але з мести за оцей дітвацький та провокативний поступок з черги упокорила Центр. Раду. Збройний відділ Німців вмашерував на засідання Центр. Ради та арештував там премієра Голубовича під закидом злочину пірвання людини (кідненинг). На тім цей крайно зневажливий акт покищо скінчився, бо Німці Центральної Ради не розганяли, як це невірно пущено в обіг опісля. Вона продовжала дальше свої засідання, але й втратила всякий авторитет. Скандал з Добрим, арешт премієра за злочин та упокорення У. Ц. Ради, що на приказ німецького офіцера мусіла стояти з піднятими вгору руками, збурили кожного щирого Українця, що дорожив повагою своєї держави. Ясним стало, що дні Укр. Центр. Ради почислені.

Гетьманський переворот

Обєднані українські "хлібороби" скликали тоді свій зїзд з усеї України на 29 квітня 1918 р. до Києва. Прибуло вище 7,000 деле-

гатів з місць. Оцей зїзд замінився в традиційну козацьку раду. Укр. Центр. Раду осуджено та відмовлено їй права дальше репрезентувати Україну. Ухвалено однодушно призерпути на Вкраїні традиційну державну владу гетьмана. І з місця гетьманом проголошено нотомка старого гетьманського роду, ген. Павла Скоропадського. Коли Укр. Січові Стрільці, що були досі під командою Евгена Коновальця гвардією Укр. Центр. Ради відмовились розігнати хліборобів, а кінний полк гвардії з полковником Аркасом на чолі перейшов на сторону Гетьмана, Українська Центральна Рада побачилась опущеною всіма. Вона сама розійшлася і перестала істнувати.

Обнявши владу, Гетьман оповістив універсал, в якім заявив, що метою його є закріпити Українську Державу та опинити соціяльну анархію. Він запросив до участи у правлінню всі укр. "партії" з виїмкою одних тільки соціялістів-революціонерів, але всі укр. партії (цебто: гурти інтелігентів) відказалися, заявляючи, що вони противні диктатурі одиниці. Одні тільки "соціялісти-федералісти", як себе називали тепер бувші Т. У. П-істи (цебто старші Громадяне ліберального покрою), дозволили свому членови, проф. Дмитрови Дорошенкови, звісному історикови, приняти теку міністра закордонних справ у кабінеті міністрів Гетьмана. Премієром став Дмитро Лизогуб, потомок старого козацького роду та заслужений для українства маршал (голова) полтавського губерніяльного земства, а решта міністрів були з визначних громадян України, хоч не всі були Українці. Міністром торговлі став Жид, великий збіжевий гуртівник Гутник, а міністром фінансів банкир Ржепецький з польсько-українського роду. Укр. патріот і учений, академик Василенко обняв теку міністра освіти, а Петро Дорошенко теку мистецтва. Генерал Рогоза, також старого українського роду, був міністром війни.

Політика Гетьманського Уряду

Треба признати, що оце правительство повело дуже розумну та конструктивну, державотворчу політику. Воно скасувало "соціялізаційні" закони Центр. Ради, а натомісць заповіло земельну реформу через парцеляцію панських земель поміж безземельних селян на їх приватну власність, за викупом. В тій цілі основано державний земельний банк. Міністер Василенко переводив систематично українізацію всего шкільництва, та відчиняв укр. університети, а міністерство мистецтва оснувало укр. театри, оперу і академію мистецтва. Міністер закордонних справ подбав о ратифікацію Берестейського договору Німеччиною, Туреччиною і Болгарією. Гетьманське правительство вимогло на Німцях зворот чорноморської воєнної флоти Україні та привело Крим, який Німці зразу вилучили з України, у склад Української Держави. Пороблено заходи, щоб і Кубанщину притягти до федерації з Україною. Щоб дати початок укр. армії, заведено укр. воєнні школи.

Гетьман у цісаря Вільгельма II-го

Шпилем успіхів гетьманської управи була поїздка Гетьмана до Німеччини і торжественне та приятельське прийняття Гетьмана цісарем Вільгельмом, з початком вересня 1918 р. Цісар запевнив Гетьмана в своїх намірах щиро попирати будову Української Держави та згодився на те, щоб Україна сейчас взялася творити сильну укр. армію. Щоб скріпити своє правительство, Гетьман - - по повороті до Києва - - змінив кабінет, покликуючи на премієра звісного укр. діяча з ліберальної групи Т.У.П-а, Стебницького. В склад кабінету ввійшли тепер самі звісні укр. патріоти. Цей кабінет оголосив бранку рекрута та заповів скликання установчих зборів і видачу закона про земельну реформу.

Повстання проти Гетьмана Анархія на Україні

Міжтим укр. соціялістичні групи, звязані в т. зв. "Український Національний Союз", пильно приготовляли революційний переворот, а саме повалення Гетьмана та продовжування соціялістичної революції, початої Укр. Центр. Радою. Поведено агітацію серед селянства, будьто Гетьман попирає панів, землевласників. Коли осередні держави програли війну і в них зачались революції з початком листопада 1918 року, згаданий "Союз" — порозумівшися з жидівсько-російськими соціялістами і комуністами по містах України та перетягнувши на свою сторону Укр. Січових Стрільців — зачав у Київщині повстання проти Гетьмана. Тому, що німецькі й австрійські війска, на вість про революцію в їх рідних сторонах, поспішно залишали Україну, по Україні скоро розлився соціяльний зрив без жіякої національно-політичної мети. З північного сходу змаширувала в Україну "червона" армія з Московщини і знов заняла Харків, де знов — як 1917 року - утворилося фікційне совєтське правительство України. По містах України (Одесса, Катеринослав) жидівсько-російські комуністи зняли повстання, захопили владу та завели "совєти крестян. рабочих, солдатоф і матрософ"

Гетьман проголошує федеративну програму

Бачучи упадок осередних держав та большевицьку небезпеку а з другого боку видючи, що українська революційна інтелігенція звертається проти него і попирає соціяльну революцію, Гетьман пробував ратувати свою власть — з тим і Українську Державу — порозумінням з Антантою, а то в імя спільної боротьби проти комунізму Москви. Міжтим по упадку Туреччини, флота Антанти появилась на Чорнім Морі, збомбардувала українські воєнні кораблі, почім французьке війско висіло в Одесі. Гетьман навязав тоді з представниками Антанти.

Йому поставлено услівя, щоб Україна, на основі Переяславського договору з 1654-го року оставала у федерації з маючимся відновити царатом, бо Антанта як союзник царської Росії не приложить руки до поділу Росії. За це обіцювано

Гетьманови признання України як складової автономної держави російськім союзі та поміч проти большевиків. Не маючи іншого виходу, Гетьман ті услівя приняв. А що кабінет Стебницького-Дорошенка не одобрював цеї політики, Гетьман покликав на премієра голову Протофиса, зросійщеного Німця, Гербеля. Цей оголосив програму з двох точок: 1) вдержати Українську Державу — і 2) увійти у федерацію з російським царством (яке тоді вже не існувало!).

Перекручування історії повстання

В оповіданнях про вибух повстання укр. соціялістів проти Гетьмана звичайно кажеться, що т. зв. Директорія, установлена згаданим "Союзом", буцімто тому зняла повстання, що Гетьман "зрадив" ідеї самостійности України та проголосив "злуку" України з Росією. Міжтим це хронологічна неправда. Часово повстання Директорії зачалось скорше, а саме перед тим, заки Гетьман проголосив федеративну програму. Навпаки: Гетьман тому саме хопився федеративної програми, бо бачив, що самі Українці руйнують Українську Державу і що тоді виратувати її інакше з хаосу, большевицького наїзду і занепаду. Що правда, опісля у маніфесті Директорії находимо проти Гетьмана закид федерації з Москвою. Д-р Осип Назарук, що саме наклонив Укр. Січових Стрільців покинути Гетьмана а поперти Директорію, оповідає у своїх споминах, що це він таки сам добавив закид федерації до тексту повстанчого маніфесту Директорії, бо в першій редакції цей маніфест оперував лиш соціяльними кличами, а про квестію федерації не згадувано в нім. Як звісно, укр. соціялісти самі, із соціялістичної доктрини, були федералістами та в січні 1918-ого року проголошували самостійність України — "з жалем"

Резиґнація Гетьмана. Директорія

Бачучи, що вся Україна в огни соціяльного хаосу, Гетьман Павло Скоропадський заявив, що складає власть, і дня 18-ого грудня військо Директорії заняло Київ. В кілька днів опісля німецька залога Києва, що весь час заховувала неутральність, опустила Київ. З Німцями виїхав з Києва і Гетьман. Столиця України остала тепер в руках Директорії та її війска, цебто полку Січ. Стрільців під проводом молоденького тоді полковника Евгена Коновальця.

Директорія складалася з пяти членів а саме: соціял-демократів Володимира Винниченка і Симона Петлюри, соціял-революціонера А. Шовця, соціяліста самостійника А. Андрієвського та представника соціялів-залізничників Н. Макаренка. Головою її був Винниченко, а верховним отаманом війска Петлюра. Директорія оголосила, що вона привертає соціялізаційні закони Укр. Нац. Ради, та установила своє міністерство під головством Володимира Чеховського (соц. демократа). Але по провінції вона мала мало власти, бо там росла соціяльна анархія.

Розпад Австрії

Коли в 1919-ім році "червона нувалися такі перевороти і зростав соціяльний нелад, в осередних державах вибухла також революція. Австрійський цісар Карло думав запобігти їй, проголошуючи в жовтні 1918 р. перестрій Австрії на федерацію національних держав. На основі цего маніфесту українські посли до австрійського парламенту і до соймів, галицького та буковинського, як законні виборці представники укр. народу Галичини і Буковини, уконституовалися дня 19 жовтня, 1918 р., у Львові в Українську Національну Раду цебто в парламент західно-української держави в межах сфедерованої Австрії.

Одначе перестрій Австрії у федерацію не повівся. Зачався її розклад, бо в самім Відні проголошено републику а цісар Карло абдикував і виїхав до Швайцарії. Поодинокі народи і краї монархії оголошували свої окремі національні держави. Зробила це і Українська Нац. Рада, обіймаючи владу в Галичині і Буковині та проголошуючи Західно-українську Републику. Доконалося це в ночі на 1 листопада 1918 р.

Бої з Поляками за Львів

Цей переворот доконався гладко на цілій укр. території б. Австрії, за виїмкою лишень Львова, Перемишля і Ярослава. Два останні міста займили польські війска, а у Львові оружні відділи Поляків обсадили західну часть міста і захопили головний залізничий дворець. Зачалась у Львові оружна вулична боротьба. Польські частини у Львові дістали підкріплення з Варшави та з Перемишля. Укр. Нар. Рада звернулась тоді (10 листопада) до Гетьмана о поміч і Гетьман наказав її дати. Але Січові Стрільці, котрі мали виконати цей приказ, під впливом соціялістів не виконали його, бо готовились уже повстати проти Гетьмана (12 листопада). Тоді Укр. Нац. Рада і її військові частини (около 1,000 мужа) мусіли опустити Львів дня 22 листопада 1918 р.

Втрата Львова була рішаючим стратегічним і політичним ударом для Українців. Львів є вузлом вісьмох залізничих шляхів. Заняття його Поляками здисорганізувало отже оборону Галичини Українцями, а натомісць Полякам дало випадну базу для наступу на схід. Політично знов творило воно прецюдикат в користь польських посягань по західно-українські землі. З черги новоутворена українська (галицька) армія обложила Львів.

По обсаді Львова Поляками Укр. Нац. Рада під проводом президента д-ра Евтена Петрушевича осіла в Станиславові.

Злука обох українських держав в соборну Україну

Західно-українське правительство дало почин до злуки обох українських держав в одно — хоч на Придніпрянщині тоді якраз велося повстання проти Гетьмана. Вислані з Галичини на Велику Україну відпоручники зах. укр. уряду — д-р Лонгин Цегельський і д-р Дмитро Левицький — заключили

дня 4 грудня, 1918 р. у Хвастові умову з Директорією про переведення злуки обох республик в одну соборну укр. державу. Ратифікуючи цю умову, Укр. Нац. Рада у Станиславові дня 4 січня 1919 р. рішила злуку Західної України з Укр. Народною Республикою (Великої України) – з тим, що покищо, задля війни і революції, Західна Україна сама веде свою управу і армію (для боротьби з Польщею). Одним з мотивів цего рішення був зростаючий соціяльний хаос на Великій Україні, міжтим, як Галичина завела та вдержала у себе лад і спокій.

У виконанню згаданої ухвали Укр. Нац. Ради про злуку України делетація західно-української Республики явилась у Києві, де підписала враз з Директорією остаточний акт злуки, яку й проголошено врочисто на Софійській Площі дня 22 січня 1919 р. в присутности стотисячної маси народу.

Директорія опускає Київ і розвязується. — Головний отаман Петлюра

В тиждень по акті злуки України, Директорія і її правительство опустили Київ, а дня 1-ого лютого 1919 р. евакуовали його й Укр. Січові Стрільці. Київ заняли знов большевики. Директорія перенеслась зразу до Винниці, а дальше коли "червона армія" наступила і на Винницю — перестала істнувати як зорганізоване тіло, її члени виїхали у Галичину, а на місці остав лиш головний отаман Петлюра на чолі армії, що виносила около 20,000 мужа.

Большевицька "червона армія" під кермою Троцького і Йоффе витискала армію Петлюри на захід аж до Рівного на Волині і до Каменця на Поділлю. Західна Україна кількома наворотами давала поміч Петлюрі в військових частинах.

Міжтим на всій Придніпрянщині зазелась крайна анархія. Зявились десятки самостійних отаманів, що вели свої банди а то й кількатисячні армії — як Зелений, Апостол, Махно і другі — та воювали безцільно на всі боки: з армією Петлюри, з "червоною армією" опісля з рос. монархістами (Денікінцями), а також поміж собою. Оці отаманські банди розмарнили великі воєнні приласи, які лишив на Україні Гетьман, та знищили і занархізували край.

Війна з Поляками. Інтервенція Антанти

Війна з Поляками за Львів тимчасом протягалась. Фронт біг поперек Галичини від Рави на півночі до Карпат у Сяніччині. Двічі Українці були близькі здобуття Львова, але недостача резерв та припасів унеможливила їм це осягти.

Тимчасом Антанта, якої провідники держали тоді мирову конференцію у Версайлю, занепокоїлася загрозою перекинення большевицької революції до середущої Европи. Тому вона задумала погодити Поляків з Українцями, щоб звернути їх сили проти "червоної" Росії. В тій думці прислано в останніх днях січня 1919 р. комісію Антанти під проводом фран-

цуського генерала Бартелемі до Львова, а опісля, в марці 1919 р. завізвано польських і західно-українських заступників до Парижа, перед комісію під проводом бурського генерала Бети, представника Південної Африки. В обох случаях оферовано Західній Україні признання за державу, допущення до мирової конференції на рівні з Чехами чи Поляками та поміч в припасах, грошах, експертах і т. п. для війни з большевиками. Польсько-українська війна мала сейчас застановитись, а тимчасовою границею (демаркаційною лінією) між Поляками а Українцями мала бути лінія боєвого фронту. Остаточну границю малося вирішити на конференції у Версайлю.

Оці пропозиції Укр. Нац. Рада у Станиславові відкинула, а то з трех причин: 1) що признання за державу не розтягалося на б. російську Україну, 2) що межі від Польщі не означено сейчас і остаточно по лінії етнографічній і 3) що Львів остававби покищо в польських руках. Зроблено погубну помилку, бо саме вже тільки признання Галичини за державу варта було всякої ціни. Пізніша східна межа Польщі по т. зв. лінії Курзона-Полка показувала, що Антанта зразу не думала признати Львова ані укр. Галичини Польщі. Та Українці — думаючи максимально а не реально — не використали тоді нагоди одержати міжнародне признання світових потуг для української держави (хоцби й малої).

Окупація Галичини Польщею

Українсько-польська війна у Галичині велася через пів року без рішення. Около двіста-тисячна Галицька Армія хоч обмежена у припасах, виявила себе більше як рівним противником армії 30-міліонової Польщі, що користувалася засобами Антанти. Були моменти, коли Львів малощо не попав в українські руки.

Положення одначе основно змінилося, коли до Польщі прибула зі Злучених Держав Америки 60-тисячна, знаменито вивінована польська армія під командою генерала Галлера. Її перевезено до Польщі з застереженням, що вжиється її проти большевиків. Міжтим Польща зломила це услівя і кинула її, в маю 1919 р., на галицький український фронт. Оця нова сила й пробила український фронт і наша армія відступила на схід майже до лінії Збруча. В червні вона ще раз відперла Поляків аж по Ходорів-Золочів, але мусіла вкінці відступити аж за Збруч.

Вся Галичина опинилась отже в польських руках, міжтим як укр. Буковину заняла Румунія. Західно-українське правительство опинилось тепер у Камінці Подільськім.

Версайлська конференція, числячися з доконаним фактом, апробувала цю окупацію Галичини польською армією, але застерегла собі, що державно-правний стан Галичини (Іст Ґалішія) вирішить вона пізніше. Годі сказати, щоб це було лиш пустою фразою, бо в грудні сегож (1918) року Версайл-

ська конференція приняла лінію Курзона-Полка*) за східну межу Польщі. Ця лінія бігла від Білостока, на межі Литви, на південь до Буга, дальше Бугом а вкінці від Грубешова над Бугом на південний захід до жерел Сяну. Антанта також вимогла на представниках Польщі у Версайлю, гр. Замойським і Падеревським, що вони підписали в Спа заяву, що Польща лиш мілітарно і часово окупувала укр. Галичину але признає її окремою територією у державною Антанти.

Похід українських армій на Київ

Диктатор Галицької Армії, д-р Евген Петрушевич, і Головний Отаман армії Укр. Нар. Республики, Симон Петлюра, що оба мали свій осідок у Камянці на Поділлю, злучили тепер — в серпни 1918 р. — свої сили, щоб очистити Україну від большевиків. До кінця серпня злучена укр. армія вигнала большевиків з Правобережжя та заняла Київ (від заходу).

Рівночасно одначе т. зв. "біла" цебто російська монархістична армія генерала Денікіна з Криму, піддержувана Антантою (союзників б. царської Росії), заняла Лівобереже та рівночасно з Українцями вступила до Києва (зі сходу). Вибухові боротьби між ними перешкодило лиш нове заняття Києва "червоною армією"

*) Курзон був тоді британським закордонним міністром, а Полк товаришем (ассистент) Секретаря Стану Злуч. Держав, Лансинга, та дорадником бл. п. през. Вилсона у Версайлю.

"Трикутник Смерти"

Цей похід на Київ, світлий як акт військової справности та одушевленого геройства, був одначе помилкою, бо вичерпав сили укр. армії, відтяг її від моря отже від звязи з Антантою та вкінці спричинив, в осени 1919 р., її загибель (задля браку припасів, ліків та лікарів) у т. зв. "трикутнику смерти" — між большевиками від північного сходу, Денікінцями від півдня (від моря) а Поляками з заходу (на Збручі). Замісць іти на Київ, належало було пробитися до моря, до Одеси, та шукати порозуміння і помочі в Антанти.

Здесяткована пятнистим тифом та лишена без припасів Галицька Армія розпалася. Останки її ратуючися, кооперували — одні з большевиками, другі з Денікіном, а треті злучились з незеликою армією Петлюри. Диктатор Петрушевич і його міністри та дорадники через Румунію дістались до Відня, де заложили кватиру західно-українського уряду на вигнанню.

Умова Петлюри з Польщею. Війна з большевиками

По невдачнім поході на Київ і по загибелі Галицької Армії Головний Отаман У. Н. Р., Симон Петлюра, заключив умову з Польщею, силою котрої Польща (а саме маршал Йосиф Пілсудський) визнала Україну в межах між Збручем а Донцем та зобовязалась помогти Петлюрі до закріплення Укр. Нар. Республики в цих межах. Зі своєгож боку Петлюра зрікся Галичини та обіцяв Польщі ріжні е-

економічні користи на Україні. Осьтак Польща Пілсудського і Україна Петлюри стали союзницями проти большевицької Росії.

Це й довело до війни з большевицькою Москвою (в р. 1921). Зразу польська і українська армії дійшли аж до Києва і заняли його, але польська армія поводилась на Україні так, що укр. селяни зірвались проти неї. В результаті большевики відперли Поляків аж під Варшаву. Вратувала Варшаву українська армія генерала Безручка, що під Люблином стримала большевиків.

Мир у Ризі з 1923 р. ліквідує укр. армію і У. Н. Р.

Польща заключила тепер мир з Советським Союзом, а саме у Ризі (в Латвії) в грудні 1922 р. Збруч, а опісля лінія від Збруча на північ, поперек Волині, Полісся і Білоруси, аж до ріки Двини, стала межею між Польщею а Советською Росією і Советською Україною. Польща прирекла Советам розвязати українську армію і не помагати більше Петлюрі. Так і сталося. Отаман Петлюра виїхав тоді до Парижа, де його опісля, в 1926 році, убив Жид-большевик Шварцбарт.

Мир у Ризі рішив і долю Галичини

Доля Галичини, окупованої мілітарно Польщею в літі 1919 року, оставала в завішенню аж до Рижського мира.

В грудні 1919 р., через західноукраїнського представника у Парижі, д-ра Василя Панейка, Версайльська конференція заоферувала д-ру Евгенови Петрушевичеви (тоді вже на чужині, у Відні) для Галичини стан автономного краю з власним соймом і правительством та з власною армією, але злученого з Польщею 25 літ так, що президент Польщі бувби зверхником цего краю, іменувавби губернатора для него та бувби верховним вождом його армії, по 25 літах плебісцит населення Галичини мавби рішити, чи Галичина має на далі оставати в тій звязи з Польщею чи стає вповні самостійною. Правительство д-ра Петрушевича це предложення відкинуло.

Через дальші три роки справа оставала в завішенню. В межичасі галицьке правительство робило заходи, щоб Галичину визволити з польської окупації. Це було безадійне тому, бо держави Антанти побоювалися, що лишена своїй долі Галичина впаде жертвою большевицького заєму. Зрештою, якби й Антанта вирішила державну независимість Галичини, так не малаб спромоги виконати це рішення проти польського опору.

Рижський мир, котрим Советська Україна зрікалась Галичини, дав Антанті нагоду спекатися клопоту. Рішенням т. зв. "Ради Чотирьох" у Парижі з дня 14-ого марця 1923 р. Галичину признано Польщі — з тим, що Польща має надати Галичині автономію (самоуправу) та що Ліга Народів має надзорувати, як Польща трактує Галичину.

Це й припечатало долю Галичини.

Радянська Українська Соціялістична Република

Коли в 1919-ім році "червона армія" заняла Україну, большевики проголосили створення української совєтської республики на Україні. На чолі її станув тим разом Христо Раковський, Жид-комуніст із Добруджі. В тій Радянській Україні переслідувано безпощадно всіх, кого підозрівано о "петлюрівство" або "скоропадство" Проти большевицького режіму знимались безнастанні повстання укр. селян, які "червона армія" затоплювала в морі крови і вогню.

По Раковськім головою правительства Радянської України з черги став Чубар, а в його кабінеті "народних комісарів" найшлися українські комуністи Скрипник і Шумський. Тепер почато "українізацію" управи і шкільництва Радянської України. Але коли на місце Леніна до влади у Москві прийшов Сталін, "українізацію" припинено, Скрипник згинув самоубійством чи замордований, а сотки і тисячі Українців заслано на Соловки чи на Сибір. Опір укр. селян проти колхозів (державних фільварків) зломано штучно зготовленим масовим голодом (через загарбання збіжа від селян), зрівнуванням сіл із землею, масовими розстрілами та засланням вище півтора міліона укр. селян на Сибір. Чубара замінено московським комуністом Петровським.

Приборкана Україна замовкла, хоч вона дальше істнує як окрема република в Совєтськім Союзі.

Карпатська Україна

Коли в листопаді 1918 р. австро-угорська монархія розпадалась, на Закарпаттю утворились "Руські Ради" в Мукачеві, в Хусті і в Любовлі на Спижу. Перша заявилась за прилученням "Підкарпатської Руси" як автономного краю до Чехо-Словаччини, дві другі за обєднанням з Україною. Версайльска конференція прилучила Закарпаття як автономну країну, звану "Рутенія" — по чеськи "Русінско" — до Чехо-Словаччини. "Підкарпатська Русь" одержала свого губернатора і свої школи, але краєвого сойму не вводжено там в життя, хоч чеський уряд кількома поворотами заявляв, що зробить це у "свій час" Та всеж Закарпаття за 20 літ культурної чеської управи національно дозріло.

Сойм вибрано і скликано аж тоді, як уже Чехо-Словаччині загрозила німецька інвазія. Сей сойм проголосив дня 15-ого марця, 1939 року, державну самостійність Карпатської України; президентом її вибрано о. д-ра Августина Волошина.

Мадярська армія напала тоді на Закарпаття і по крівавих боях зі закарпатськими Січовиками та по звірських репресіях прилучила Карпатську Україну до Мадярщини.

Висновки

Оце бувби побіжний огляд українських державних змагань сперед 25-ти літ та їх дальшої долі аж до вибуху цеї, другої всесвітної війни.

Тому 25 літ (а властиво ще від 1914-ого року) зачались ті змагання серед романтичного ентузіязму та великих надій. Успіхи зразу були значні а навіть світлі. Провідники були ідейні та розумні. Розвій обставин - розпад Росії і Австро-Угорщини — сприяв створенню сильної української держави. Московщина в судорогах революції та молода Польща були зразу за слабі, щоб перешкодити це.

Тоді, в рр. 1917-1918, був час закріпити українську державу, Гетьман та Галицький уряд розуміли це і робили. На жаль — укр. соціялісти з Укр. Центр. Ради та з Директорії не розуміли цего. Видвигнувши соціялістичні кличі, вони ввели заколот в українське суспільство, тим ослабили державні змагання та промостили дорогу большевиємови на Україну. Закріпившись у межичасі, Москва і Польща загарбали Україну.

Та всеж державний зрив Українців сперед 25-ти літ лишив за собою додатні, позитивні сліди. За Гетьмана і в Галичині Українці дали доказ неаби-якої конструктивної, державо-творчої снаги. Українська національна свідомість спалахнула і вкорінилась по всіх укр. землях — навіть на Далекім Сході. Українське імя і укр. державну проблему опопуляризовано в цілім світі. Українські армії покрились славою геройства а мучеництво за самостійну Україну створило незнищиму традицію.

Вкінці в Радянській Україні — хоч як вона далека і розбіжна з ідеалом самостійної, суверенної української Держави — остав державний принцип і державно правні рами української державности. Вона істнує, хочби лиш теоретично і по букві закона та хоч і як обмежена і насилувана. Вже сам факт, що її конституційно признають, доказує, що вона впустила коріння в українську землю.

За 25 літ, за час одного несповна людського покоління, для народу, котрого маса чверть століття взад не знала свого імени, котрий не був звісним у світі—це велитенський поступ на розвоєвім шляху. Це й є гарантією його будуччини. Внутрішні життєві сили народу, раз розбуджені, довершать еволюції з невідмінною конечністю. Лиш треба на це часу і міжнародних обставин.

Як лиш в нас буде воля жити своїм суверенним життям, Україна засяде в колі вольних народів світа протягом найблищого чверть-століття.

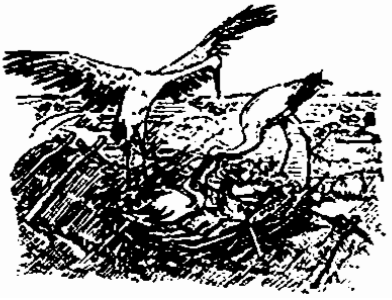

Д-р Лонгин Цегельський

Маркіян Шашкевич

ЯК ВИТВІР СВОЄЇ ЕПОХИ І ЯК УГОЛЬНИЙ КАМІНЬ НОВОЇ

(У століття смерти Пробудителя Галичини)

Коли в Підлисю, золочівського повіту у Галичині, в домі свого діда по матері, о. Романа Андиковського, дня 6 листопада 1811-ого року, побачив світ Божий Маркіян, син о. Симеона й Єлисавети з Андиковських — Галичина вже 39 літ була під управою Австрії а цілою Европою, від Атлантику аж до Москви й до України, потрясали судороги новонароджуючогося ладу. Тоді саме

"Бонапарт, син Корсики,
Віків наших вожд великий,
Підвалини світа стряс,
І всі народи Европи,
Під його звалені стопи,
Застогнали в оден час"

— як це коротко а влучно описав оден з Шашкевичових учеників і наслідників на галицькім Парнасі, Антін Любич-Могильницький. На багнетах та з триколорами й орлами Наполеонських армій ідеологія Великої Революції з 1779-ого року — "права людини", "зрівнання станів", "визволення селянства", ідея "вітчини" і "нації", кличі "свободи, рівности і братерства" розливалась по Европі, била хвилями аж об мури Львова, що саме в рік уродження Маркіяна був обсаджений французькою армією, якої головна сила пішла на Москву.

Перед цим походом Наполеон велів членови французької Академії Наук Шарлеви Люї Лесюрови (Charles Louis Lesur) скласти основну працю про Україну (Histoire des Cosaques). У підручній, походній бібліотеці Наполеона побіч цеї книжки найшла собі місце "Енеїда" Котляревського. На півночі, в межах етнографічних, воскресала Польща міжтим як на півдні Наполеон творив перший прототип независимої Югославії. У Празі Ганка, Юнгман і Шафарик клали підвалини під чеську літературу і під науку славянознавства, а Шафарик у своїх "Словянскіх Старожітностях" вперве заговорив про українську ("русинску" або "малоруську") народність як про окремішний нарід та умістив його на своїй славній етнографічній карті Славянщини. Відродження уносилося в повітрі. Зближалась "весна народів"

Ось в такий роковий, бременний час родився Маркіян Шашкевич зі старої, священичої, дрібношляхе-

цької родини, де польська мова і шляхецька культура зливались якось дивно в одну цілість з греко-католицьким обрядом та почуттям "руської" відрубности. Дома говорив зарівно обома мовами — з родичами мабуть по польськи, а з селянами, службою та з розесниками, товаришами дітячих ігор, по "руськи" (українськи). У такій двомовній атмосфері, де всеж таки "руськість" мала духову перевагу — бож по "руськи" говорено до Бога, по "руськи" мовлено Отченаш — виростав Маркіян. Його перші вірші, ще в ґімназії, складав він у польській мові. Тодішнє українське духовенство у Галичині звязане кровю і вірою з масою окружаючого його народу, а культурою зі спольщеною шляхецькою верствою, стояло на стичній грани поміж обома народностями — польською та "руською" (українською).

Австрія, у своїх державних інтересах, заінтересувалася тим духовенством, таксамо як вона з тихже самих спонук й заопікувалася нашим селянством. Ліберальний цісар, Йосиф II-ий, "революціонер на престолі", цілою низкою декретів основно змінив долю нашого селянства: 1781 року звільнив підданих селян з кріпацтва цебто з привязання до землі та з особистої залежности від пана-дідича; виняв селян спід панського, домініяльного суду; 1787 року надав селянам право власности на занимаших ними наділах, списав катастер цеї землі та забезпечив селянам співужиток лісів та пасовиськ ("сервитути"). Це була господарсько-соціяльна резолюція дорогою державного законодавства. Панського раба цісар зробив своїм підданим-горожанином а з предмета польського права підметом австрійського закона — особою і власником землі. Із вдяки за це наш селянин став "Тифольцем Сходу"

Аналогічну політику вели цісарева Марія Тереса і її син цісар Йосиф II-ий і в ділянці церковній і культурній. Дотичні їх реформи подиктовані були думкою витворити національну противагу зарівно польським аспіраціям до реставрації Польщі як і посяганням Росії по Галичину. Треба було двигнути нашу Церкву і її духовенство з занепаду та оборонити їх від впливів Росії, від її політики "собирання русских земель" Що більше: можна було зробити спробу витворити з Галичини вихідну базу для австрійських впливів на українські землі під Росією. Австрійське правительство стало отже пляново виховувати Галичан на свідому себе народність. Що правда — деяке почуття національної окремішности застала Австрія у Галичан, а висловом його був меморіял продложений цісаревій Марії Тересі львівським владикою, Львом Шептицьким. Цей меморіял звертав увагу Австрії, що розвиток українського (Ruthenisch) народу в Галичині може спричинити тяготіння в сторону Австрії серед Українців над Дніпром, котрі нетак-то давно боролись за свою самостійність під проводом гетьмана Мазепи.

Габсбурги не зігнорували цего

меморіялу. Року 1778-ого цісарева Марія Тереса закладає у Відні українську, греко-католицьку церкву св. Варвари а побіч неї т. зв. Барбареум, духовну семинарію для виховання будучих провідників української греко-католицької Церкви у Галичині. Там-то студіювали будучий перемиський епископ-патріот, Снігурський, історик греко-католицької Церкви крилошанин Михайло Гарасевич, оборонець самостійности "руської" (української) мови крилошанин Іван Могильницький, будучий митрополит Антін Ангелович та чимало інших. Вслід за тим, 1783-ого року, цісар Йосиф І-ий заложив у Львові українську греко-католицьку генеральну семинарію а 1784 року університет (німецький), на котрім 1787 року заведено т. зв. "Руську Студію", цебто виклади в "руській" мові на факультетах богословськім і філософічнім. У цісарськім розпорядку про це "Studium Ruthenum" заповіджено, що воно має бути основою для заведення української (Ruthenisch) мови у львівськім університеті. Було це на десять літ до появи "Енеїди" Котляревського!

Тодішні Русини не вміли одначе використати цеї нагоди. Деякі з них — як проф. Лодій, з Закарпаття родом — стали вводити у виклади тодішну російську книжну мову (т. зв. ломоносовщину), що тим лекше їм приходило, що російська мова Ломоносова, вихованого в Могилянській Академії у Києві, включала чимало українщини та церковно-славянщини. Оцей зворот до російщини припечатав долю "Руської Студії" та університету у Львові. 1808 ого року їх скасовано.

Невдача з "Руською Студією" не збила ще одначе Австрії зі шляху заходів скривити національно галицьких Русинів. В 1807 році цісарський декрет доручає дієцезіям організувати сільські школи (дяківки) і тогож самого року — на представлення Австрії — римська Столиця відновила Галицьку Митрополію з часів галицького короля Юрія І-ого і його наслідників. Цей останній акт мав епохальне значіння для "руськости" (українства) у Галичині, бо навязував прямо до історичної традиції старої, княжої, галицько-волинської держави. В очах свого народу та зовнішного світа Галицькі митрополити стали наче князями галицько-руського народу.

Осьтак уже до народин Маркіяна Шашкевича, маємо в Галичині свого роду "відродження" національної свідомости затемненої — що правда — "чорножовтим" цебто австрійським лояліємом то знов церковно-славянською язиковою мішаниною. Року 1811-ого згаданий уже перемиський крилошанин, о. Іван Могильницький, зачинає видавництво укр. популярних підручників (між ними "Букварь славено-руського язика") у мові зближеній до народної, а 1818-ого року завдяки його заходам "руську" мову введено у сільські школи. Він і написав граматику "руської" мови, яка одначе не діждалась друку. В літах 1814-1820, ректор греко-католицької семинарії у Львові, о. Іван Лаврівський, зло-

жив по німецьки підручник науки "руської" мови, а о. Петро Паславський, парох церкви св. Варвари у Відні, виготовив (1820 р.) "скорочену руську граматику" Згаданий позиціє крилошанин Могильницький написав також, 1829-ого року "Розправе о єнзику рускім", в котрій історично і філологічно умотивовує окремішність "руської" (української) мови. Дедалі мова видань очищується від "славяно-рущини" та стає майже чисто народною, галицько-українською (як ось в "Рускім Весілю" о. Йосифа Левицького).

Автори оцих видань були безперечно свідомі своєї "руськости" та окремішности свого народу від Поляків і від Москалів-Великоросів, одначе їх круговид не сягав поза Галичину. Це був рід провінціонально-національного почуття, щось подібне, як ми недавно стрічали на Закарпаттю, а й сегодня ще бачимо між закарпатськими "Русинами" в Америці. Оцій галицько-руській свідомости зявилась одначе — якраз в ґімназіяльних і богословських, отже у формативних літах молодого Маркіяна — небезпека, а саме з боку поступового, конспіративно-революційного руху т. зв. польської демократії.

По упадку Наполеона Бонапарта (1814 р.) а ще численніше по невдачнім польськім повстанню проти Росії у 1831 р. польська політична еміґрація на чужині скупчилася головно у Парижі, а частю у Швайцарії і в Америці. Там оці бувші польські леґіонери та повстанці, переважно дрібно-шляхоцька молодь, захопилися західними ідеями демократії та рішили здвигнути нову Польщу на демократичних основах. Клич визволення селянства мав послужити до втягнення селянських мас у боротьбу проти царату за "людову" Польщу. Оцей рух поширився і на українських землях б. Польщі — на правобережній Україні, Поділлю і в Галичині.

За Збручем навязав він до козацьких, *свободолюбних спогадів* та дав навіть цілу низку козакофільських романтиків споміж місцевої шляхти, що — хоч латинщена і частю спольщена — не могла не тямити свого українського роду. Осьтут належать автори укр. пісень, етнограф Каспер Ценглевич, поет- теорбаніст Тимко Падура і його меценат граф Ревуський із Славутина на Волині ("князь Ревуха"), укр. байкар Павло Свій (Павлин Свєнціцкий із Поділля) а дальше визначний польський поет т. зв. української школи (приятель Гоголя та Шевченка) Богдан Залеский, польський повістяр-козакофіл Михайло Чайковський (пізніший Садик-паша у Туреччині) з Волині і чимало інших. Навіть Адам Міцкевич — Білорусин з походження — захопився оцим демократично-польським к о з а к о фільством, відвідав Задунайську Січ та вмер у Царгороді, організуючи український, козацький полк для боротьби проти царату.

Тяжко сказати, чи оцей рух приніс для українства більше шкоди як пожитку — бо як під його впливом в молодих інтелігентів зроджувалася симпатія до україн-

ських мас, їх мови, пісні та традицій, так з другого боку цей рух потягав молодих людей у польський революційний табор, де вони до решти польщилися. Всеж таки рух цей розбуджував молодь, кидаючи в неї кличі народолюбства, рівности станів, визволення селян, а дальше клич боротьби за політичну волю народу. Від ідеї відродження демократичної, людової Польщі лиш один був крок до ідеї такоїж України. У лавах польського революційного руху молодь українського походження визволялась з назадницької ідеології служби єдиній, неділимій, царській Росії або знов Метерніхівській Австрії, а часто йшла у своїй ідейній еволюції ще дальше та визволялась і з ідеї "gente Ruthenus, natione Polonus" (родом Русин, народностю Поляк). Ставала демократично-українською.

У Галичині польський, демократично-революційний рух захопив не так польську молодь, бо її тоді — поза панською верствою — було обмаль, як саме молодь українського роду, головно в греко-католицькій духовній семинарії у Львові. Повстали в ній (по 1830 р.) тайні польсько революційні організації: "Stowarzyszenie Ludu Polskiego" а опісля "Sarmacya". У цих кружках і доконувався вище намічений процес переміни польської демократичної ідеології в українську. З тих кружків сецесіонувала часть молоді, саме та, що вважала себе Українцями ("Русинами"). Небагато маємо даних про цей український конспіративний рух, але всеж — завдяки дослідам проф. д-ра Кирила Студинського і його учеників (Тершаковця і других) — знаємо, що в перших літах по р. 1830 серед богословів львівської семинарії викрито тайний "руський" кружок з яких 30 членів, між котрими находимо імена діда проф. Студинського як і діда автора оцих стрічок, Льва Цегельського. Вигнано їх — що правда — із семинарії, бо тайні товариства в темній добі Метерніха строго були заборонені; але по якомусь часі знов принято їх на теологію і висвячено.

Маємо дані, що і Маркіян Шашкевич стрічався з цим конспіративним рухом серед наших богословів. Знаємо, що він провадив ідейну боротьбу з ополячуючим духом тих польських кружків та що він натомісць гуртував молодь в українські кружки, організуючи їх на українській, національній основі. В літах 1830-1833 проживав Маркіян "на вигнанню" поза семинарією. Його життєписи кажуть, що 19-літнього Маркіяна виключено за дрібну провину, а саме за те, що спізнився поза дозволений час виходу. Очевидна суворість кари — трилітнє виключення — казалаби одначе здогадуватися, що провина мусіла бути далеко серіознішою, мабуть чи не участь у тайнім кружку. Оця екоклюзія, хоч і як прикра з матеріяльного огляду, була справдешнім добром для духового розвитку молодого Маркіяна. Через свого вуйка, Захара Авдиковського, міського урядника і члена Ставропігії у Львові, молоденький екстерніст познакомився з управителем Ставропігійської

друкарні і бібліотеки, Денисом Зубрицьким, що здобув собі імя першого та серіозного дослідника Галицької історії.

Хоч згодом Зубрицький, під впливом Мих. Погодина, професора петербурського університету, став прихильником думки про єдність "русского" народу, зложеного з трех віток — великоруської, малоруської і білоруської але около 1830 року він ще був галицьким "Русином", що любив старину своєї тіснішої батьківщини, Галичини, студіював її сам та других до таких студій заохочував. Він вплинув певно і на Шашкевича, коли цей для зарібку переписував його рукописи до друку. При Зубрицькім Шашкевич навчився гребатися у бібліотеках.

У Ставропігії Шашкевич студіює старі українські друки і рукописи з віків 16-ого 18-ого, граматику Мелетія Смотрицького, т. зв. учительне Євангеліє видання епископа Балабана (з 16 ого віку), збірки опудейських віршів з тихже часів і т. п., а в польській бібліотеці Оссолінських розчитується у польській літературі, серед котрої вже сіяла геніяльна творчість Адама Міцкевича, побіч цілої плеяди менших письменників, між тим і з т. зв. української школи (Залеский, Мальчевский, Гощиньский і т. д.). Там він познакомлюється і з научними творами з области молодого славянознавства. Читає по чеськи твори Шафарика і Ганки, по латинськи Добровського (чеського Єзуїта) "Institutiones Linguae Slavicae", по сербськи письма Вука Стефановича, по польськи язикознавчі твори Ліндого, збірники народних пісень чеських, сербських, хорватських і російських а по німецьки ентузіястично козакофільську історію України Енгля (Engel). В його руки попадаються Вінкентія Поля переклади українських народних пісень на німецьку мову, а вкінці і це мабуть завершило духову еволюцію Маркіяна — "Енеїда" Котляревського, українська граматика Павловського (Петербург, 1802 р.), збірник українських народних пісень Максимовича та твори Гр. Квітки Основяненка.

За ці три роки світогляд Маркіяна сформувався. У 22-ім році життя він був широко образованим знавцем вісьмох мов і літератур та очитаним славістом. Знав історію Галичини і України та був добре обзнакомленим зі старою і з сучасною йому українською літературою. Він оволодів літературно-научним матеріялом, якого ніхто другий не мав нагоди опанувати. Над старими рукописами, в бібліотечних порохах, стратив фізичне здоровля, набавився грудної недуги, що передчасно завела його в могилу. Але й здобув духову силу, що поставила його на чоло кружка молодих ентузіястів, піонірів українського національного руху в Галичині. **Маркіян Шашкевич, перший з Галичан XIX-ого віку і з Українців того часу взагалі, став вповні свідомим історичної і територіяльної єдности українського народу та консеквентно, з повною ясністю, оцю національну єдність Галичини з Придніпрян-**

щиною голосив.

Був це справді феномен. Двадцять-і-дволітний молодець виступає скінченим ідеологом і письменником перед своїми товаришами. Стає їх вождом, за життя і поза гробом. Наче хрустальна сочка Шашкевич збирає у своїй душі все, що дала йому минувшина і сучасність, стоплює це все в одну синтетичну полумінь та стає маяком, що світить землякам промінну путь у будучину. За одинацять літ (1832-1843), запро всі перепони, злидні та слабе здоровля, серед кромішної майже темноти кругом него, на духовій пустині, що її лишили в Галичині віки польської неволі а над Дніпром півтора століття крівавих воєн і чварів, в часі найчорнішої реакції в Европі **Маркіян став голосителем і організатором українського національного відродження.**

Мішаючи язиково-літературне відродження з національним, ідеологічним, ми часто забуваємо основну ріжницю, яка заходила між появою "Енеїди" чи "Марусі" над Дніпром а "Русалки Дністрової" у Галичині. "Енеїда" і "Маруся" писані прекрасною українською мовою, а в "Енеїді" зі щирим сентиментом згадується скасовану недавно Гетьманщину. В "Наталці Полтавці" Котляревський насміхається над Москалем, що українську ("малоросійську") мову калічить, а Григорій Квітка із Основи видає в Харкові "Украинскій Вѣстникъ" по російськи (статті) по українськи (беллетристика). Але це все є лиш природним випливом етнічного почуття без ясноозначеної, політично-національної свідомости. Навіть Тарас Шевченко, що був ровесником Маркіяна Шашкевича не проявляє цеї повноти розуміння української національности, що її находимо у Маркіянових творах і діяльности. І цей велитень нашого відродження не формулує ясно українства як нації, а навіть ніразу не згадує Галичини. Ми й не знаємо, чи Шевченко був свідомим, що Галичина це українська земля.

Міжтим **Маркіян Шашкевич своїм національним круговидом обіймає ввесь український нарід — в сучасности і в минувшині.** Він одушевляється "рідною пісенькою з України" і "руською" піснею "українських соколят", котра при Чорнім Морі себе закаїтчає, у степах гуляє, у Дніпрі вмивається, а в Дністрі притлядається,

"І буде літати
і буде співати
і о руській славі
скрізь світу казати..."

Його думка шибає від Чорного Моря і Дніпра по Дністер і Сян, від буйного степу до Бескидських зворів, від Києва до Галича, від Слова о полку Ігоря аж до Хмельницького та Запорожської Січи.

"Заспіваю
Про давні літа,
Про давні часи,
Як слава гула
Світом довкруги.
Про руських батьків,
Боярів, князів,
Про гетьманів-козаків"

У Шашкевича, що перейшов се-

ріозну школу чеського славянознавства та молодого чеського і польського демократичного націоналізму, що обзнакомлений був добре з романтичною німецькою літературою а зокрема з творчостю Фридриха Шіллера, надиханою ідеями боротьби за волю рідного народу, що дальше в бібліотеці свого діда, Авдиковського, познакомився з письмами Гегеля, філософа німецької національної думки — всеукраїнська національна свідомість скристалізувалась ясно. **Він перший у нас ідеолог національної ідеї в модернім европейськім значінню,** як ця ідея сформувалася на заході як результат державної філософії Англійця Гюма, ідей "державн-нації" з французької революції, національної філософії Гегеля*) та творів чеських славянознавців і польських демократів. Синтезою рідних традицій, любови до рідного народу та оцих західно-европейських ідеологічних впливів був у нас Шашкевич.

Перший кружок ентузіястів українського національного відродження у духовній семинарії у Львові оснував Шашкевич 1833 р. Було їх споре число, кілька десятків, та чимало з них заняли опісля почесне місце в галицькім письменстві (Ник. Устіянович, Ан. Могильницький і і.), у відродженню політичнім з 1848 року (Трещаківський, Козаневич, Лукасевич, Білинкевич, Козловський і др.) і з науці (Яків Головацький). Вже в першім році (1833) вони складають і видають літературний збірник "Син Руси", де вибивається силою слова вірш Шашкевича:

"Дайте руки, юні друти,
Серце к серцю най припаде.
Най щезають тяжкі туги,
Ум охота най засяде!
Гонім з Руси мряки тьмаві!
Разом к світлу, други жваві!"

В 1834 р. вони складають другий збірник "Зоря" Та тут і почались перепони. На гурток молодих ентузіястів посипались доноси та інтриги з ріжних боків. Між статтями збірки була і розвідка про Богдана Хмельницького. Мова була чиста, народна, а правопис сфонетизований. Все те видалося "небезпечним" ультра-консервативному та ультра-правительственному цензорови "руських" друків, о. Венедиктови Левицькому, професорови богословя у Львові а також заскорузлому в чорно-жовтім "рутенстві" митрополитови Михайлови Левицькому (пізнішому кардиналови). "Проста" мова, фонетика, вольнодумний дух, не сподобались їм, а навіть доглянули вони в ній симпатії до Росії і православя. Зновже цензор славянських книжок у Відні, учений славист В. Копітар (Словінець родом), признаючи книжочці і її

*) Впр. о. канцлер Филимон Тарнавський розказував мені, що ще студентом, десь в 1880-их роках, бувавши у свого стрия о. Юстина Тарнавського в Підлисю, переглядав там бібліотеку діда Маркіяна, о. Романа Авдиковського, багату в німецькі книжки з філософії і з красного письменства. Були там твори Канта і Гегеля.

авторам гарний добір і уклад матеріяму, знання і полет думки, висловив одначе сумнів, чи книжку перепустити, бо **"вона зроджує ідею нової, окремішної нації,** окремої від Поляків і Москалів, чим наражує Австрії одних і других, а питання ще, чи цей новий рух потягне Українців спід Росії в сторону Австрії чи навпаки" В результаті друк "Зорі" заборонено, а в Шашкевича поліція перевела ревізію.

Та Шашкевич і товариші не зражуються. Складають нову, ще кращу і ще яркійше українську збірку, називають її "Русалкою Дністровою" і видають її 1836 року на Угорщині, у Будапешті, де приятель Шашкевича Яків Головацький студіював на університеті і де цензором був більш вольнодумний чоловік. Та коли "Русалку" переслано до Львова, о. Венедикт Ловицький і митрополит Левицький постаралися, що її (900 примірників) сконфісковано і вона перележала в складі львівської губернії аж до "весни народів", 1848 р. Тільки тих 100 примірників, котрі післано до парорії св. Варвари у Відні, дійшли поволи у Галичину... І зробили своє діло.

Коли перелистовуємо "Русалку Дністровую"*), на нас віє чимось живим, молодечим, сміливим, многонадійним та ентузіястичним. А рівночасно вдаряє серіозність її і повага та ширина літературного і національного кругозору. Мова чистонародна, правопис фонетичний. Уклад бездоганний. Слідно — як це було і з "Зорею" — досвідну руку Шашкевича, що, працювавши під рукою Зубрицького у Ставропігії, придивився - видко — до видавничого діла. Коли появилась "Русалка", Шашкевичеви було тільки 25 літ віку!

За "Русалку" постигли Шашкевича і товаришів прикрі репресії. Їх не висвячувано якийсь час, а коли Шашкевича висвячено (1838 р.), кидано його по т. зв. "голодівках" і — що було вже верхом злоби — не виплачувано йому аж до смерти т. зв. конґруї, цебто священичої плати з державної каси. Неясно, хто це спричинив — поліційно-губерніяльні власти чи митрополичий ординаріят; варта, щоб дальші розсліди вияснили цю справу. На "голодівках", в біді та у недостатку й померкло на глухім селі горюче сонце Галицької України, 7-ого червня, 1843 р.

* * *

Старалися ми оце, більше з памяти ніж на основі обмежених матеріялів, що їх можна дістати на американській землі, зобразити, як то з обставин перших трех десятиліть минулого віку виріс Маркіян Шашкевич і як він, молоденький студент, завдяки своїй виїмковій індивідуальности, серіозним студіям, ентузіязмови, любови до рідного і характерности а вкінці завдяки тій іскрі Божій, що жевріла в його поетичній душі став основником українського національного відродження та сівачем всеукраїнської думки у Галичині.

---

*) Автор оцих стрічок посідає у Львові один її примірник, чисто захований, наче просто з друку.

Слідби ще коротенько памітити, який був вплив Шашкевича на дальшу долю українства у Галичині.

Значіння виступу Маркіяна Шашкевича і його гурта з 1833-1836 років виявилося замітно аж 1848 року, коли в марті сего року у Відні вибухла революція і коли в Австрії проголошено конституцію. Був це дивний рік, який названо "весною народів" За кільканацять днів місяця марта недаром марцеві Іди Римляне вважали критичними днями! — революція, що зачалась у Парижі, від берегів Атлантику докотилась поперек Европи аж до кордонів російської тюрми народів та на них спинилась. У Львові в останнім тижні марта польські демократи і студенти заклали "ґвардію народову", опанували місто та жадали реставрації Польщі. Австрійський генерал Гаммерштайн, комендант залоги у Львові (на "цитаделі") збомбардував ратуш і університет та на цім скінчилося.

Австрійський губернатор звернувся тоді до "Русинів" а зокрема до митрополита Яхимовича, за помічю. Тямляти на добродійства Марії Тереси і Йосифа II-ого, вони й дали її. Заклали "Головну Руську Раду", проголосили свою окремішність від Поляків і від Москалів, заявили вірність Австрії, заклали "руську ґвардію" (для якої синьо-жовту фану вишивала сама мати молоденького цісаря, Франц Йосифа, Софія), а дальше зажадали поділу Галичини та утворення автономного "руського" краю до якого входилиб і Буковина та т. зв. Угорська Русь. Заклали дальше у Львові українські часописи, скликали зїзд українських ("руських") учених, оснували просвітно-научне товариство "Галицько-руську Матицю" та поклали основи під величавий "Руський Народний Дім" Австрійське правительство заповіло заміну німецьких університетських викладів на українські ("руські"), а першим професором на катедрі "руської" мови і письменства став Якіа Головацький, найблищий друг і співробітник бл. п. Маркіяна Шашкевича.

Вся діяльність "Русинів" з 1848 року, всі їх акти і заяви носять ясне знамя Шашкевичевого впливу. Його товариші та ученики — Устіянович, Могильницький. Козаневич, Трепцаківський і і. — є головними діячами "зїзду руських учених", основниками "Матиці" і "Народного Дому" та співробітниками "Зорі Галицької" Його імя як ідеолога згадується в дебатах і пресі; його дух уноситься над усею їх громадою. — "О, безсмертний Маркіяне!" кличе товариш його молодечих поривів і трудів, о. Мих. Козаневич—"Ти зажег в серці моїм вогонь, який лиш персть земна загасити може" Вся атмосфера нашого пробудження з 1848 року була українська — цебто ввесь тодішний рух виходив з Маркіянового заложення, що **галицькі Русини є частю 13-міліонового (тоді!) ("руського", "малоруського" або українського) народу, окремого від народів польського і велико-руського (московського), та що вони мають розвиватися як такий окремий нарід.**

Це був тріюмф Маркіянової ідеї.

Що правда, не був він трівким, бо сили реакції ще раз запанували, коли по 50-ім році скасовано в Австрії конституцію. Польська шляхта у Галичині, зневірившись у відбудову Польщі дорогою повстань, шукає порозуміння з Австрією і заявляє свою лояльність цісареви ("при Тобі Пане, стоїмо і стояти хочемо"). Рівночасно чимало з провідних "Русинів" — під впливами з Росії, що звернула свою увагу на Галичину та стала посилати там своїх емисарів — стають москвофілами цебто схиляються до думки, що галицьким Русинам найкраще злитися з одно з "великим русским народом від Карпат аж по Камчатку". Навіть Головацький, що 1848 року зачав свої виклади на університеті лекцією про окремішність "руської" (української) мови, переходить по 1850 році на російську мову та зачинає голосити "общерусску" ідею. Микола Устіянович, а з молодших Іван Гушалевич, що 1848 року був ентузіястом відрубности нашого народу, таксамо покидають цю ідею та стають старорусами-москвофілами. Колиж 1867 ого року наступило порозуміння між польською шляхтою а цісарем і Галичина дістала свій сойм з польською більшостю і цісарським намісником у Львові став Поляк-магнат, ґраф Агенор Голуховський — загал галицьких Русинів перейшов в "общерусский" табор.

Одначе Маркіянова ідея не вмерла. Це не був припадок, коли рідний син Маркіяна, Володимир Шашкевич, стає одним з піонірів "українофільства" в 1870-их роках, видає "Вечерниці" та "Мету", в яких українство виступає в чистій формі — в мові, правописі і в ідеях. В дальшім розвоєвім процесі українська ідея здобуває перевагу у Галичині. Повстають товариство "Просвіта", Товариство ім. Шевченка, партія "народовців", її пресові органи "Правда" "Діло", "Батьківщина" — а 1893-го року, в 50 літ по смерти, Маркіян Шашкевич у тріюмфальнім поході, прикритий червоною китайкою, на простім селянськім возі, запряженім шестірнею круторогих сивих волів, віїзджає як побідник до столиці галицької України.

Була то ініціятива струмило-камінецької філії Т-ства "Просвіта", а саме голови її, о. Михайла Цегельського, одинокого ще нині живучого з основників "Просвіти" та зі знакомих і одномишленників Володимира Шашкевича, щоб мощі Маркіяна Шашкевича перенести з Новосілок Ліських, камінецького повіту, до столиці краю. Мала це бути маніфестація сили побідного українства. Дня 31 жовтня, 1893 в приявї соток духовенства та тисячів народу соснову домовину добуто із гробниці у Новосілках і по панахиді та промовах, круторогі повезли її до залізниці. А дня 1-ого листопада рано (що за збіг дат!) всі церкви города Льва, де колись Маркіян бідував, дуплею горів, трудився та основи відродженню народу клав, витали його дзвонами як князя. Сам митрополит Силвестер Сембратович (опісля кардинал) відпровадив Маркіяна на чолі лів тисячі духо-

венства із залізничого двірця аж на далекий Личаківський цвинтар. Стотисячні товпи залягли всі вулиці, кудою йшов похід. Рух у місті завмер, а над містом унісився гомін жалібного співу двох могучих хорів — кожен по двіста голосів: злучених хорів богословів і злучених "Боянів"

А оцей духовий князь галицької України, колись вбогий, проганяний питомець, опісля вбогий священик на голодівках, їхав тепер опокійно а величнo, маєстично, посеред товп народу, що здіймали капелюхи та схиляли голови наче лан під подувом вітру. Круторогі, умаєні зеленими вінками, на китайчаних поводах ведені селянами з Новосілок у сніжнобілих полотнянках, ступали мірною, спокійною, монажною ходою — начеб знали, що беруть участь в історичній та високо-символічній події: поклоні краю і столиці воскресителеви народу.

А по обох боках умаєного, червоною китайкою критого воза з домовиною йшла почесна сторожа з величезними свічами в руках — дванацять університетських студентів, представників молодого покоління, що за чверть століття мало воплотити ідеали Маркіяна в українську державу, в соборну, суверенну Україну.

Між ними й автор оцих стрічок.

ДО БОЮ

Мов косарі ті рядками
Йшли до бою з ворогами
Молоді Стрільці,
Їм буйні жита кланялись,
Стрункі берези хилялись
Ген аж до землі.

Над ними кулі свистали,
Скоростріли пісню грали
Тужливу, сумну.

Як борня вже перестала,
Сурма сумно їм заграла
Мов дітям до сну.

Лягли всі на полі бою
За народу кращу долю,
За рівні права.
Лиш по собі полишили,
Духа що колись з могили
Повстане знова.

Евген Березинський.

ЛЬВІВ — СЕРЦЕ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

Воєнна хуртовина відгородила нас від Львова, що так дорогий серцю кожного Українця, деб він тепер не жив та з котроїнебудь частини України не походивби. Як з рідких вісток про Львів, що доходять до нас через нейтральні країни, виходилоби, воєнна хуртовина доси якось щадила Львів. Якже буде дальше? Наші серця стискаються на думку, що дальші воєнні події можуть завдати йому тяжкі рани. Жахом нас переймає, які наслідки може принести нова зміна заборчих рук.

По Львів, по трівке його посідання сягають сегодня аж три завоювателі: Німці, що господарять у ньому від трьох літ, Польща, що держала його через 20 літ, і т. зв. Совєтський Союз, цебто властиво Москва, що лишила по собі кроваві сліди в 1941 році, а тепер знов наставилася загарбати його. Міжтим Львів — старе, українське місто, основане галицьким королем Данилом ще перед 1250-им роком, отже майже 700 літ тому — не належиться ні одному з тих наїзників. Львів належиться тільки Українцям, бо лежить на українській землі та через 700 літ був столицею, і політичною і духовокультурною, західної України, а бували часи — і всеї України.

Усі історики, і українські і польські і інші, погоджуються в тім, що Львів, званий у нашій Галицькій Літописи з XIII-ого віку Львіградом, заложений галицьким королем Данилом († 1254 р.). Данило назвав його в честь свого сина Льва. Літопись згадує Львів вперше в 1259-ім році як кріпость, що її взяти татарський воєвода Телибуга не зміг. У Львові проживав і княжив син Данила Лев, а опісля син Льва король Юрій І-ий та сестрінець його і наслідник, Болеслав син Тройдена, князя мазовецького званий Юрієм II-им. Він помер 1240-ого року, не лишаючи наслідника.

Покористувався цею нагодою найблищий кревняк його, Казимир званий Великим, король Польщі та наглим наскоком захопив Львів, спалив замок наших князів на горі понад містом та зрабував княжий скарб: княжі золототкані ризи, корони, жезли і дорогі хрести. На тім грабунку і скінчилося, бо Казимир Львова не задержав. Галичане завізвали собі на володаря литовсько-руського князя Любарта Дмитра Гедиминовича, що хоч Литовець по батькови, був Українцем греко-славянського обряду по матери, що була руською княжною з староукраїнської Володимирової

Преображенська Церква

Стоїть вона між вулицями Краківською а Рутовського побіч українського "Народного Дому", котрий є патроном цеї церкви. Колись був це костел латинського Чина Тринітаріїв (1695-1783). Австрійський цісар Йосиф II-ий скасував цей Чин а монастирський будинок замінив на університет (1784). В бувшім костелі приміщено бібліотеку університету. Ці будинки погоріли 1848 року, коли польські студенти і міщане підняли повстання а австрійська артилерія збомбардувала університет Цісар Франц Йосиф подарував згарища Українцям на будови "Народного Дому" і на церкву. "Народний Дім" відбудував руїни костела на зеличаву церкву Господнього Преображення.

династії. Він і дарував церкві св. Юра у Львові дзвін "Димитрій", вилитий 1340-ого року що ще й до тепер що неділі і свята взиває вірних Львова на богослуження до катедри св. Юра.

Від Любарта Львів — по затяжній війні — перейшов під зверхність угорського короля Людвика, а Людвик дав Галичину в лено свому своякови Володиславові, князеві з Ополя (на Шлеську). Оцей Володислав Опільський княжив у Львові в літах 1372-1378. Він був останнім окремим князем "Червоної Руси" як тоді називано Галичину, та він збудував перший ратуш у Львові.

Аж по смерти Людвика угорського Львів перейшов під Польщу. Людвикова донька Ядвига стала королевою Польщі на основі свойого споріднення з Казимиром, що помер бездітно. Врав зі своїм мужом, литовсько-руським князем Ягайлом, Ядвига заняла тепер Червону Русь і прилучила її до Польщі (1387 р.). При Польщі Червона Русь творила окрему "Землю Руську", котрої столицею був Львів. Львів оставав при Польщі через 401 літ, аж поки 1779-ого року, при першім розборі Польщі, не за-

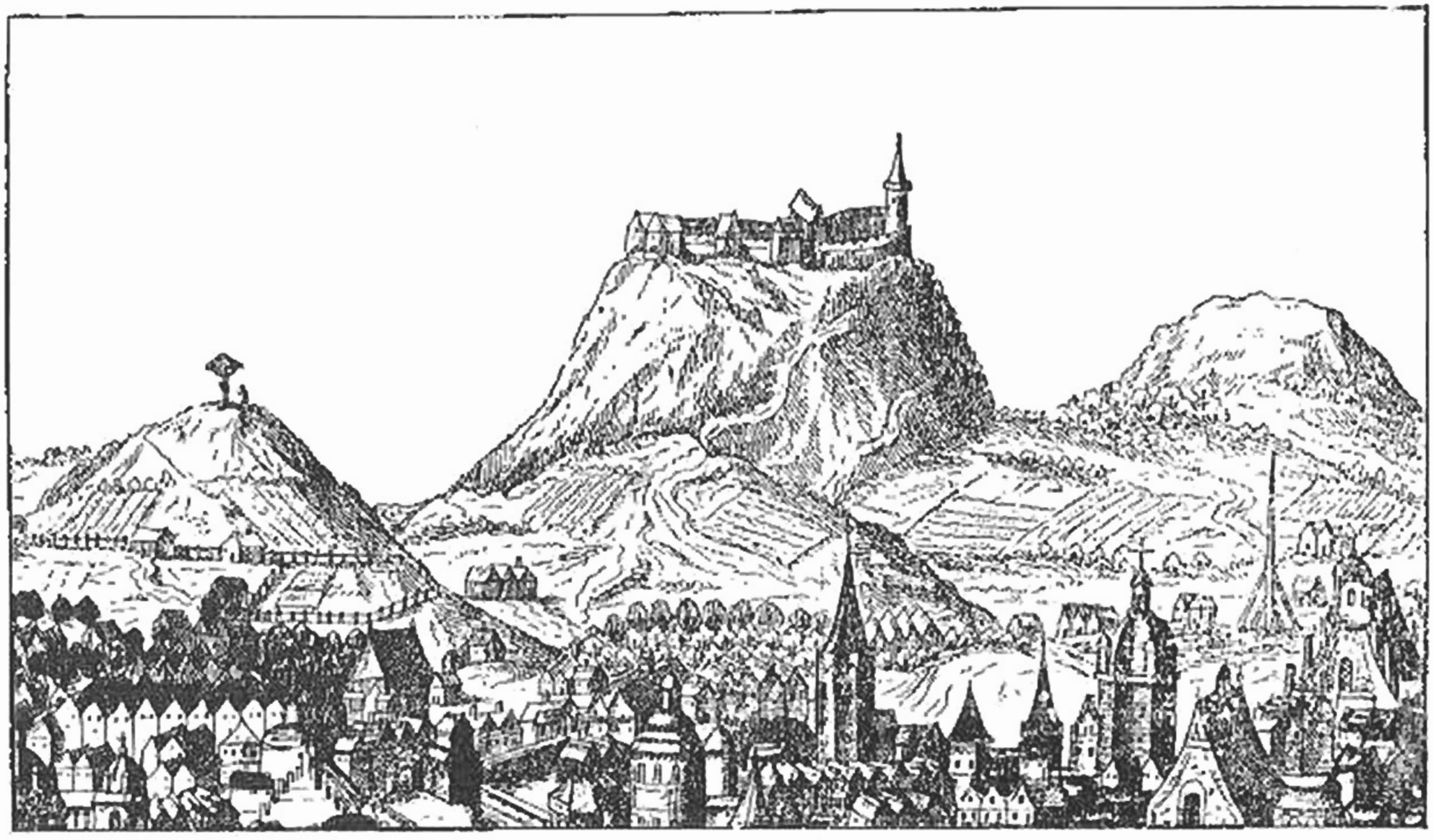

Княжа гора Високий замок Гора Льва

Найстарший вид міста Львова з початку 17 століття; рисував італійський інженір Аврелій Пассаротті (уривок)

брала його австрійська цісарева Марія Тереса.

Марія Тереса загорнула Галичину як старе українське "королівство Галичини і Володимирії" (Волині), на тій основі, що її предки були споріднені з колишніми володарями цего королівства. При Австрії Галичина творила окремий край з власним соймом. Галичина заховала своє становище "королівства" аж до розпаду Австрії, до кінця жовтня 1918 року. Ввесь час Львів був столичним городом цеї землі.

Першого листопада 1918 року у Львові проголошено наново — по 540 літах чужого володіння — самостійну українську державу. На жаль, супроти непригожих обставин і лерервати ворогів вона не встоялася і Львів з Галичиною займила нова Польща. Аліянти з І-ої всесвітної війни признали Галичину Польщі рішенням з 14 марця, 1923. При Польщі Галичина, в якій не вгавала українська революційна боротьба проти польської неволі а таксамо не вгавали польські жорстокости і брутальні "пацифікації" проти Українців, оставала лиш 16 літ, почім заняли її (1939 р.) Совети, а в рік опісля Німеччина.

Оця історична доля Галичини засвідчає, що вона все оставала — навіть під Польщею — собою, окремим українським краєм. Столицею цего краю все і без перерви був город Львів.

Про його українську старину, житя і культуру, засвідчають ті

Наукове Т-во ім. Тараса Шевченка, будинок при вул. Чарнецького 26

Загальний вид нинішного Львова

Церква св. Пятниці (Параскеви)

Це друга (по церкві св. Миколая) найстарша церква у Львові. Стоїть при Жовківській вулиці на т. зв. Підзамчу. Згадується вперше 1443 року. Теперішна камінна будова довершена 1644-ого року в романськім стилю, наче фортеця з грубезними мурами та вежою. Чудово різьблений іконостас цеї церкви (з 16-ого віку) є найкращим у Галичині. У цій церкві находиться антиминс, дарований гетьманом Мазепою около року 1700. В 16-17-ім століттю при церкві була школа і шпиталь. Десь в околиці цеї церкви поховано славного полковника Максима Кривоноса, що вмер при облозі Львова Богданом Хмельницьким 1648 р.

давні українські храми, що ними пишається Львів: церкви св. Миколая та св. Пятниці (Параскеви), збудовані в романськім стилю, еще в староруських княжих часах 13-ого віку, т. зв. Волоська Церква (Успення Богородиці) зі славною вежою та прекрасною каплицею Корняктів (багатих міщан-купців) в стилю ренесансу з 16-ого століття і катедральна церква св. Юра, здвигнена в літах 1730-1770 владиками з роду Шептицьких в стилю бароку. На вежі Волоської церкви є дзвін "Кирило" найбільший у Львові, що має понад 6 стіп у промірі, а на вежі св. Юра найстарший на всю східну Европу дзвін "Димитрій" з 1340 року.

У Львові засновано в половині 16-ого століття першу українську вищу школу типу західно-европейського ліцея та першу українську друкарню. Основувала ті культурні установи т. зв. Ставропігія, цебто брацтво заможних українських міщан при Волоській церкві (Успенія). У тих часах Львів був важним осередком торговлі між турецькою імперією, що сягала тоді аж по межі Галичини, а Польщею, Німеччиною та Чехами — і цим львівське міщанство багатіло. Між

"Волоська" Церква Успення Преч. Діви Марії

Згадується вперше 1399 року. Теперішну будову з тесового каміня здвигнено за сорок літ, 1591-1631 р. "Волоською" названо її тому, бо волоські господарі-князі з укр. родів причинились до її будови. До церкви припирає вежа-дзвіниця 180 стіп заввишки, також з тесового каміня, а від подвіря, в углі між церквою а вежею притулилась мала, трехбанна церковця-каплиця Трох Святителів. Вежу і каплицю уфундував багатий купець Константин Корнякт. Всі три будови виконані в стилю т. зв. ренесансу з 16-ого століття. Вони є окрасою Львова а свідоцтвом і гординею укр. культури.

тими міщанами були й образовані люде, що писали книжки, як ось Юрій Рогатинець. З львівської ставропігійської братської школи вийшли основателі братської школи в Києві, що опісля розвинулась у Могилянську Академію (Книгиницький і Плетенецький).

Львів зачав польщитися щойно по 1600-ім році. До того часу латинниками у Львові були головно Німці-міщане, що їх поселили у Львові ще наші князі (Лев та Юрій II-ий). Тим Німцям-міщанам наші князі надали т. зв. магдебурське право. Перші латинські костели були німецькі. Але з часом, під Польщею, находили до Львова і Поляки та Німці зачали польщитися. Перші польські проповіди в латинській катедрі зачалися по році 1600. Але ще до австрійських часів у Львові заховалося чимало старих німецьких родин та німецькі назви пригородів: Замарстинів (Зомерштайн-гоф), Кульпарків (Кульпер-гоф), Клепарів (Клеппер-гоф), Баєрівка (Баєр-гоф) і і.

Крім Німців з давних часів у Львові жило для торговлі чимало Вірмен, Татарів, Греків, Італійців

і і. Від того у Львові до сегодня є вулиці вірменська, татарська, караїмська, сербська, є вірменський епископ (і катедра) та остали грецькі і італійські назви домів в Ринку (Корнякта, Андріоллі). Здавна жили у Львові і Жиди, але скріпилися та виперли Українців з торговлі за Польщі, у століттях 17-ім і 18-ім.

Зацвив Львів як столиця українського національного життя знов по розборі Польщі 1779-ого року, а осередком цего життя стала українська греко-католицька митрополія і укр. духовна семинарія. В цій львівській семинарії вчився пробудитель галицької України, Маркіян Шашкевич. У старій Ставропігії він студіював нашу давну історію. У Львові, 1848-ого року, повстала "Головна Руська Рада", що проголосила окремішність українського народу від Поляків та Москалів, а єдність Галичан з Українцями під Росією. У Львові повстала опісля ціла низка українських організацій: культурних ("Просвіта", "Наукове Т-во ім. Шевченка", "Рідна Школа"), господарських ("Краєвий Союз Кредитовий", "Земельний Банк", "Дністер", "Сільський Господар" і і.) та політичних ("Народна Рада", "Народний Комітет" і т. д.). Там виходили українські часописи: "Правда", "Зоря", "Діло", "Свобода", "Народне Слово", "Руслан", "Громадський Голос", "Воля" та много інших. У Львові засідали управи всіх українських партій і зі Львова виходили заклики до всіх важних, всенародних акцій. У Львові також, в 1918-ім році, проголошено українську державу у Галичині.

Осьтаким серцем Західної України, її життя і руху, остав Львів і під новою Польщею (1923-1939). Від 1939-ого року Львів тричі вже змінив окупантське ярмо: зразу, на коротко займили його Німці, потім вони відступили його Советам, а опісля знов відобрали його від Советів. Що дальше війна принесе?... Мабуть знов зміну гнобителя....

Та щонебудь судилось Львовови, він остане тим, чим був через 700 літ: серцем і столицею Галичини, другою столицею України.

Архикатедра св. Юра у Львові

Д-р Лонгин Цегельський

УКРАЇНЦІ В НОРТ ДАКОТІ

ТА В ДРУГИХ СТЕЙТАХ ПІВНІЧНОГО ЗАХОДУ З. Д. А.

Українська іміграція в Злучених Державах Америки була зразу зарібкового та часового характеру. Люде приїздили до Америки заробити гроша та вернутись домів, сплатити з грунту довги, докупити поля тощо. Були це іміґранти з найбільш західних сторін Старого Краю — закарпатські і галицькі Лемки, люде знад Сяну, з західного Підгіря тощо. Але не бракло й іміґрантів з центральних частин Галичини, а то й з Волині, Поділля та Покуття. Заробивши кількасот доларів вони вертались по кількох роках до рідного краю. Мала лишень частина оставала в Америці. Щойно велика війна з 1914-1918 років та повоєнні неспокійні часи в Старім Краю спричинили зміну. Ті іміґранти, що їх ті події захопили в Америці, остали тут на постійне та загосподарились на добре. Поженились, завели родини, покупили доми, набули бизнеси, побудували церкви, народні доми, школи, розвинули ріжні установи, газети, навіть "партії" з їх сварками і т. д.

Інший характер мала українська іміграція, головно з Поділля а почасти з Волині, що около 1900 року звернулася в нововідчинені тоді землі північно-західної, степової полоси Злучених Держав. Як подібна іміграція до західної Канади і до Бразилії ця іміграція не була часовою, а на постійне, на переселення і утворення рільничих колоній. Люде з південного Поділля, з Теребовельщини, а частю з Брідщини, Сокальщини тощо, цілими родинами покидали Старий Край, продавали землю в рідних селах та йшли за море на нові землі, які тоді в згаданих територіях можна було дістати даром. Що більше: правительства цих країв ще й помагали іміґрантам грішми, харчами, роботами — прожити до власного збору та загосподаритися.

Осьтакою іміграцією на поселення в хліборобських колоніях була й українська іміграція з останніх літ минувшого віку та з першого десятиліття цего століття до Норт Дакоти, що тоді не була ще стейтом, а тільки т. зв. територією, недавно здобутою від Індіян, що жили в ній племенами з ловецтва та примітивного рільництва. Найсильнішим та вельми хоробрим було племя Сію (наголос на конець слова!), зване також Дакотами. Від сего й теперішне імя

стейту. З оцими Сію або Дакотами білі пришелці зводили кріваві війни, поки вкінці, около року 1880 силу племени Сію зломано і покорено їх та осаджено на т. зв. резерваціях, цебто землях, застережених виключно для Індіян як їх племінна власність. Там вони живуть своїм життям під управою власних начальників. Ріжні хороби, занесені білими людьми, як туберкулоза (сухоти), віспа, сифіліс і і., здесяткували Індіян, поки вони не привикли до нового, осілого життя.

На степи звільнені від індіянських нападів ринула, по році 1880, хвиля хліборобської еміграції з Европи, головно Німці і Шведи, а дальше трохи Чехів (що мають там тепер велику та цвитучу колонію Новий Градець) та дещо Поляків і Росіян. На два-три літа перед 1900 роком прибули й Українці та поселились в західній частині тодішної Дакотської території, в повіті Биллинг, около 15-20 миль на північ від залізничого шляху, який малощо передтим збудовано поперек Дакоти зі сходу на захід і дальше через Скелисті Гори аж до Тихого Океану. Найблищою їх залізничою стацією був і є Белфілд, тепер місточко з кількох тисяч душ, а тоді (около 1900 р.) залізничий дворець у степу з кількома крамницями та салонами коло него. Опісля друга група Українців поселилася в центральній Дакоті довкола місточка Вилтону повіту Мек-Ліш, яких 40 миль на північ від столиці стейту, міста Бисмарка.

Українська греко-катол. церква на Україні, Н. Дак.

Земля, на якій наші люде селились, була державна. Гомстеди (земельні наділи) по 160 акрів (т. зв. "кводер" цебто чверть квадратової милі) на родину давано колоністам даром за оплатою кількох доларів. Це був хвилястий, на наше Поділля схожий, безлісний степ (прерія), положений високо, яких 2,000-2,600 стіп вище уровені

моря. Через те це край вітряний. Особливо острі є зимові місяці зі сніговими хуртовинами. Перші сніги падуть там в другій половині жовтня, а зникають аж з кінцем квітня або в перших днях мая. Хліборобський сезон починається там у маю, а кінчиться в першій половині жовтня. Через решту року стоїть закутаний снігом. Та літо, хоч і коротке, є жарке, а нераз посушне. Почву становить легка, плодюча глинка. Полоса чорнозему лежить в самім східнім куті

Українська греко-катол. церква в Ґоргамі, Н. Дак.

Норт Дакоти, над Ред Ривер (Червоною Рікою), але її займили вже давніше інші, раніші від наших поселенці.

За далеко нас взялоби розказувати подрібніще про початки і розвиток оцих українських осель, про піонірів-колоністів, їх життя, початкові тяжкі часи в землянках збудованих з дерня, їх постепенний розквіт, забагатіння, розріст, завізвання священиків, будову церков, організацію парохій. Зраву наших колоністів було мало, яких 30-40 родин, головно з Борщковець і Козачівки, що лежать у самім південно-східнім куті галицького Поділля, у вилах між Дністром а Збручем. Маючи одначе з правила по 8-12 дітей, вони за сорок пять літ так розмножилися, що сегодня буде їх вище 200 а може й до 250 родин, бо з первісних осель вони розбрились і по інших повітах стейту.

У межичасі вони розбагатіли, докуповуючи нові наділи для своїх доростаючих синів, — так, що сегодня мало між ними фармерів, щоб мали тільки по однім "квадрі" (160 акрів) ріллі. А бувають і такі, що посідають і цілу квадратову милю (секцію). Пересічний збір нашого фармера на цих колоніях у добре літо буває 4,000-5,000 бушлів, із чого три четвертині пшениці, а решта ячмінь і овес. Гречки і проса наші фармері чомусьто не управляють. Ріллю управляють — орють, сіють, жнуть і молотять машинами. Попри те кожен майже фармер має 50-100 штук рогатої худоби та по пів сотні коней, що ввесь Божий рік, як зима так літо, пасуться в степу. А є фармері напів "ранчери", що мають і по 300 штук худоби та по 300-1000 штук овець. Худобу, коні, вівці і безроги держать фармері на продаж.

Замітна річ, що наші фармері у

Норт Дакоті заховали між собою чисту українську мову аж до наймолодшого, другого, вже в Америці родженого покоління. Таксамо заховують вони, і ті, що роджені в Америці, свої старі звичаї: весільні, різдвяні, великодні тощо. Деякі старші жінки заховали навіть і ношу, включаючи завій голови. А не треба вже додавати, що вони — і то молодше покоління — держаться твердо своєї церкви і обряду. Сестри Служебниці, що мають свій осідок на колонії Україна, вчать української мови, катехизму, молитов, співу і дещо історії — на Україні таки в публичній школі (де Сестри Служебниці учителюють) на обовязкових шкільних предметах науки, а по других колоніях, доїздячи по неділям або в часі літних ферій. Треба піднести це, що укр. фармери Норт Дакоти дуже дбають за образовання своїх синів і доньок та посилають їх — нераз двоє-троє дітий з одної родини — до гайскулів у Белфілді та до учительського семинаря в Дикинсоні та до каледжа у Бисмарку. У самім Белфілді є до

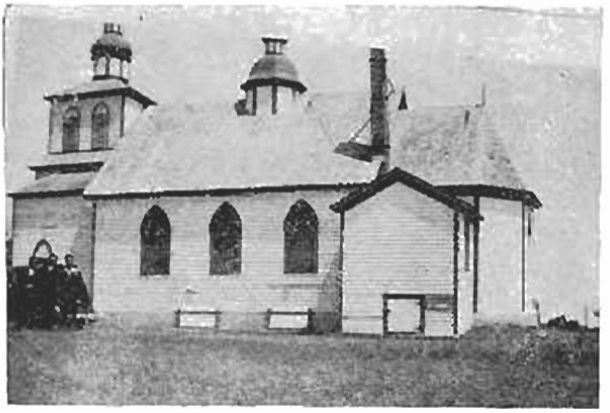

Українська греко-кат. церква у Вилтоні, Н. Д.

Одна з найстарших укр. хат у Ґоргамі. Тепер таких мало

120 укр. хлопців і дівчат у гайскулах. Тому й зродилась на Україні і Ґоргамі думка заложити українську, фармерську бурсу (інститут) в Белфілді або Дикинсоні, деб фармері могли давати свої діти на "борд" і під опіку настоятеля-священика або наших Сестер.

Головна група осель норт-дакотських Українців є в повіті Биллинґс та дещо в сусідній повіті Старк. Найбільшою оселею є Ґоргам (60 родин і церква). З черги іде Україна (яких 10 миль від Ґоргаму на схід) з 40 родинами, церквою, парохіяльним домом та домом Сестер Служебниць. Дещо, яких 10-12 миль, на північ від обох громад є ще українські фармері в місцевостях Сноб (10 родин) і Ферфілд (10 родин). На південь від України, у місточку Белфілді і на фармах довкола него, живе 30 наших родин, а в місточку Дикинсоні, дещо на схід від Белфілду, буде з 10 родин. Церкви (греко-католицькі), як уже сказано, є в Україні і Ґоргамі. Другі оселі належать до тих двох церков. Осідком пароха є Україна. Додатиб ще, що на Україні є й укр. автокефальна православна церква з домом для пароха. Належить там 35 родин з України, Ґоргаму і сусідних громад, але пароха на місці не мають; доїздить до них духовник з Миннеаполіс, Минн.

Стадо худоби в зимі на фармі Петра Юркова у Ферфілді, Н. Дак.

Окремо від цеї групи укр. осель лежить Вилтон, яких 40 миль на північ від Бисмарку, де (в місті і околиці) є 60 греко-католицьких родин і укр. католицька церква. Є там ще й російсько-українська православна церква в якій нараховується 16 укр. родин. Поза тими оселями находимо ще дві українські громади в північній части Норт Дакоти, близце канадійської межі. Є це Кандо, де має бути яких 25 наших фармерських родин (Галичан, греко-католиків), та Ки-

ів, значна оселя Українців з Київщини, штундистів (баптистів). Кілька укр. родин живе у Бисмарку, столиці стейту.

Докладне число Українців у Норт Дакоті подати годі. З поданого вище обрахунку Українців-католиків (який зробив Впр. о. Омелян Ананевич, парох України) виходилоби, що в Норт Дакоті буде понад 200 українських, греко-католицьких родин, що — при величині їх родин — дасть до 2,000 або й більше голов. З православними і штундистами та з розсіяними (ось як у Кандо та Бисмарку) можнаб число всіх Українців у Норт Дакоті означити на 3,000 душ.

Та є ще Українці і в дальших

Стадо худоби зібраної для пятновання в загороді Петра Юркова у Ферфілді, Н. Дак.

Володимир Юрків син Петра з Ферфілду, Н. Дак., як ковбой з упольованим куйотом (степовим вовком)

стейтах на захід від Норт Дакоти. Це вже виселенці з осель у Норт Дакоті, що пішли там шукати земель чи зарібку. Осьтак у сусідній Монтані находимо по кілька укр. родин в місцевостях Ґлендайв, Срекл, Вайда, Вулфпойнт і Скоби. Найбільша група є у Вайді (10 родин), а в інших місцевостях живе по 3-5 родин. Ті, що з чотирох перших громадах, вдержують звязок з укр. католицькою парохією на Україні. Українці в Скоби (під канадійською границею) мають церковцю, але вона стоїть замкнена і ніяких богослужень там не правиться. Тамошні люди пристали були до якоїсь "самостійної" церкви, але на "парохів" зголосились до них якісь пройдисвіти, на яких вони так попеклися, що до сегодня на холодне дують.

Поза Монтаною на захід знаходимо ще наших людей, головно дітей Українців з Норт Дакоти аж у стейтах Орегоні і Вашингтоні, головно у місцевостях Спокейн і Сіатл, де вони працюють у фабриках і морських робітнях. Зразу були це хлопці і дівчата без родин. Тепер потворились там родини, прибувають діти, ростуть укр. громади. Кажуть, що є їх там вище 200 душ. Часом доїздили до них укр. католицькі парохи з України з Норт Дакоті (о. А. Борса і о. В. Титар). Це не такто легко, коли зважити, що з Норт Дакоти до Сіятл є вище 2000 миль.

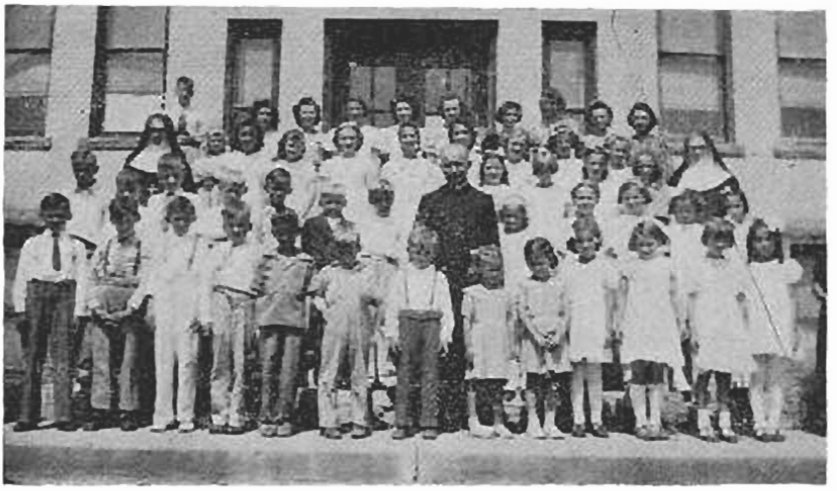

Літна укр. кат. школа у Вилтоні, Н. Дак.
В середині б. парох, о. А. Борса. По боках Сестри Служебниці: ліворуч С. Антонія, праворуч С. Бернарда.

Осьтак розсіяний наш нарід аж до Тихого Океану. Осередком оцеї еміграції остануть норт-дакотські оселі, Україна, Ґортам і Вилтон. Але і громадки над Тихим Океаном мають будучність, бо туди тягнеться молода еміграція з Норт Дакоти. Якби наші громадки над Тихим Океаном дістали свого священика-місіонаря, вониб розвинулись. Перед ними є будуччина.

ДМИТРО БОРТНЯНСЬКИЙ

(1751—1825)

Уже ніхто нині не може заперечити тієї незвичайно важної й великої ролі яку Україна відіграла в початках культурного розвою Московщини — коштом власної культури. Оцей культурно-історичний процес що почався уже в 17-ім столітті дійшов до кульмінаційної точки за Петра І., Єлисавети й Катерини II. Ця мандрівка еліти української інтелігенції до Москви, головно до Петербурга, де молоді надійні таланти добували симпатії двірських кругів, стала за часів Катерини майже пословицею. Між масою "культуртрегерів" на всіх ділянках життя не бракувало й музиків, музикантів та співаків. В тім часі столичні церковні й "придворні" хори рекрутувались майже виключно з "юга Росії". Українські співаки і диригенти вважались (побіч захожих Італійців) — найкращими й їх всюди пошукували.

В тім саме часі, коло половини 18-ого століття, помандрували у транспорті "набора певчих" до Петербурга два молоді хлопці з Глухова: М. Березовський — перший "руський" духовний композитор ("предтеча" Бортнянського) і Дмитро Бортнянський — "руський Палестріна", великий реформатор церковного співу в Росії.

Дата уродження Бортнянського (рік 1751) здається певна, натомість місце уродження його (як і Березовського) — Глухів у Чернигівській губернії — подається тільки на тій основі що їх обох відправлено до Петербурга з глухівської співочої школи, де вони з початку вчилися. Також дата приїзду Бортнянського до Петербурга час його побуту в придворній капелі й науки музики в італійського маестра Галуппі, а відтак також дата виїзду його на студії до Італії і час побуту його в Італії (у Венеції, Болонії, Римі й Неаполі) досі не є точно усталені. Певне є тільки те що Бортнянський більш-меньш між роками 1762-1768 учився музики в маестра Галуппі в Петербурзі та виступав хлопцем у жіночих ролях в опері, а відтак в якийсь час після повороту Галуппі до Італії в р. 1768 — післано Бортнянського на студії до нього до Венеції. Відти переїхав він до Болонії, до музика Мартіні, а потім був також в Неаполі і Римі.

Уже в Петербурзі Бортнянський став пробувати своїх сил як композиторі (тут зачав мабуть писати свою оперу "Алкид", виставлену пізніше у Венеції), а в Італії виступив уже з трома операми ("Алціде" "Квінто Фабіо", "Креонт")

та цілим рядом дрібніших творів вокальних, духовних на латинський текст (як "Аве Марія", "Салве Реджіна", "Месса"), інструментальних, пр. Сонати для клавесина "Сімфонії" (в камернім стилю, на солові інструменти) і т. п. Всі ті речі писані в тодішнім італійськім стилі, не вказують ще ніякого музикального генія, але добру техніку й велику легкість та природність інвенції.

В 1779 р. Бортнянський на жадання двірських кругів вернувся до Петербурга та був іменований "композитором придворного хору", а в 1796 р. став "дерєктором придворної капелі" що її сам він переобразував з придворного хору. На тім високім становищі Бортнянський став розвивати до кінця свого життя, 1825 р., незвичайно плодотворну діяльність що має епохальне значіння, особливе для духовної музики та церковного співу, які від часів Єлисавети стали тішитись незвичайною опікою двора. Діяльність Бортнянського йшла у 3 напрямах: як композиста, диригента-організатора придворної капелі, й наконець як реформатора церковного співу.

Дмитро Бортнянський

Бортнянський опинився перед важким але вдячним завданням. В Росії й Україні запанував від кінця 17-ого ст. в музиці, особливе

духовній, т. зв. післякласичний італійський стиль який згодом став вироджуватись у несмачні манери співаків як композиторів, якими колишній простий респонзорійний церковний обряд так заснітився та опоганився що реакційний верховний Синод мав тепер добру нагоду щоб усунути й заборонити в церкві взагалі всякий многоголосний хоровий спів.

Повторилося в історії церковної музики в Росії точно тесаме що за часів Палестріни в Італії. Бортнянський, як колись Палестріна, був вибранцем який явився у слушний час, щоб примирити із собою оба екстреми. Вінже сам перейшов солідну італійську школу, і в центрах італійської культури пізнав і навчився шанувати чимало доброго гарного. Але притім він бачив, що в його вітчині плекаються тільки мертві відпадки й погані манери італійського мистецтва. Його первісна, незіпсована, тонко освічена природа мусіла відтак бунтуватися проти "бездушних колоратур" та проти манерних контрапунктових іграшок темами, взятими з італійських романсів у ріднім церковнім співі. Йому мріяв в уяві зовсім інший мистецький ідеал духовної музики. Його здорова поетична душа потребувала такого музичного стилю в якому вона змоглаб себе правдиво й природно виявити, в якому всі осягнені ним технічні середники італійського мистецтва пішлиб на службу релігійному виразові й почуванню у змислі традиції рідного обряду.

Цей одиноко правдивий і справді гарний ідеал церковної музики Бортнянський показав у богатьох духовних творах, що їх написав для хору, в яких аж тоді виявився його оригінальний питомий талан, та його національна фізіономія. Для здійснення свого ідеалу у практиці Бортнянський віддався з запалом новій організації та доцільному школенню дорученого собі хору придворної капелі, який у хвилині обнимання його находився в занепаді. Хор збільшився (до 60 людей) новими співочими силами (спровадженими майже виключно з України) і в короткім часі при інтензивнім школенні став на тій недосяжній висоті мистецтва, про яку не тільки сучасники й наслідники Бортнянського в Петербурзі, але й такі чужинці як француський композиторіст Берліоз, говорять з найвищим одушевленням.

Таким чином побіда "нового" церковного стилю над незрілою італіянізуючою манерою була скоро рішена, твори Бортнянського невдовзі були припоручені офіціяльно до богослуження, а й сам Бортнянський став офіційним диктатором, що рішав про вибір творів напрям стилю в церковнім співі всієї Росії.

З вище сказаного виходить що Бортнянський (зовсім подібно як Палестріна й інші великі "реформатори" в історії музики) не був властиво революційний, але компромісовий інноватор який не хотів знищити усього італійського видиву своїх попередників, Галюппі, Сарті й інших, а вибрав тільки те що в них було вартне для музичної культури, й освободив-

ши його від некультурних зародків, натхнув новим, свіжим національним змістом своєї душі до нового життя.

Як духовно-вокальний композитор Бортнянський не мав і не має у нас рівного, а також займає одно з перших місць у всесвітній вокальній музиці. Се правдивий, клясичний мистець тонів української музичної культури 18 ст., яка стихійно проявилася хоча і в московськім ярмі та в духовнім виді. Дивним мусить відтак явитися факт, що із славою Бортнянського за життя і з великим признанням і поваагою його усею заграницею не йде зовсім в парі сучасне признання і слава його у нас. Невдовзі після його смерти, особливож від часу, як новозаснована у Москві синодальна школа для плекання "древних русских" церковних напівів пішла в ультра-національнім напрямі, стала діяльність Бортнянського голословно відсуджуватися від значіння, а його твори з легкої руки маловажитись як "ненародні" "солодкаво італійські", чи надто "світського" "концертного" характеру. Що навіть такі музики, як Глінка і Чайковський, любили деколи бути дуже несправедливими в оцінці його творів, се можна пояснити хиба тільки відгуком різких кличів проти "італіянщини" чи всякого "западництва" які піднималися часто у творців "новоросійської" школи 19 ст. Але найкраще пояснимо собі ті парадокси тоді, коли узглянимо українське походження композитора та його перенесення на чужий північний ґрунт.

Бортнянський був по усій своїй істоті і талані Українцем (як українськими є його незабутні черти лиця на портретах) і остав таким-же у своїх творах. Се вказує не тільки його нахил до "київських" напівів, які він залюбки гармонізував, не тільки його склонність до мінорних скаль, його мельодика, яка виказує нераз фрапуючі українські звороти (навіть у фугальних темах), його мягка питома гармоніка, але й увесь загальний характер і обличча його церковного стилю.

Отсей "модерний", "світський", "профанний" чи ще який вираз духованих творів Бортнянського, що закидувано йому звичайно на карб його "італійського" смаку, відповідає радше чисто українському релігійному вислову, в якому (як знаменито характеризував се Костомарів) душа почуває себе піднятою в гору до Бога, а не пригноблеаою в долину Божою всемогучістю. Щож торкається отсеї т. зв. "театральности" у концертах Бортнянського, проти якої піднимали заміти московські, а за ними й наші ортодокси — то нам її рішуче трудно доглянути. Всі його твори, не виключаючи концертів, виявляють таке клясичне сконцентровання і скромність виразу, таку ліяхотну архітектоніку ліній, що про "театральність" може говорити хиба тільки той, хто до зрозуміння сих високих прикмет музики Бортнянського не доріс культурно.

Здається, що маємо право сказати що Бортнянський, не зважаючи на свій "придворний" модний

одяг, в якім його бачимо на портреті, не зважаючи на свою "італійську" школу, остався всетаки в суті річи тільки рідним українським піснярем з Божої ласки, що співав, як умів і як мусів співати. Може декому сей спів не до ладу та здається тільки порожніми манерними трелями. Але для нас Українців, що його розуміємо і відчуваємо він є якраз тим більш улюбленим і дорогим.

Др. Ст. Людкевич.

НЕМА НІЧОГО

(За о. Костельником)

I.

В Африці йшли понад ріку три Европейці, великі обожателі науки: Наукаж усе знає, все доказала.

— Нема нічого, лиш атом, момент і рух молекулярний...

Це було їхнє "Вірую" Лише те, а все решта нісенітниці нерозуму.

Але несподівано виринув з ріки крокодиль, простий, невчений і зїв одного Европейця. За хвилину зза корча вискочив цілком неписьменний лев і зїв другого. А третий Европеєць вратувався.

Коли опинився на безпечному місці почав так розбирати своє вчене Вірую:

- Нема нічого... Є атоми... Але є і крокодилі! Атоми нам не страшні, бо вони теорія, але крокодиля страшно. Говориться про конгломерати (зліпища) атомів, а втікаєш не від них, але від льва, що хоче тебе пожерти. Є більше таких сотворінь, що їх треба боятися. Отже є не тільки "молекулярний рух", але є життя поділене на ріжні самостійні одиниці, одні милі й приязні, другі страшні й ворожі для мене. І лихо мені не вийде від того, коли я забуду про атоми, але буде лихо коли злегковажу крокодила, чи льва.

Втратою двох товаришів прийшов Европеєць до повного розуму.

І менше і більше

II.

Такий Божий світ, що знаходимо в нім і "менше" і "більше" ніж ми сподівалися. Як уявляли собі жиди Христа, а який його хід в історії людського роду. Як уявляли собі наші предки зоряне небо, а яким воно виявилося перед нами. Велика ріжниця. Думаємо навіть нині, що воно більше. Але тоді на небі був Бог, а нинішнє наукове небо не має в собі нічого. Воно порожне. Отже котре небо менше а котре більше?

Думаю, що й на другому світі знайдемо і менше і більше ніж сподіємося.

Іншого розміру людська міра, а іншого розміру Божа міра.

Український греко-католицький Епископат на американськім континенті

Від 1907-ого року до 1944-ого невеликий протяг часу; всего тільки 37 літ. А одначе, що за велика ріжниця поміж тодішним а теперішним, сучасним, станом нашої, української, греко-католицької Церкви, а й суспільства, так у Злучених Державах Америки як і в Канаді.

Року Божого 1907-ого, дня 27-ого серпня, перший епископ для Українців, злучених з Петровим Престолом, висів на американський континент — бл. п. Степан Сотер Ортинський. Сегодня, року Божого 1944-ого, наша Церква на західній півкулі може повеличатися цілим епископатом, бо аж пятьма Владиками, з чого три управляють нашою Церквою у Зл. Державах, а двох у Канаді. Оці Владики розділені між три дієцезії, дві в Злучених Державах, одну у Канаді.

Нажаль - поділ на дієцезії в Злучених Державах не йде по територіяльній засаді, так, щоб кожна з дієцезій обіймала всіх греко-католиків в даній області Злучених Держав, але по старокраєвім горожанстві вірних. Вірні з б. австрійських країв творять свою дієцезію, міжтим як ті, що походять з Угорщини (як вона виглядала до 1918-ого року), належать до другої дієцезії. Зразу, за життя бл. п. Владики Ортинського, так не було і тоді всі наші греко-католики в Злучених Державах, так Галичани як і Русини з Закарпаття, належати разом під спільного одного Владику. І це було правильно. Натомісць поділ на дві окремі дієцезії по бувшій державній приналежности лиш продовжує штучно тут, на землі Вашінгтона, витворену чужим насильством ріжницю між двома вітками того самого народу. Бескид поміж ними в Америці не здіймаєсь. Але витворено між нами штучну, організаційну переділку. Маймо надію, що в будучині вона буде усунена та що поділ наших греко-католицьких громад у Злучених Державах на дієцезії, піде по територіяльній а не по нашими історичними гнобителями накиненій засаді.

Та всеж за тих 37 літ, від безвладичого безголовя і ідучої вслід за тим анархії, безладу, невдоволення, зневіри, відступства і т. п., до нинішного цвитучого стану нашої прадідної греко-католицької Церкви в Америці поступ величезний, прямо задивляючий. Пять

Владик це ієрархія. Це вже собор. Це є і сила і повага і репрезентація. Це також окрема національна Церков: заборола і віри і свого традиційного обряду і своєї народної традиції. Це історичної ваги організація, що може мати своє далекосяжне післанництво в тих тяжких часах, що мабуть насуваються на нашу Церкву і традицію в Европі.

Створення оцеї поважної греко-католицької ієрархії в північній Америці було почином нашого сідоглавого патріярха, Митрополита Андрея Шептицького. Його ідею приняла, розвинула та перевела і переводить дальше у діло Апостольська Столиця з тою послідовностю та шириною розмаху, що історично питомі цій грандіозній Христовій установі. Рим є консервативним, бо консервує, переховує Апостольську традицію сперед 1900 літ. Рим зрідка лиш рішається на новини, зрідка вступає на нові шляхи у своїй церковній політиці. Та коли по основній розвазі рішиться раз, то йде послідовно і з твердою постійностю вперід.

Скорий та світлий розвиток українського католицького епископату в Америці є рівнозначним з розвитком нашої народности на цій півкулі, бо з епископствами звязані у нас не лиш церкви, але і монастирі, школи, академії, коледжі, семинарії, бурси-інститути, преса, друкарні, видавництва, сиротинці, захисти, шпиталі і т. д. Це все не тільки релігійні але й народні установи — заборола своєї народности. На цих полях за тих 37 літ ми зробили велитенський поступ. З незорганізованої товпи ми стали зорганізованим народом.

Ще нині можна чути і читати відказування нетямущих одиниць на "Рим" Мовляв: Рим "винен" за все бувше пониження нашої Церкви і народности. Рим це, Рим те. "Рим" винен, що Поляки і Мадяри нас гнобили, що Айриші зразу зневажали нас (це вже минулося!). Навіть "Рим винен" за той конкордат з Польшею, котрим — проти волі Польщі — Рим якраз загарантував незалежність нашої греко-католицької Церкви від польського правительства.

Піклування тогож самого "Риму" нашою Церквою в Америці, створення всупереч опорови Айришів і Французів — окремих українських дієцезій, скоре помноження нашого епископату, все те — як годі краще — опрокидує оцю старо-москвофільську байку про якісь "ворожі а хитрі замисли" Риму проти нас.

"Рим" має замисли щодо нас, о так! Але вони йдуть по лінії папи Урбана VIII-ого котрий витичив політику Ватикану щодо нашої Церкви історичним висловом: Per vos, mei Rutheni, Orientem convertendum spero (через вас, мої Українці, надіюся що Схід навернеться).

* * *

Понице подаємо подобизни і коротенькі життєписи наших теперішних пятьох Владик в півн. Америці.

Преосвященний Константи Богачевський, Д-р св. Богословя, Епископ Дієцезії Українців-католиків в Злучених Державах

Преосвященний Константин Богачевський родився 17 червня 1884 р. в Манаєві, повіту Золочів, у Галичині, як син тамошнього пароха, бл. п. о. Сильвестра і Олени з Зарицьких Богачевських. До гімназії ходив у Стрию, а покінчив у Львові. Вступив на Богословя у Львові, почім вислано його на вищі теологічні студії в Інсбруці, в Тиролі, де учився три роки і одержав степень Доктора св. Богословя. В 1909 році Митрополит Андрій Шептицький висвятив способного богослова у священичий стан. Побувши кілька місяців сотрудником в селі, молодий о. Константин став префектом у духовній Семинарії у Львові. По двох літах удався на богословські студії до університету в Монахові (Баварія), почім викладав богословя на університеті у Львові. З черги душпастирював в часі світової війни по ріжних парохіях і як військовий капелан в австрійській армії на італійськім фронті. В 1917 році став віцеректором Семинарії у Львов., а в 1918 р. крилошанином капітули і парохом катедри у Перемишлі. Коли Польща займила Перемишль, був душею укр. церковної і народної діяльности у Перемишлі. За спротив польським властям, о. д-ра Богачевського польська влада увязнила держала кілька місяців у тюрмі в Модлині та в таборі в Домбю. Преосв. Коциловський іменував тоді о. Богачевського своїм генеральним вікарієм. Але польська влада не хотіла признати цеї номінації.

Дня 8 червня 1924 у греко-кат. церкві св. Атаназія у Римі Преосв. Коциловський, бл. п. Преосв. Нярадій й один з грецьких владик висвятили о. Константина на епископа, а Святий Отець призначив його владикою Української Дієцезії в Злучених Державах. Дня 15 марта 1924 р. Епископ Богачевський прибув до Ню Йорку.

Преосвященний Василь Такач, Д-р св. Богословя, Епископ Питсбурської Греко-Католицької Дієцезії в Злучених Державах

Преосв. Василь Такач родився як син закарпатського греко-католицького пароха у Вучкові, на Мармарощині. Скінчив гімназійні науки в Мукачеві й Ужгороді та ужгородську духовну семинарію. Висвячений на священика 1902 р. Душпастирював у Малім Раковці коло Ужгорода. Року 1912-ого іменований директором Дієцезального банку і дієцезальної бурси для студентів в Ужгороді, а опісля Духовником греко-католицької Семинарії тамже.

В червні 1924 р. в греко-католицькій церкві св. Атаназія в Римі висвячений на епископа з призначенням на владику закарпатських Русинів в Злучених Державах з осідком у Питсбурві.

Ця дієцезія обіймає понад 300,000 вірних, має близько 300 парохій та 200 священиків. Крім закарпатських Русинів належить до неї кілька парохій греко-католиків

Хорватів, Словаків, Румунів і Мадярів.

Преосвящений Василь Ладика, Ч. св. В. В., Епископ Дієцезії Українців-католиків у Канаді

Преосв. Василь Ладика родився 2 серпня 1884 р. у Дрогобичі, в Галичині. По науках в гімназії вступив до Чина оо. Василіян 1 серпня, 1903 р. Науки богословські відбув у Великому Семинарі в Монтреалі, Канада, а на священика висвятив його бл. п. епископ Сотер Ортинський, 4 серпня 1912 в Катедрі у Филаделфії. В році 1929, 14 липня, висвячений став на епископа.

Українська дієцезія у Канаді має пів тисячі церков і місійних каплиць, 109 священиків, монаші Чини ОО. Василіян, ОО. Редемптористів і Сестер Служебниць. Посідає цілоденні школи, колегії, духовні семінарі, бурси-інститути, лічниці, друкарні і часописи.

Преосвящений Амврозій Сенишин, Ч. св. В. В., Епископ-помічник для Дієцезії Українців-католиків у Злучених Державах

Преосвящений Амврозій родився 23 лютого 1903 р. у Старім Самборі, в Галичині, де вчащав до початкової школи. До гімназії ходив у Львові. До Чина оо. Василіян вступив 16 липня, 1923 р. По новіціяті у Лаврові, продовжав студії в Лаврові, Добромилі і Кристинополі. На священика висвячений Епископом Коцилонським в Крехові 23 серпня 1931 р. До 1933 року душпастирював при укр. греко-кат. церкві у Варшаві, а від 1933 року в Шикагу, Ілл., де від 1937 року став ігуменом. Як ігумен уладив світлий Евхаристійний Конгрес в Шікагу в червні 1941 р.

В 1942 р. Святий Отець іменував о. Амврозія епископом-помічником для Преосв. Богачевського і дня 22 жовтня 1942 р. в Шікагу номіната висвячено на епископа.

Преосвящений Ниль Николай Саварин, Ч. Св. В. В., Епископ-помічник для Українців-католиків у Канаді

Преосв. Ниль Саварин родився 19 травня 1905 року у Старім Самборі в Галичині. Ходив до школи в рідним місточку, а до гімназії в Самборі і Перемишлі. В 1922 році вступив до новіціяту ОО. Василіян у Крехові, а продовжав студії в Лаврові і Добромилі. Богословя кінчив в ОО. Василіян у Кристинополі. Висвячений на священика 1931 р. і став сотрудником у Кристинополі. Року 1932-ого прибув до Канади, до монастиря ОО. Василіян у Мондері (Алберта), де став учителем новиків та душпастирював як місіонар на всю околицю Мондеру. Писав також статті до релігійної преси. В 1938 р вибрано о. Ниля ігуменом монастиря у Мондері.

В 1943 році Святий Отець іменував о. Ниля епископом-помічником Владики Кир Василя, епископа Українців-католиків у Канаді. Висвячений у Торонті (Онтерію, Канада) 1-ого липня, 1943.

Преосвящений Кир Амврозій Сенишин
Епископ-помічник американської української католицької епархії

Антін Цурковський

Головний Рекордовий
Секретар Провидіння

ПРОВИДІННЯ ЦЕ НАРОДНЯ КРІПОСТЬ

Наше Провидіння це не тільки сама асекурація на життя — це щось о много більше і важніше, як асекурація: це народня кріпость, що стоїть на сторожі наших народних, моральних і релігійних святощів. Це те забороло, об яке розбивалися і розбиваються всі затії ворогів. Це та скала, на якій побудований народний храм, над яким має золотосиній прапор, а на нім клич: ТІЛЬКИ З БОГОМ ДО ПОБІДИ!

Коли запитати звичайного чоловіка про Провидіння та що воно є, звичайно почується відповідь, що це "іншуренс" Така відповідь полягає на цілковитому незнанні і статута й історії Провидіння.

Вже сам статут, параграф семий назначує чотири головні цілі Провидіння, з яких моральна стоїть на першому місці, а матеріяльна, то значить обезпечення, доперва на другім; на третім місці є ціль народня, а на четвертім поставлено ціль горожанську.

Моральна ціль є означена подрібно в такий спосіб: ширити і скріпляти релігійного духа поміж українським народом в Америці та вдержувати його у вірності для українсько-католицької Церкви. Хиба не найдеться і найбільший ворог нашої організації, який міг би сказати, що Провидіння не сповняє цеї задачі. Кожний раз, коли зірвалася викликана штучно хуртовина проти нашої українсько-католицької Церкви, проти наших Владик, то Провидіння не тільки за посередництвом свого органу "Америка", але таксамо й устно через своїх урядників, впливало на своїх членів, пригадуючи їм, що вони родилися католиками; пригадуючи їм, що найбільше наша укр. католицька Церква видала жайворонків-пробудителів нашого народу. А коли тут, на американській землі, по смерті нашого першого Владики і основника Провидіння, Преосвященого Кир Сотера Ортинського, православна церков вдарила в самі основи осиротілої української дієцезії, знова Провидіння, як стоваришення Українців-католиків, виготсвило меморіял до Святійшого Отця з проханням назначити для нашої дієцезії Владику;

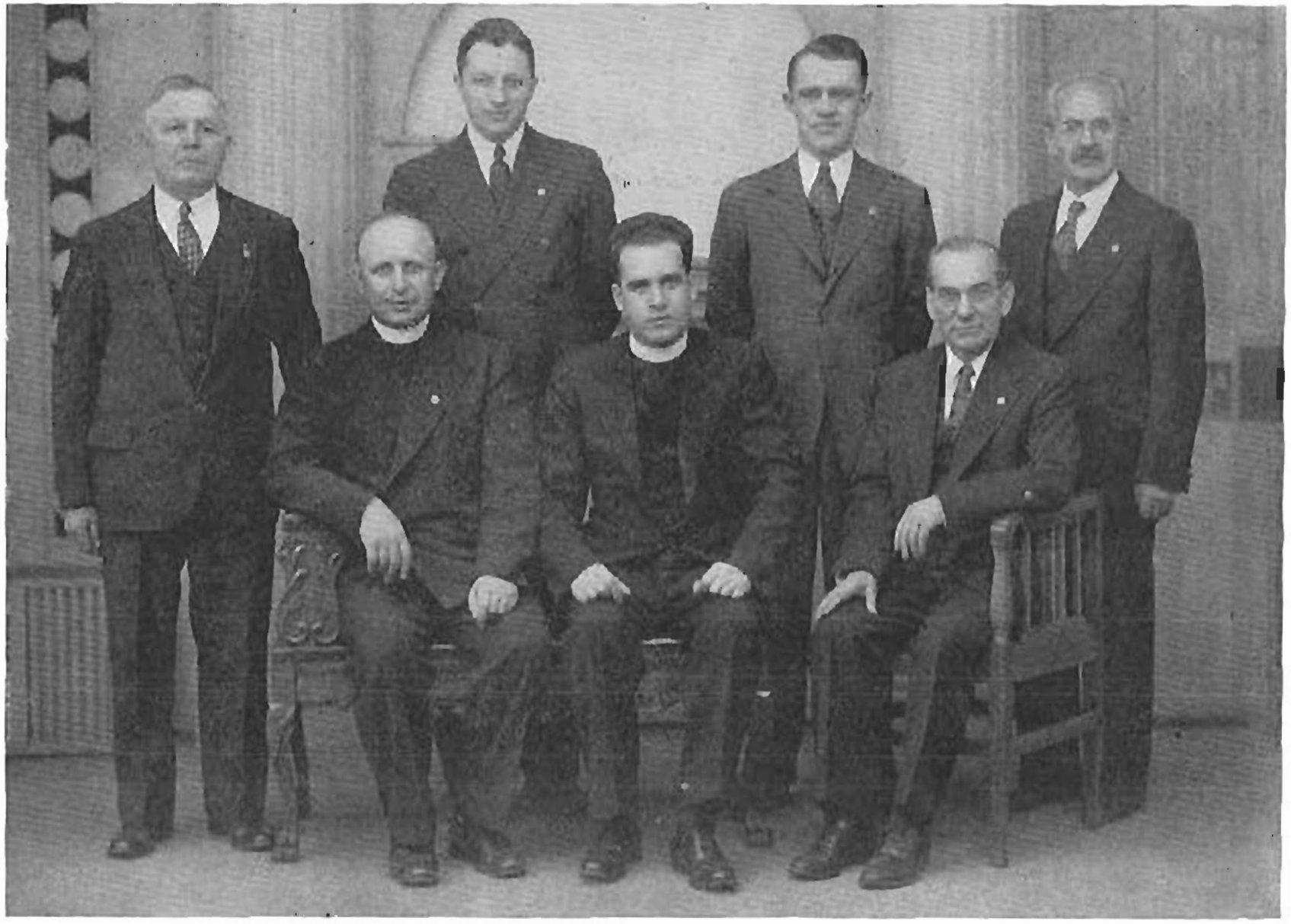

Екзекутива Провиділня. Сидять: Всеч. о. А. Борса, Всеч. о. В. Білинський і п. І. Борисевич; стоять: п. К. Підлубчишин, п. Е. Рогач, п. Б. Катамай і п. А. Цурковський:

ці просьби підписували всі відділи і всі члени Провидіння; в пів року опісля Провидіння вислало поновно каблеграму і до Риму і до Апостольського Делегата у Вашінгтоні, пригадуючи внесену просьбу і просячи о поспіх, бо настала велика небезпека. І в пів року по висланні цеї телеграми, Впр. о. Іван Ортинський, тодішний голова Провидіння, на піврічних зборах Головної Управи міг поділитися з головними урядниками радісною вісткою, яку дістав з рідного краю, що Апостольська Столиця іменувала для Українців-католиків Владику в особі Ексцеленції Кир Константина Болачевського.

Перед кількома роками цілий католицький світ, на поклик Святійшого Отця, почав так звану католицьку акцію. Провидіння від свого заложення сповнювало і сповнює це все, чого жадає від католиків католицька акція. Кожне братство Провидіння, кожний відділ Провидіння від часу свого оснування виплатили по кілька, а деякі по кільканайцять тисяч долярів підмог для хорих і незасібних членів. Говориться тут не про виплату обезпечення, але про добродійні запомоги. Ми знаємо про такі відділи, в котрих, коли хорий вичерпав всі запомоги приписані статутом, де члени складалися поміж собою і піддержували цего члена, а таксамо платили зі збірок вкладки до головної каси. Ми маємо многі такі відділи, які з нагоди Різдва Христового збирають поміж своїми членами добродійні жертви, щоб за них закупити найпотрібнійші річи для незасібних членів.

Ми маємо в Провидінні відділи, які в часі якоїсь елементарної катастрофи займалися збіркою річей і відсилали їх пакамі для потерпілих. Так було в часі повіней в Галичині і в Америці; так було в часі великого голоду, викликаного штучно на Великій Україні большевиками; так було в часі короткого життя самостійности Карпатської України. Це все є католицька акція — це все є сповнювання католицького обовязку. Це все робота членів Провидіння, до якої дає почин і яку веде Провидіння за посередництвом своїх уст, свого урядового органу.

Національну роботу Провидіння робить від самого початку свого заложення непохитно і отверто. Не було дотепер випадку, щоби коли Провидіння схитнуло і зійшло з тої дороги. Зараз першого року по своїм зачартеруванні, коли головна каса організації виносила всего тільки кілька тисяч доларів, як організація находилася ще в пеленках, ухвалено на зборах Головної Управи жертву на підмогу Україні. А по цім, кожного року, два рази з нагоди зборів Головної Управи, ухвалювано щораз то значнійші суми на всякі народні цілі. Нині наша організація в признанні за ці всі підмоги є почесним членом-добродієм Товариства Просвіта у Львові, почесним членом Товариства Опіки над Інвалідами української армії, почесним членом Музею виз-

вольної боротьби українського народу у Празі, почесним членом добродієм українського Музею у Стемфорді. Щороку уділюється значнійші суми на українські інституції, як Сиротинець СС. Василіянок, лічниця СС. Служебниць, Школа у Стемфорді, Український-католицький Семинар і т. д. Принагідно дає Провидіння поміч іншим установам, особам і студентам в Америці, а коли було можливо, то і в рідним краю. Колиби зібрати ці всі жертви разом, то вони викажуть поважну суму.

Та не тільки головна каса може виказати такі пожертви. Кожна відділова каса на поклик Провидіння жертвує після своїх сил таксамо щедро і охотно. Нема жодного відділу Провидіння, що не виказаби поважнійших сум в пожертвах на народні цілі. В алманаху Провидіння за 1939 рік було подано понад 50 історій відділів Провидіння, а в кожній історії є поданий рахунок, що відділ жертвував на народні цілі принайменьше 1,000 доларів. Минувшого року у часі кампанії для Українського Музею у Стемфорді відділи Провидіння зложили кілька тисяч доларів; були такі, що з братської каси і зі зібраних пожертв поміж своїми членами жертвували по 500 доларів. Це є поважні суми, що мусять заважити на вазі народної жертвенности і які ставлять Провидіння і його членів у ряді народних добродіїв.

Провидіння і його відділи попри загальні народні цілі помагали і поодиноким членам української суспільности в часі повоєнної скрути. Тут згадається тільки побіжно ці постійні підмоги, які давала каса Провидіння протягом кількох літ Богданові Лепкому і професорові Мих. Грушівському; ці стипендії, які уділювано тут в Америці молоді на докінчення студій; трирічну підмогу по 25 доларів місячно з каси відділу 144 у Филаделфії Олені Степанівній, що була четарем Українських Січових Стрільців, на докінчення університету в Празі. Це все робило Провидіння і його відділи в імя народної і християнської ідеї, не дивлячися на партійну приналежність.

У кожнім випадку, коли наспіли до Америки жахливі вісти про варварські переслідування наших братів і сестер у батьківщині, чи то під ляцькою чи московською окупацією, Провидіння негайно висилало протести, завзивало свої відділи до висилання таких протестів і вказувало, куди їх звертати. Згадаємо за протести проти віддання Галичини Ляхам; протести проти викликання штучного голоду на Україні большевицькими комісарями; протести проти пацифікації. І коли ці протести може не відносли бажаного успіху — то всетаки вони зробили своє: показали цим, що мають власть, що український нарід живе; що український нарід не погоджується з накиненою на його спину неволею; що український народ жадає вільного місця під сонцем; та що він має на землі Вашінгтона братів, які кожної хви-

лини є готові матеріяльно, морально і чинно станути в обороні поневолених. Бо вони є і брати і християни і члени Провидіння.

Та не тільки самими протестами обходилося Провидіння. Воно ділом доказувало, що це є народна українська організація. Коли в 1920 році Українська Місія у Вашінґтоні віднеслася за негайну поміч нашій нападеній Ляхами батьківщині, знова Провидіння було першою організацією, яка на своїх річних зборах одноголосно ухвалила три тисячі доларів на цю поміч. Доперва спонукані прикладом Провидіння пішли за ним всі другі українські організації.

А тепер, коли нависли чорні хмари над нашою прибраною батьківщиною, Провидіння передало усі свої розпорядимі фонди до рук правительства. Це саме зробили відділи і члени. На іншому місці цеї книжки є опис членів Провидіння, що служать активно в американських збройних силах; у цім списку є імена українських дівчат, членів Провидіння, які з власної волі жертвували своє молоде життя батьківщині.

Це все є праця Провидіння і його членів поза асекурацією. Це є досяги, якими не може похвалитися ніодна комерційна асекурація. А учасником тої праці є кожен член Провидіння.

Стаючи членом Провидіння всякий стає рівночасно активним учасником будови будучої незалежної України.

Молитва

За тих членів Провидіння що пішли на війну

Ісусе Христе — Царю Всесвіта, —
До Тебе мольби шлемо свої,
Змилосердися, щиро всі просим,
Над всіми тими, що на війні.
Вони за правду пішли боротись,
За дітей Твоїх рівні права,
Допоможи їм, Христе Всемогучий
Вернутись скоро до нас знова.
А як котрий з них впаде у бою,
До неба душу його прийми.
Бо він пішов лиш за те боротись,
Щоби вільними ми всі були.
Щоб ми свобідно Тобі молились
І вихваляли Тебе якслід,
Бо Ти, Ісусе — Царю Всесвіта,
Не забуваєш про людський рід.
Всім Ти в потребі все помагаєш
І тепер просим — їм поможи,
Щоби вкоротці всі повернулись
До нас такими як відійшли.

Евген Березинський.

ЧЛЕНИ ПРОВИДІННЯ

в американських збройних силах

ПОКЛАЛИ ГОЛОВИ В ОБОРОНІ БАТЬКІВЩИНИ:

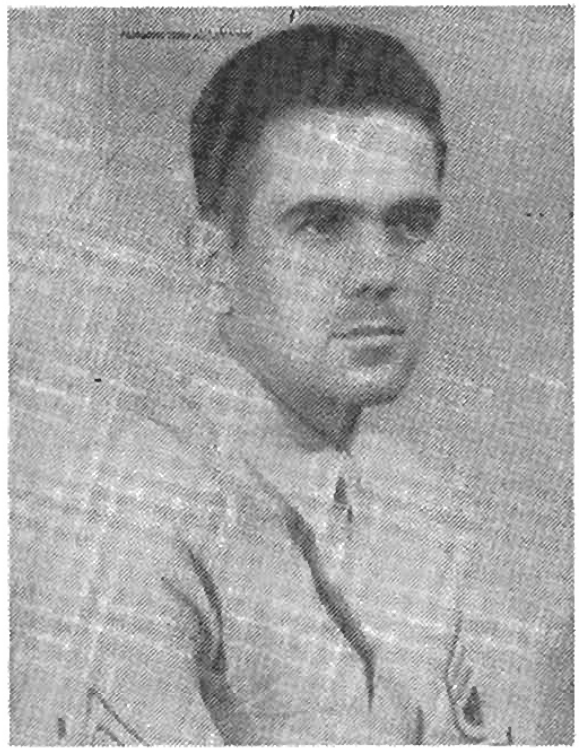

Від. 144 Антін Цурковський, мол., Филаделфія, Па. — Гаваї

« »

Від. 2 Брунька Іван, Нюарк, Н. Дж. — Згинув на океані

В АКТИВНІЙ СЛУЖБІ:

Відділ 1, Ню Йорк, Н. Й.

Сиротюк Володимир
Сиротюк Антін
Гиса Павло
Гиса Юрій
Фурка Іван
Фурка Василь
Михалюк Олекса
Луць Олекса
Петрів Михайло
Партика Йосиф
Винницький Іван
Сеньковський Петро
Ушак Володимир
Войтишин Михайло
Атаманчук Степан

Відділ 2, Нюарк, Н. Дж.

Бубній Дмитро
Войтко Никола
Гавриляк Франко
Гвязда Михайло
Данилович Тарас
Дідилівський Павло
Др. Каськів Евген
Кацалир Степан
Романишин Іван
Рудий Петро
Соколюк Михайло

Відділ 3, Джерзі Сіті, Н. Дж.

Дмитрів Станлей
Дмитрів Віліям
Владика Іван
Цан Віліям
Цан Павло
Цан Едвард
Процик Іван
Качан Володимир
Варянка Іван
Мандра Михайло
Ковальчик Іван
Денега Дмитро
Шевчук Степан
Починок Василь

Відділ 5, Филаделфія, Па.

Олесь Володимир
Павлюк Йосиф
Борис Михайло
Стефанів Олекса
Петучко Осип

Відділ 6, Клівленд, О.

Цьвірчак Михайло
Гаврилишин Петро
Нечипор Іван
Коваль Михайло

Відділ 7, Филаделфія, Па.

Мартинишин Григорій
Шимчак Андрій
Матищак Василь
Бука Віюкент

Відділ 8, Ст. Клер, Па.

Милянич Еміль
Драган Іван
Мищишин Мирон
Мищишин Іван

Відділ 11, Филаделфія, Па.

Нечипор Петро
Журибіда Осип
Журибіда Володимир

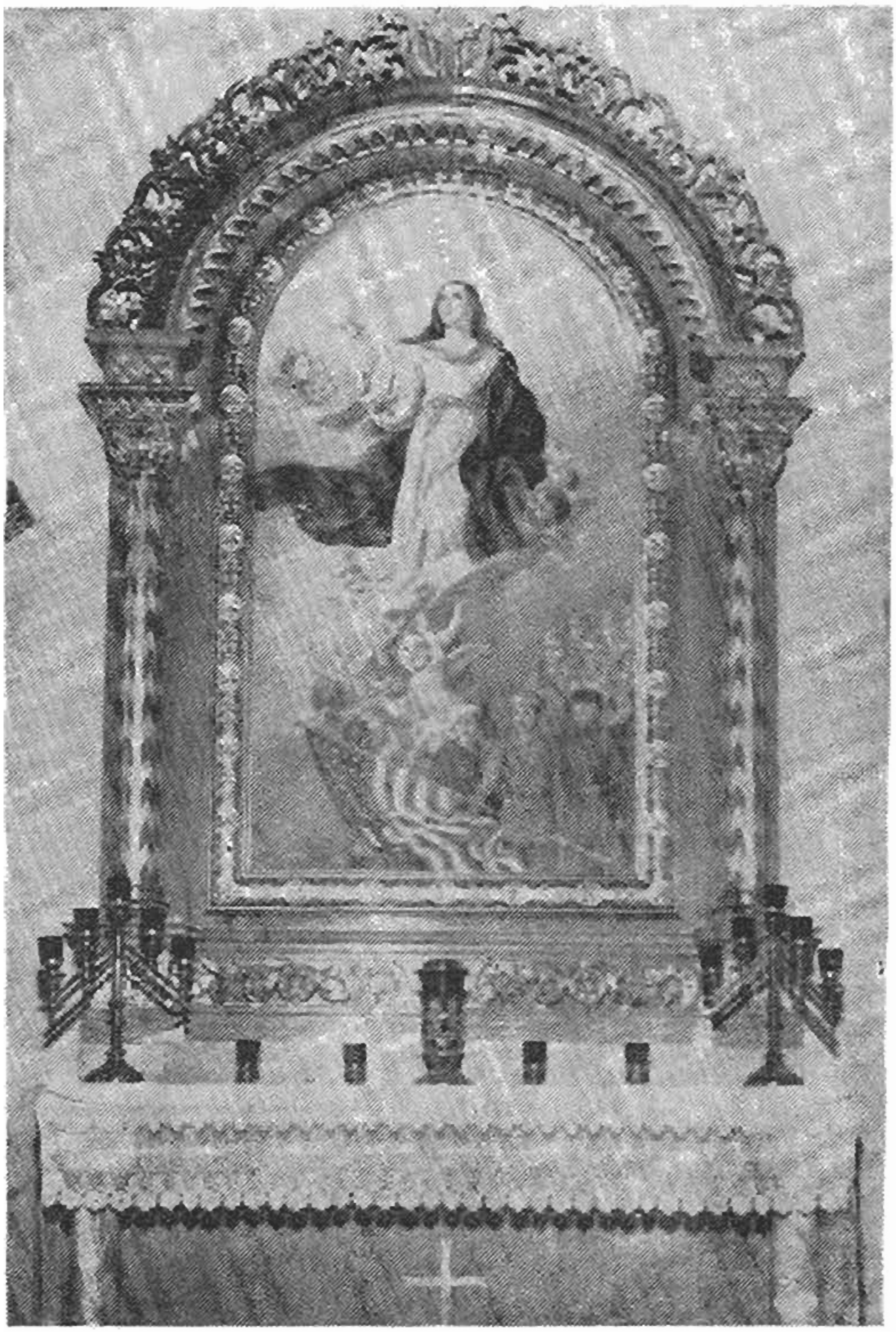

Чудово різьблений вівтар Пречистої Діви Марії, уфундований жертвами українських американських вояків нашої парохії в Гемтремк, Міш., де парохом є о. др. Степан Тиханський

Бойко Мирослав
Мартин Іван
Панамаренко Павло
Кирилюк Петро

Відділ 12, Рочестер, Н. Й.

Білий Степан
Сокольський Петро
Паньків Василь

Відділ 13, Порт Джервис, Н. Й.

Бабій Володимир
Бабій Михайло
Галатьо Михайло
Ґрех Олександер
Пеленський Михайло
Сенькін Михайло

Відділ 14, Френкфорд, Па.

Майчук Петро
Кравчук Россел
Кравчук Петро

Відділ 15, Солджер, Па.

Шпак Іван
Шпак Михайло
Шпак Николай
Шпак Іван (наймол.)
Шпак Петро

Відділ 18, Нортгемптон, Па.

Прийдун Дмитро
Масляний Іван
Прийдун Петро
Лісецький Станлей
Цекот Михайло
Багнюк Іван

Відділ 19, Вилмердінг, Па.

Романишин Андрій
Мицик Іван
Черешньовський Петро
Жураківський Володимир
Хомич Петро
Кудлачинський Володимир
Павлишин Михайло
Цапар Михайло

Відділ 22, Сейр, Па.

Подолинський Степан
Подолинський Іван
Ковалевич Юрко
Заоборний Михайло
Щудлик Степан
Кулик Пилип
Стройвус Василь
Ковалевич Василь
Костик Петро
Баль Михайло

Відділ 23, С. С. Питсбург, Па.

Костик Михайло
Фецїца Теодор
Масляник Василь
Дудяк Володимир
Свідерський Михайло
Свідерський Степан
Свідерський Николай
Фік Степан

Відділ 24, Картерет, Н. Дж.

Труух Михайло
Сполович Іван

Відділ 25, Стейплетон, Н. Й.

Торбин Василь

Відділ 27, Ормрод, Па.

Радьо Іван
Радьо Мирон
Мавсер Михайло
Мавсер Іван

Мавсер Павло
Гелева Іван
Гелева Мирон
Гелева Теодор
Сеган Михайло
Адамчак Джеймс
Адамчак Іван
Гойда Іван
Гойда Михайло
Маїцький Іван
Умриш Карло
Гулкевич Іван
Нусь Андрій
Нусь Карло
Нусь Петро
Кочеиаш Станлей
Щербатий Осип
Коколюк Іван
Решитар Іван

Відділ 30, Мекалу, Па.

Базар Петро
Федашко Адам
Грицковяк Іван
Кріль Теодор
Поступак Михайло
Ковик Теодор
Поступак Осип
Поступак Яків
Петрецький Михайло
Петрецький Николай
Рифун Омелян

Відділ 31, Нантікок, Па.

Югас Іван

Ось побажання "Веселих Свят", які наші вояки шлють родичам з далекого полудневого Пацифіку

Відділ 32, Бруклин, Н. Й.

Скіцко Юрій, лютенант
Бурбуляк Михайло
Кміта Іван
Лотович Мирослав

Відділ 34, Едвардсвил, Па.

Волянський Степан
Волянський Іван
Волянський Григорій
Ліззер Степан
Сироїд Павло
Деревюк Павло

Відділ 39, Централія, Па.

Балаидович Іван
Балаидович Григорій
Балаидович Никола
Лупацій Василь
Шуманський Іван
Шуманський Григорій
Волчанський Василь
Волчанський Михайло
Гоцинець Лука

Відділ 40, Аликвиппа, Па.

Баранник Іван
Добош Осип
Русинко Степан

Відділ 42, Вилкс Бери, Па.

Грицей Роман
Грицей Михайло
Грицей Іван
Малко Бернард
Чупіль Ілько
Добрянський Іван
Федощин Іван
Федощин Степан
Добрянський Юрій

Відділ 43, Винени, Н. Дж.

Кавчак Іван
Гвоздь Павло
Бобик Антін
Кіцак Іван
Кіцак Ярослав
Савка Іван
Савка Григорій
Савка Іван
Савка Михайло
Ференц Степан

Відділ 45, Н. С. Питсбург, Па.

Сенько Михайло
Дербіш Василь
Стадник Теодор
Чиклинський Василь
Марунчак Андрій
Павліш Степан
Пухач Антін

Відділ 46, Лонг Айленд Ситі, Н. Й.

Подольський Іван

Відділ 47, Арнолд, Па.

Анна Василин, Енсин у шпиталі
Василик Андрій
Афтанас Йосиф
Афтанас Степан
Швець Михайло
Швець Іван
Сорока Михайло
Мелон Іван
Подольський Михайло
Прокопик Волтер
Хлиста Михайло

Відділ 49, Майнерсвил, Па.

Гонтарчук Йосиф

Відділ 50, Перт Амбой, Н. Дж.

Кардаш Михайло
Лишак Николай

Відділ 51, Елмайра, Н. Й.

Харчишин Віліям
Харчишин Осип
Ковулич Віліям

Відділ 54, Олифант, Па.

Намяк Волтер
Шумек Михайло
Гайдук Володимир

Відділ 55, Шикаго, Ілл.

Атаманець Мирон, лютенант
Михайло Білецький
Бас Володимир
Допко Михайло
Кульчицький Петро
Кречківський Степан
Ковальчук Степан
Лучків Степан
Семерак Степан
Мариняк Осип
Шкарлат Степан
Пишний Олекса
Атаманець Володимир
Валц Володимир
Вайда Василь
Шабатура Петро
Шабатура Данило
Приходяк Михайло
Оленець Іван
Дмитрів Михайло
Чуба Семен, Евсин
Лабойко Евген
Савкіз Володимир
Єсник Іван
Сем Степан
Левтюх Евгенія

Різдвяні желання з далеких тропічних островів Пацифіку

Відділ 56, Редінг, Па.

Лагода Михайло
Дуда Михайло

Відділ 57, Геллертавн, Па.

Кубарич Іван
Кубарич Михайло
Пацала Богдан
Морикін Юрій
Колут Василь

Відділ 60, Шамокін, Па.

Дроздяк Мирон, капітан
Дроздяк Володимир, лютенант
Вільчанський Семен
Лощинський Іван

Відділ 65, Палмертон, Па.

Василь Френк

Відділ 66, Болтимор, Мд.

Левко Олександер
Корчанський Михайло
Боднар Карло
Сапливий Іван
Світ Віліям
Спалдинг Френсис

Відділ 68, Акрон, Огайо

Дудра Андрій
Дудра Семен
Поливка Омелян
Сироїд Володимир
Сироїд Павло
Мосіовський Михайло
Українець Михайло
Оленяк Михайло
Келсей Фред
Скубяк Степан
Патент Михайло

Відділ 72, Елизабет, Н. Дж.

Бобко Іван
Корнас Юрій
Стець Іван

Відділ 73, Филаделфія, Па.

Мущинка Олекса
Тацинець Михайло
Пашковський Іван
Тацинець Михайло

Відділ 74, Картерет, Н. Дж.

Федак Станко
Возьний Станислав
Возьний Михайло

Відділ 76, Мекіс Ракс, Па.

Кисилиця Петро
Папічак Іван
Коваль Осип
Коваль Володимир
Новоселський Іван
Пришляк Іван
Іванців Василь
Михайлишин Петро
Лиско Петро
Кисилиця Гавриїл

Від 79, Вилкс Берн, Па.

Потічняк Михайло
Потічняк Карло
Іванс Осип

Відділ 80, Бервик, Па.

Дубіль Володимир

Відділ 81, Бейон, Н. Дж.

Кудрик Михайло
Іванич Михайло
Іванич Василь

Гриник Іван
Гриник Василь
Городиловський Мирон
Городиловський Володимир

Відділ 82, Джанстави, Па.

Березовський Волтер
Заполюх Антін
Заполюх Іван

Відділ 83, Литсдейл, Па.

Мицак Іван
Мицак Волтер
Яростовський Іван
Грен Никола
Грейкович А.
Срадомський Михайло

Відділ 84, Колпмонт, Па.

Почекайло Осип
Гаваль Россел

Відділ 86, Сиракюз, Н. Й.

Ірена Ґіба, лютенант
Войцишин Михайло, лютенант
Войцишин А. М.
Данько Михайло
Бучак Станлей

Відділ 88, Филаделфія, Па.

Томашевський Волтер
Дацко Іван
Лагдан Іван

Відділ 89, Дженет, Па.

Возьний Павло, лютенант
Опар Михайло
Опар Дмитро
Гавряк Іван
Матерна Іван

Цицак Павло
Бабяк Мичел
Шурик Михайло
Попоевич Михайло

Відділ 90, Чесапік Ситі, Мд.

Барагура Петро

Відділ 91, Гейзелтон, Па.

Гнатюк Іван
Довжицький Іван

Відділ 93, Ансонія, Конн.

Дріпчак Михайло
Дріпчак Віліям
Варіян Віліям

Відділ 94, Бофало, Н. Й.

Ортинський Роман, капітан
Семанчин Осип
Маласт Іван
Семанчин Едвард
Маласт Осип

Відділ 96, Дітройт, Міш.

Білик Роман
Білик Володимир
Іваніш Лев
Камінський Павло
Копко Григорій
Лобур Володимир
Лобур Теодовій
Мацко Василь
Польовий Гнат
Польовий Володимир
Польовий Тома
Чопик Евстахій

Відділ 99, Вилинг, В. Вірдж.

Рафа Анастазія

Пуцила Степан
Чайковський Осип
Палюх Михайло
Кабала Юрій
Папа Степан

Відділ 100, Лудлов, Па.

Кулька Іван
Кулька Дмитро
Жидар Юрій
Жидар Степан
Турай Николай
Турай Михайло
Турай Степан

Відділ 102, Колвер, Па.

Мельник Карло

Відділ 105, Честер, Па.

Чичерський Осип
Фецинич Михайло
Фецинич Петро
Гаврилюк Іван
Пітнер Павло
Пітнер Іван
Калічак Михайло
Комановський Володимир
Левчишин Антін
Бернард Михайло
Сальо Григорій
Мамчин Володимир
Михайлиця Мирослав
Білинський Михайло
Ладник Петро

Відділ 107, Мс. Юніон, Па.

Губицький Іван
Роль Михайло
Берник Антін

Відділ 108, Стемфорд, Конн.

Терляк Богдан
Буяновський Григорій
Черковський Григорій
Кочанський Петро
Дорош Іван
Хома Петро
Бреян Анна, стеф сарджент
Шавінський Осип
Шавінський Петро

Відділ 112, Манчестер, Н. Й.

Шудлик Іван
Клим Іван
Падко Михайло

Відділ 113, Карнегі, Па.

Калиновський Андрій

Відділ 115, Норт Тонаванда, Н. Й.

Богдан Петро

Відділ 116, Ботлер, Па.

Спринь Михайло
Мицьо Михайло
Мицьо Андрій

Відділ 118, Оборн, Н. Й.

Тарбай Іван
Клоп Никола
Тарбай Петро

Відділ 121, Ембридж, Па.

Владичак Станлей
Лануш Антін
Лануш Петро
Родіо Осип
Маняк Тома
Вацло Михайло
Опалко Павло
Папінчак Николай
Папінчак Михайло
Тима Петро
Тима Юрій
Тима Іван
Вацло Марія

Відділ 122, Сейр, Па.

Стромик Василь
Стромик Іван
Стромик Михайло
Ганас Петро
Ганас Степан
Ганас Василь
Кріль Михайло
Черешньовський Юрко

Відділ 125, Смовк Рон, Па.

Оріховський Роман

Відділ 126, Бінгемптон, Н. Й.

Біганич Юрій
Чарнецький Михайло
Френкс Петро
Френкс Николай
Данчишин Петро
Данчишин Михайло
Поточняк Николай
Чарнецький Герри

Відділ 135, Янгстаун, О.

Баран Іван
Лошак Дмитро
Лучка Николай
Лучка Андрій
Гурняк Ярослав
Шевчишин Николай
Драгуш Николай
Павлишин Михайло
Романко Осип
Романко Михайло
Романко Михайло
Коваль Іван

Відділ 137, Чисголм, Мінн.

Фецик Николай
Фецик Френк
Сукович Михайло
Лазорчак Павло
Сенько Іван
Сорока Михайло

Відділ 138, Нантікок, Па.

Мечак Реймонд

Відділ 142, Горнел, Н. Й.

Бобовняк Василь
Бобовняк Віліям

Відділ 144, Филаделфія, Па.

Пашук Мирослав, лютенант
Пашук Евген, лютенант
Пашук Саварин
Пашук Роман
Чемерис Михайло
Др. Романів Петро
Др. Гарасим Еміль

Відділ 147, Форд Сіті, Па.

Сухорський Іван

Відділ 149, Тренгон, Н. Дж.

Степований Олекса
Пасланський Осип
Грещак Степан
Петришин Антін

Відділ 155, Рочестер, Па.

Климців Іван

Відділ 156, Юніонтаун, Па.

Валігура Михайло
Скалецький Теодор
Сойка Іван
Сойка Николай

Відділ 157, Джерзі Сіті, Н. Дж.

Свитницький Петро

Трусевич Мирослав
Нестор Михайло
Заяць Андрій
Цекот Іван
Цекот Михайло
Цекот Степан
Грабар Іван
Гаєвий Василь

Відділ 162, Гемтремк, Міш.

Кривіцький Петро
Кривіцький Василь
Кривіцький Еміль
Купнір Михайло
Сегодня Теодор
Чупа Волтер
Ломака Віліям
Шипа Віліям
Шипа Михайло
Кушнір Волтер
Черній Іван

Відділ 165, Гленвуд, Па.

Баган Іван
Бережанський Петро
Бережанський Михайло
Ґеряк Михайло
Ґеряк Степан
Кореньовський Петро
Кореньовський Іван
Костюк Николай
Костюк Петро
Кузьо Теодор
Протиняк Василь
Протиняк Теодор
Трач Іван
Юрків Василь
Витязь Василь
Витязь Михайло
Чорнотович Теодор
Закалата Петро

Відділ 167, Вилмингтон, Дел.

Баран Степан

Відділ 168, Годсон, Н. Й.

Лупінос Василь

Відділ 169, Джерзі Ситі, Н. Дж.

Лотович Володимир З., лютенант
Кашуба Іван
Пісікано Осип
Пельо Мирон
Гриценко Василь
Лупиняк Нестор
Олентавз Василь
Хвалик Василь
Фурка Мирон

Відділ 171, Істон, Па.

Вересюк Дмитро

Відділ 175, Шікаго, Ілл.

Гавришків Михайло

Відділ 177, Сейлесвил, Р. Айл.

Маланич Іван

Відділ 182, Стов, Па.

Козяц Волтер
Янковський Віліям

Відділ 185, Филаделфія, Па.

Пашковський Іван
Пашковський Михайло
Пашковський Павло
Пиндицький Михайло
Пиндицький Іван
Баран Іван

Відділ 186, Шікаго, Ілл.

Ковалик Володимир
Пітула Володимир

Гарлост Андрій
Гарлост Осип
Варгулич Михайло
Варгулич Віліям

Відділ 191, Клівленд, О.

Мельник Михайло
Воляньский Віліям
Міструк Михайло

Відділ 193, Стемфорд, Конн.

Варняк Михайло

Відділ 187, Олифант, Па.

Височанський Станлей

Відділ 189, Фенікевил, Па.

Ґеремеш Іван
Ґеремеш Йосиф

Відділ 190, Бінґемптон, Н. И.

Білаз Іван
Поточняк Антін
Білаз Петро
Сеян Юрій

Воїн Христа і воїн американської армії, рідні брати Всеч. о. Богдан Олесь, тепер у Стемфорді і Володимир Олесь, парашутист, тепер за морем. Оба є членами Провидіння від першого року життя. Сини відомого всім Провидінцям п. Степана Олеся, з Филаделфії

Василь Софронів

КІЛЬКА СВІТЛИН З ЛЕМКІВЩИНИ

Не лякайтеся, Шановні Читачі, не буду вам писати ані про ґеоґрафічне положення Лемківщини, ані про антропологічні чи мовні особливости Лемків, ані навіть не буду описувати вам краєвидів лемківського закамарку. Просто беру в руки кілька світлин, які я зробив там на вакаціях і буду вам говорити по кілька слів для пояснення.

I.

Отсе бачите: лемківська "хижа" Великий, незграбний будинок, який самітно стоїть серед подвіря. Тут під чорною стріхою і комора, і мешкальна кімната, і стодола, і стайня на худобу і хлів. Стріха як стара дідова шапка. А висока! Удвоє вища від самого зрубу. Щоб було де на поді складати сіно, овес та жито. За комином на стрісі не шукайте даремно. Дим з величезної печі виходить на хату, а потім вікнами та дверми на Божий світ. Тоді, коли горить ватра у печі, треба сидіти на долівці, а дим стелиться попід стелю і заважує сотні блощиць, що резидують у шкалубинах деревляних, небілених стін.

Лемківська хижа

Усі світлини роблені у селі Ветлині повіт Ліско

Уявляєте собі, як виглядає пожежа такої лемківської хижі? Бачите приперту до стріхи довжезну драбину і пожежний гак? Це дві речі, які звичайно лишаються цілі у пожежі.

Треба ще додати, що деревляні стіни цілої хижі помальовані знадвору червоною краскою, лише там де сходяться бруси, заліплена глиною і побілена. Такі білі смуги по червоних стінах нагадують обличча індійського войовника, розмальоване у боєві узори.

Хведір Вовк:

"Найстаровинніше головне вкриття, що втрималося і досі на півночі — це біла намітка, або взагалі біла хустка. Це головне вкриття замужніх жінок знаходимо у всіх Словян; у Поляків воно дало навіть назву замужнім жінкам ("бялоглова"). На Україні ми бачимо його на всіх старих малюнках, починаючи з Зборника Святослава і це вкриття незмінно переходить через цілу історію України переховується в козацьку добу,

Жінки ідуть до церкви

II.

— Звідки взялися тут ці світлини з далекого Орієнту? Ці якісь арабські, чи турецькі жінки, у білих чарчафах, що йдуть до мечету на молитву?

— Не грішіть! Не шукайте за чужими впливами там, де маєте до діла з найоригінальнішими, може найбільше своєрідними проявами старовинної, української культури, збереженої у далеких горах Лемківщини. Послухайте, що каже найбільший український етнограф доходить і до наших часів. Судячи по давніх малюнках за найстаровинніші з сучасного білого головного вкриття треба визнати обрус та намітку. Обрус переховав свою назву найбільше у Лемків, подекуди на галицькій рівнині та в деяких місцевостях Волині. Це не дуже довге (метрів 1 і пів — 2), досить широке полотнище, що його просто кладуть на голову, а кінці його висять на плечах" "Її (намітку, також обрус) вдягають,

ідучи в гості, до церкви, або "на смерть"

Оце вам світлини лемківських жінок у таких "обрусах, що їх у Ветлині називають завійками. Дивитеся — не надивитеся у неділю, як залитою сонцем дорогою, на зеленім тлі гірських узбіч і мізерних нивок ідуть гуртами та одинцем ці білі постаті.

Перед церквою

III.

Серпень. Горяче полудне. Розкинене лемківське село дрімає в долині рвучкої річки. Хати з мальованими стінами на великі брудно-червоні коралі насилені на білу нитку вузької каменистої доріжки. Доріжкою йде похорон. Через вигін і до церкви. На переді хрест, процесія, священик у ризах, а далі коні везуть домовину. На диво, домовина на санях. На домовині хрест. Сані тихо, рівно пливуть по камінистій дорозі. До домовини припала жінка і йдучи у такій поставі за саньми "йойкає", голосить. Кілька жінок іде за домовиною в похоронному поході.

Везти мерця на санях це старовинний український звичай, відомий ще з літопису Нестора. І не тільки український. Кажуть учені, що взагалі індо-европейський. Говорить про такі похорони на санях і Ріґведа. В ритуалі похорону зберігся найстаровинніший, а з тим і найпримітивніший засіб перевозу, перевіз на санях, з часів, коли віз з колесами взагалі ще не був відомий.

Страшки проти вроків між бараболями

Лемківщина живе традиціями давніх віків. І не тільки традиціями — життям.

IV.

Забобони і вірування жиють на Лемківщині як у неткненім рукою цивілізації заповіднику. Направду, чому так мало студіюємо Лемківщину?

Ось бачите город засаджений

"булею", себто бараболею, огороджений воринням. За воринням дорога. При дорозі хата, дві груші. Але чи можна лишити так "булю", при дорозі на жертву недобрих очей і вроків? Що буде їсти бідна лемківська родина як якийсь недобрий зір прохожого навро-

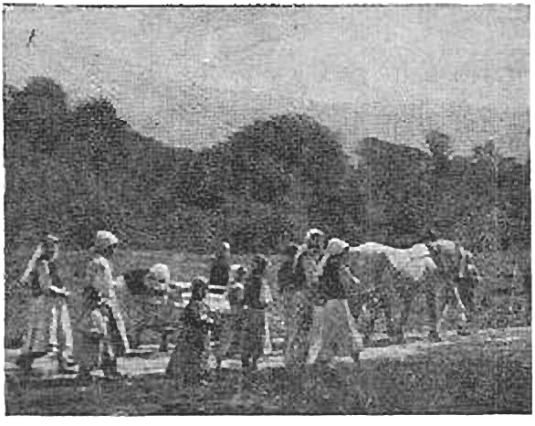

Похоронний похід з домовиною на санях улітку

чить "булю" і "буля" виляже, або зічниє під корчем? І газдиня запопадливо збирає цілі шкаралущі з яєць, з яких видуває білок і жовток крізь дірку, насилює ці шкаралущі на тонкі галузки у формі трійці і застромлює їх на високім патику на городі. Хто йде, кине перший погляд на "страшка" і вроки вже не мають сили.

А скільки тут відьом, а чарівниць! Нажаль, не вдалося мені схопити ніодної на світлину, хоч бачив я їх кілька. Збирають сліди за коровами і відбирають їм молоко. Дуже треба перед ними берегтися! У вечір перед святим Юрієм, як корови мають перший раз іти на пашу, гори лунають від трембіт, палають від вогнів. Це пастухи трембітами і вогнями проганяють відьом і злих духів з тих місць, де завтра вийдуть на пашу корови.

Як підходить буря і чорні хмари перевалюються через гори та насідають на село, почуєте рівний, відливий голос дзвонів із церковної дзвінниці. Це горбатий дзвінник розганяє хмари. А на Маковія здіймають з дзвінниці великий дзвін і святять у нім воду.

Іван Крипяксвич.

ЗАПОРОЖЦІ САДИКА ПАШІ

Минає тепер девятдесять літ від кримської війни (1835-1856). У ріжних виданнях появляються згадки і нариси цієї славної кампанії; — треба і нам докинути до неї свій невеличкий причинок. Маємо у руках кілька картин, які повинні звернути на себе увагу своєю екзотикою й українськими темами.

Ця кровава війна між Росіянами з одного боку й Турками, Англійцями та Французами з другого, велася "наймодернішими военними засобами", що сьогодні виглядають трохи на старосвітський театр. Прошу тільки поглянути на сцену нічного нападу "союзників" на Росіян, — чи це не сцена з вистави якого Гаркуна Задунайського? Обстріл фортеці артилерією має також мальовничу картину з якоїсь ілюмінації.

Садик Паша приймає козаків з Добруджі в Шумлі

У відділах кінноти, що хоробро жене вперед, бачимо їздців у козацьких шапках. Підпис запевняє, що це кавказькі козаки, — а може не Кавказці, а Кубанці? Може якийсь знавець костюмольогії давньої російської армії розвяже цю заковику.

Ці кавказькі козаки були у російському війську. Але й Турки мали своїх козаків — славних запорожців Садика Паші.

О. др. Йосиф Застирець, в якого руки щасливо попали рукописні матеріяли Михайла Чайки-Чайковського, автора "Вернигори", у своїм часі дав в "Ілюстрованій Україні" характеристику цього остан-

Облога Сілістрії

нього українофіла-романтика. Чайковський виводився з козацького роду: один його предок, кажуть, поляг при руйнуванні Січі, інший був між чорноморськими козаками; мати походила з роду Брюховецьких. Чайковський оповідав, що по гетьмані Брюховецькім дістав у спадщині сім грубезних книг, оправлених у пергамін, — віршів, приповідок, анекдотів, перекладів з татарського: "Було це моє евангеліє, мій коран", казав Садик Паша. Не легко нам повірити у цю казкову спадщину.

Чайковський родився на Волині (1804 р.), перейнявся козацькими традиціями і мріяв про те, щоб обновити козацьке військо, очевидно у службі Річипосполитої. Підчас повстання 1831 р. виставив відділ охотників-козаків зпоміж селян рідних Гальчинець, а благословив їх до бою тамошній панотець, 92-літній старець, колишній січовик, — все було як годиться у романтичній обстанові. Пізніше Чайковський пішов на еміграцію, бував у Франції, в Італії, врешті переніся до Туреччини. На соблазнь християнському світові він побісурменився, перейшов на іслям і дістав від султана титул паші. Як почалася кримська війна, він вернувся до своєї мрії організувати запорожське військо. Увійшов у звязки з останками запорожських козаків, що жили в Добруджі, і почав формувати відділи до боротьби з Росією. І знову фантастичні акцессорії: мовляв, на доручення султана царгородський патріярх видав із своєї скарбівниці для козаків малиновий стяг гетьмана Доро-

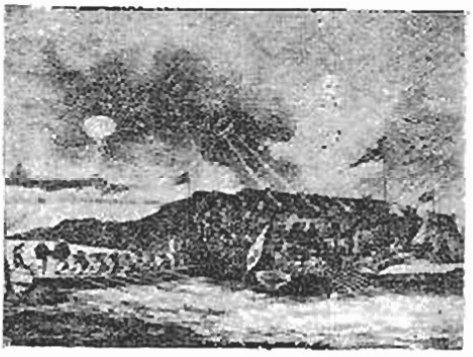

Французька батерія на острові Льонберн обстрілює Свеаборг

рошенка, прикрашений трираменним хрестом і півмісяцем поруч хреста. Справді Чайковський був поетом.

Про тих Садикових запорожців говорили всяке, — що ніби це бу-

ла наволоч з ріжних сторін світа, дезертири й розбишаки, що запорозьким духом там і не пахло. Садик-Чайковський мав своїх ворогів, таксамо як Міцкевич, що різночасно організував у Туреччині жидівський легіон. Але може так зле не було. На картині яку тут даємо, запорожці виглядають добре: всі в одностроях, у коротких білих кафтанах, оперезаних поясом, у синіх широких штанах, у шапках з червоним дном і бронзовою околицею, з пістолями і списами. Тільки щось їх не дуже багато, ледви два десятки. Слава про турецьких запорожців пішла по світу, які вони там не були. Може бути, що на противагу їм почала організуватися українська козаччина у Києві 1855 р.

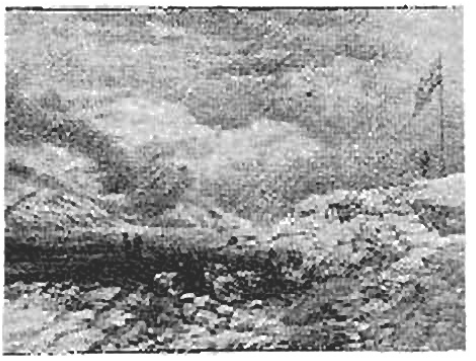

Твердиня Кінбурн над Дніпровим лиманом

ЖІНОЧА ВИТРИВАЛІСТЬ

Коли жінку відповідно виховати, поставити перед великою справою і вона ту справу зрозуміє, вона може ціла для тої справи посвятитися.

Був визначний астроном, Гершель. Багато працював, багато відкрить зробив. Але треба додати що він мав дуже щирого помічника, а ним була його рідна сестра.

Від часу, як починає темніти, до ранку, отже цілу ніч, стояв Гершель при своїм великім телескопі й оповідав що він бачить. А сестра слухала так цілими ночами і точно записувала його спостереження, хоч нераз чорнило замерзало на пері. Колиж прийшов день, то знов посвячувала кілька годин на обрахунки, що вязалися зі спостереженнями.

Так працювала вона цілих 40 літ разом зі своїм братом. Кажуть, що наукові здобутки Гершеля не булиб такі великі, колиб не мав коло себе такої щирої помічниці.

Павло Зайцев.

Шевченко в карикатурі й Шевченко карикатурист

За своє недовге, але багате на пригоди та трагічні моменти життя, Шевченко перебував і обертався в ріжних суспільних національних і професійних сферах, і треба ствердити, що скрізь, де лише люди його блище пізнавали, всі його любили, й мало хто інший серед великих письменників може виступити на екрані історії в оточенні такої численної плеяди більших і менших друзів та придбаних іще за життя прихильників.

Обдарований подвійним творчим талантом — поет і мистець-маляр — мав він іще третій "пасивний талант" — чарівливу вдачу, те, що Французи звуть "шармейом", а Росіяне "обаяніем" Таким людям оточення залюбки прощає й ріжні хиби, й непослідовності, що їх так легко висміює в інших.

Шевченко й Штернберґ голяться (вище Штернберг, нижче Шевченко).
Рисунок В. Штернберга 1840 р.

Навпаки для осіб популярних, улюблених дрібні хиби вдачі часто служать, як один із засобів зєднати собі симпатії громади. Колиб за життя Шевченка існувала українська періодична преса, а зокрема преса гумористична, то напевно одною з найпопулярніших постатей у ній бувби коханий "батько Тарас", не як обєкт злосливої сатири, а як мила й симпатична

"Отак як бачите"
Автокарикатура Шевченка

постать, комічні прикмети якої моглиб використовувати хіба для збільшення її популярности.

Але української ілюстрованої преси взагалі не було, а російська гумористична преса почалася тільки в кінці 40-их років минулого століття ("Ералаш") а розвинулася в кінці 50-их ("Искра", карикатурні додатки до "Сина Отечества" "Гудок"): Одним з найпопулярніших російських карикатуристів був Н. Степанов, знайомий Шевченка, а найвидатнішим поетом-сатириком В. Курочкін, сердечний друг поета. Та російська сатира була в той час переважно громадсько-політичною, а постать повернутого з заслання Шевченка була одною з найдорожчих для більшости тодішного імперського суспільства, що шанувало в нашому поеті "мученика за правду", хоча змісту тої цілої правди й не знало. Карикатура й сатира були направлені тоді на тих, проти кого в значній мірі спрямовував вістря своєї сатири й Шевченко — проти самодержавно-рабовласницького ладу зігнилої Імперії.

Отже за життя свого Шевченко не побачив себе в карикатурі на шпальтах преси.

Зате збереглися карикатури на нього жартовливо-товариські й інтимно-приятельські. Це або т. зв. шаржі, себто портрети, в яких навмисне перебільшено деякі зверхні риси поета, або карикатури повні легкого гумору й чужі якійбудь сатиричній злосливості.

Перша хронольогічно (1838 р.) — це карикатура-гумореска пера В. А. Жуковського — постать Тараса, ще кріпаком, зроблена в примітизовано-схематичній формі.

Друга (десь між 1838-1840 рр.) — це приятельський шарж, нарисований учителем Шевченка Карлом Брюловим. Брюлов запримітив дві, очевидно характеристичні для Шевченка зверхні риси, що

виступали у нього тоді, коли він хвилюючись і сперечаючись щось гаряче доводив або чогось боронив: це манера стискати в кулак чотири пальці, а великий витягувати вгору та надавати очам напружений вираз. Крім того Брюлов особливо яскраво підкреслив

Карикатура М. Мікешина
Шевченко в німому захопленні Айрою Олдриджем

в свойому шаржі розтріпане волосся Шевченка, що очевидно, було типовою для нього прикметою. Цікаво, що два портрети, зроблені з Шевченка, один 1839 або 1840 р. В. Шверньберґом, а другий десь коло того часу іншим незнаним його товаришем (див. у т. VII. Творів, вид. Укр. Наук. Інституту), теж підкреслюють, натурально, не в такій шаржованій формі, що в Шевченка над чолом завжди стирчала непокірна мичка волосся.

Третій рисунок, на якому ми бачимо Шевченка теж з розтріпаним волоссям та з витягнутим вперед підборіддям, коли поет голиться, — теж зроблений Штернберґом. Цей лагідний, добросердий шарж — одночасно й цікава ілюстрація

до студентського життя Шевченка з того найщасливішого періоду, що його сам поет називав "безтурботним" Над обличчями щасливих приятелів надпис рукою Штернберґа: "Вмісто чаю ми побрились", а з боку нарисовані ноги, під якими написано: "А то ноги Карла Івановича Йоахіма" (Йоахім — мистець, товариш Шевченка з Академії).

Автором **четвертої карикатури** був сам поет. Ні на чиїх устах вона не викликала й не викличе усмішки. Хоч вона — яскраве свідоцтво того, що самого її автора в

Шарж Брюлова на Шевченка

найтяжчих хвилинах життя не покидав гумор, та цей гумор — сміх крізь сльози. Описуючи кн. В. Репніній свою незграбну салдатську фігуру, поет сам додав: "смішно, а сльози котяться".

Про цю карикатуру можна (і вартоб) зробити спеціяльну розвідочку, бо в літературі про неї багато наплутано. Коротко сказати, що її нарисував поет на засланні, звідки двічі посилав А. Лизогубові свої портрети. Одним із них і була ця карикатура. Оригінал, з якого її репродукували, на мою думку, був уже чиєюсь пізнішою копією з Шевченкового рисунку. Про це свідчить передусім напис, зроблений "драгоманівкою", а потім і техніка рисунку.

Шевченко в листах, писаних із заслання до приятелів нераз порівнював себе з опудалом — "салдатським патретом" з Квітчиного оповідання, називав себе жартуючи "гарнадером" (гренадером). Такого "гарнадера" — себе він і післав у 1849 р. Лизогубові.

В листі між іншим пише про те: "Ще посилаю Вам цього гарнадера (це я); згадуйте мене, дивлячись на його, друже мій добрий!" Лизогуб дякував, але додав: "тільки тяжко на Вас дивитись"

Пята й остання з тих, що я пригадав і зібрав — це карикатура нарисована в 1858 році різьбарем і малярем, знаним ілюстратором творів Шевченка, М. Мікешиним. На ній по російському написав сам Шевченко: "Німой вострог от Айра Олдриджа" Айра Олдридж — знаменитий актор-трагік, мурин. Про зворушливу приязнь нашого великого поета й цього чорного короля сцени знають всі з Шевченкової біографії. Шевченко, як свідчать мемуаристи, захоплювався грою Олдриджа до нестями. Один із таких яскравих моментів справді по мистецькому схопив Мікешин: постать поета повна живого комізму, і подобалась самому Шевченкові. Знайшов я її в збірці Е. Рейтерна в Петербурзі в 1914 р. і опублікував тоді в "Русском Библіофилі", але на Україні її мало хто бачив, хіба Шевченкознавці та бібліофіли.

У рукописах Шевченка находимо автошаржі (шкіци голови). Є

Шевченко в карикатурі Жуковського

Під нею підпис:

"Це п. Шевченко. Він говорить до себе:

— Меніб хотілося образ намалювати, а хазяїн каже хату замітати.

В одній руці в нього пензель, а в другій віхоть і йому дуже сутужно".

вони в автографі "Мариями Черниці", в листах тощо, але ми не розпоряджаємо тут оригіналами з яких можнаб було їх добре репродукувати.

Шевченко був дотепним карикатуристом. Карикатури його, на жаль, або не зберіглися або досі незнайдені. Одна з них - це політична сатира на реакційного міністра освіти царя Миколи І. — гр. С. Уварова, інші — побутові гуморески, як нпр. списана А. Чужбинським карикатура на Чернігівський баль (з 1846 р.) або на позбавлених жіночого товариства (у форті Раїн коло Аральського моря) військових, що всі гуртом залицялися до одної панночки (з 1849 р.). Карикатура на гр. С. Уварова дуже цікава й дотепна: міністер освіти сірою жовнірською шинелею затуляє сонце, щоб його проміні не падали на українське село.

Напевно Шевченкових карикатур було більше. Знаючи його сатиричний талант, можна тільки жалувати, що вони до нас не дійшли. Ген. Л. Дубелт пустив поголоску про те, що Шевченко рисував карикатури на царя й царицю. Це неправда. Шевченко сам це двічі спростував. Зате не рисована, а писана карикатура на Миколу І. й його жінку з поемі "Сон" назавжди зостанеться зразком політично-літературного шаржу.

Вороги ідей, яким служив поет, не встигли за його життя використати карикатури, як засобу боротьби: боротьбу з ними за часів життя поета вели передусім жандарми, що карикатур не рисують, а мають для того поважніші засоби. Російські націоналісти й ренегати землячки теж карикатурами в боротьбі з Шевченком, що грозив їм і за життя і зза гробу, не бавились — воліли теж жандармські методи.

Остання жахлива й ганебна карикатура на Шевченка, хоча й не в плястичній формі — це його сучасний "культ" на Совєтській Україні. Автори цієї червоної карикатури колись тяжко заплатять за свою творчість, як заплатили вже ті, що зробили з нього "гарнадера". Але поки "настане суд, заговорять і Дніпро і гори", червоний академик Шабльовський може сміливо претендувати на першу премію за совєтську карикатуру на Шевченка: образ великого поета в його книжці такий викривлений, що в ньому не знайдеш ані одної поетової рисочки. Це найганебніший з документів цицічного большевизму. Видала цю книжку теж карикатурна установа: Академія Наук, де нема ані одного ученого.

Роковини Берестейського Договору

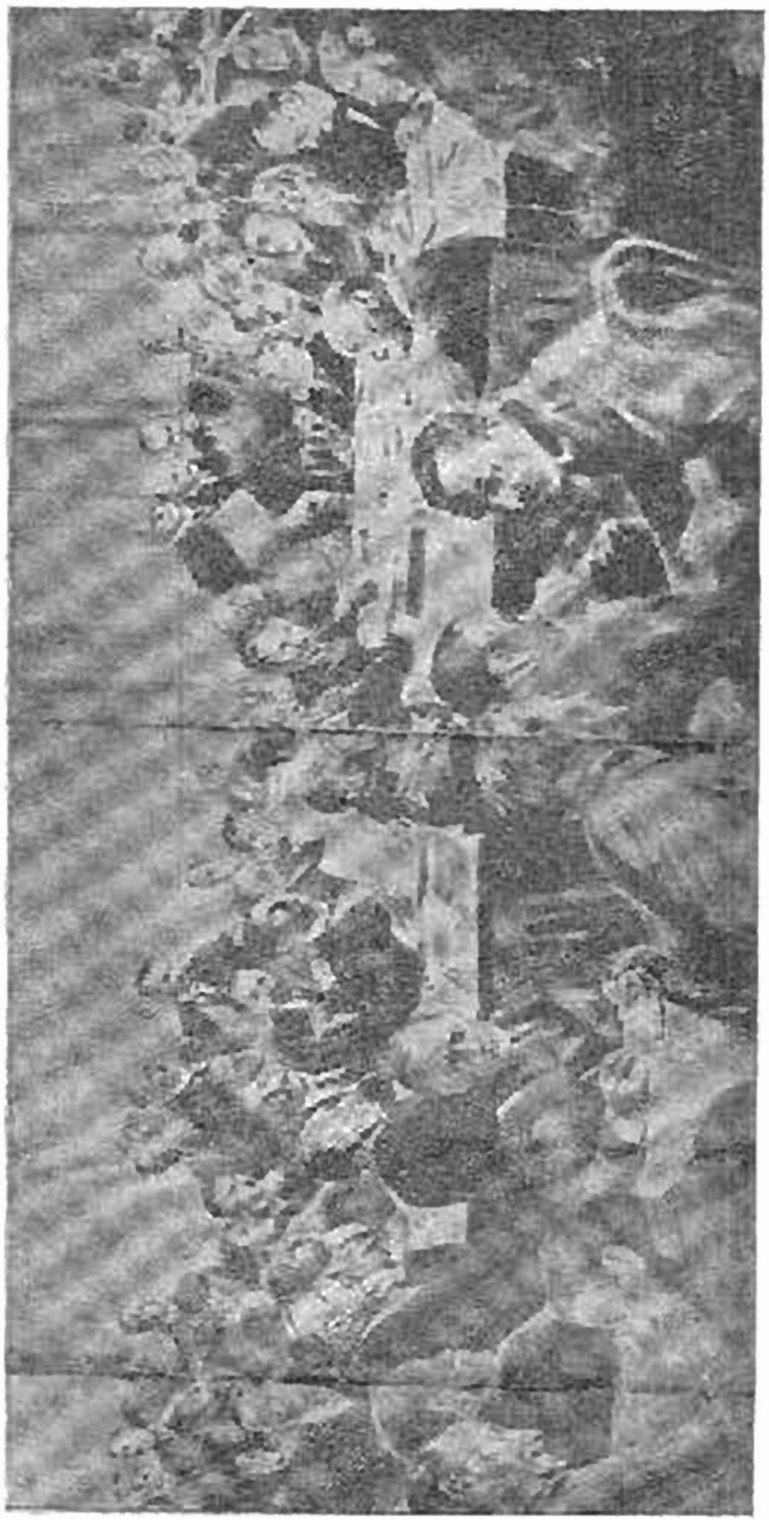

Делегат України М. Любинський відповідає делегатові Росії Троцькому

Малюнок з натури арт. Швармштета, маляря при Нім. Гол. Кватирі

Берестейський договір з 1918 р. остане історичною подією епохальної ваги, бо ним вперве, у новітних часах, міжнародно визнано самостійну, суверенну Українську Державу.

вирішено злуку (унію) Української Церкви з Апостольським Престолом.

В січні і лютім 1918 р. відбулася у Берестю міжнародна мирова конференція між Австро-Угорщи-

Проф. Михайло Грушівський

Берестя над Бугом (зване тому Литовським, бо колись воно було під владою Литви) стало оце другий раз в нашій історії місцем далекосяглої історичної події, бо 1596-ого року відбувся там собор укр. єпископів і мирян, на котрім

ною, Німеччиною, Болгарією і Туреччиною а Совєтською Росією, дальше між Росією а Україною та вкінці між згаданими осередними державами а Україною. Росія (цебто: Совєти) зреклася України та визнала її самостійність, а

таксамо визнали та ще й гарантували державну самостійність України всі чотири осередні держави. Дотичний договір підписано дня 9 лютого, 1918 р.

Подаємо осьтут картини подій та осіб, звязаних з заключенням цего договору.

Перша картина представляє саму конференцію мирову. Менше-делегат України, М. Любинський, молодий чоловік з аркушом паперу в руках, що сидить при столі, другий на ліво від Троцького. Зараз від Любинського ліворуч сидить другий делегат України М. Левитський (з вусами) а дальше третий укр. делегат О. Севрюк. — Зправа сидять дипломати осередних держав. Худощавий, майже з

Отаман Симон Петлюра

більше в осередку, боком але звернувшись лицем до глядача, з вусами та "цалячою" борідкою, сидить Лев Троцький, голова російської совєтської делегації. Він пильно слухає заяву, що її читає самого краю, що глядить в папір перед ним на столі, це австро-угорський міністер закорд. діл, граф Чернін. Зараз на ліво від него, з великою бородою, болгарський премієр Радославов. Генерал,

що сидить коло Троцького це ген. Гофман, лідер німецької делегації.

Дальші дві картині представляють головних тоді діячів України: президента Укр. Центр. Ради, бл. п. проф. Михайла Грушівського та отамана Симона Петлюру, команданта невеличкого війска Укр. Нар. Республики, якого головну частину творили Січові Стрільці.

На останній картині зображені: голова Укр. Парламентарної Репрезентації і президент Укр. Нац. Ради у Відні (1914-1918 рр.) д-р Кость Левицький (вищий, з бородою) і голова буковинських послів та містопрезидент Укр. Нац. Ради, посол Микола Василько. Д-р Кость Левицький, як голова австрійських Українців, робив за-

Микола Василько **Д-р Кость Левицький**

ходи у віденського правительства, щоб Австро-Угорщина визнала Україну, а Микола Василько ввесь час берестейської конференції пробував у Берестю та дораджував делегатам України, котрі як молоді люде не мали ще досвіду у політиці. Він також натискав на австро-угорського міністра, гр. Чернїна, до уступок Україні в справі Холмщини та щоб Чернін приймив і підписав зобовязання, що укр. Галичина з Буковиною дістала від Австрії власну автономію.

День 9 лютого 1918 р. був великим днем в історії України.

МІШАНІ ПОДРУЖЖА

Англійський письменник Ф. Бравн застановляється в одній своїй книжці над тим, що це таке окремі народи, що це людські раси і каже, що кожний нарід має для себе своє власне, для нього призначене життя. Тому кожний нарід дбає, щоби свою окремішність зберігати.

Про мішані подружжа каже він дослівно:

"Ми самі маємо вроджене упередження (до других), і хоч наша держава складається з людей ріжних барв і рас, ми в практиці не заохочуємо до мішаних подруж.

"Найбільша частина з нас жалувалаби, колиб наша сестра віддавалася за Зулюса (Африканця), хоч він мігби бути дуже характерним і гарним з вигляду.

"І цілком слушно. Англія перестала б бути Англією, колиб ми занадто занечистили нашу кров чужинецькими домішками. Це таке, що і доказувати не треба"

Так говорить визначний, розумний чоловік. А як байдужо ставляться до мішаних подруж малосвідомі люде.

ТРАГЕДІЯ АСИМІЛЯЦІЇ

(З жидівської літератури)

Під асиміляцією я розумію — затрачення самого себе. Це та асиміляція з її страшними наслідками, страшнійшими, ніж погроми.

Цеж і є трагедія (нещастя), коли бачиться, як старинний нарід, славний в вірности своїй релігії і вірности святому Законові, тисячами дежно маліє. Це трагедія, коли бачиться, як мова, що вважалася святою для цілого світа, якою Святе Письмо було зложене, яка була скарбницею найкращих думок Ізраїля, засуджується на забуття.

Це трагедія, коли потомки тих, що обявили світові релігію... не мають нічого кращого як те, що ставлять перед них їхні природні противники; отже вони по невільничому йдуть за їх поглядами, наслідують їх фрази і повторяють їхні кличі.

Коли Ізраїль знайшов себе (як нарід) він знайшов свого Бога. Коли Ізраїль себе згубив, або пустився дорогою власної загибелі, він заперечив свого Бога.

С. Шехтер.

ГЕРОЙСТВО І МУЧЕНИЦТВО СРІБНОЇ ЗЕМЛІ

В пятиліття Карпатсько-Української Держави

Пять літ тому в Ювилейнім Альманаху Провидіння на 1939-ий рік поміщено радісну статтю про Карпатську Україну, що саме тоді — в жовтні, 1939 р. — зорганізувалась як своя держава у федерації зі Словаччиною та Чехами. При кінці цеї статті висловлено надію, що оця молоденька держава наших закарпатських братів стане Пиємонтом в змаганню до обєднання розірваних частин нашого народу в одну соборну, самостійну Українську Державу.

В три місяці по появі оцего Альманаха, дня 15-ого марця, 1939 року, сойм Карпатської України проголосив її повну державну самостійність, а в день опісля зачалась нерівна боротьба із мадярськими наїзниками, що скінчилася вкінці завойованням і заневоленням Карпатської України Мадярами. В крови Карпато-українських Січовиків-героїв та невинно а люто мадярською ордою помордо-

Свідок давно минулого: На замковій горі в Хусті ще збереглися руїни укріплень та теренів із давно минулих, славних княжих часів. Вид з передмістя

ваних і замучених учителів, селян, селянок і молоді затопили наїзники волю і коротко-трівалу але славну, але героїчну, карпато-українську державу.

Її провідники — президент Карпато-української республіки, о. д-р Августин Волошин, міністер Юлій Ревай та інші — опинились на вигнанню на чужині, а в карпатських горах, особливо на Гуцульщині (закарпатській), ще до нині банди укр. повстанців ставлять опір Мадярам.

Яка доля судилась Карпатській Україні — сегодня тяжко сказати. Є непровірені вісти, що між чесько-словацьким президентом, д-ром Едвардом Бенешом, а Совєтським Союзом станула умова, що границя між Чехо-Словаччиною а Совєтським Союзом бігтиме хребтом Бескида, так що Карпатська Україна осталаби в федерації з Чехією і Словаччиною як третий автономний край. Але можливо, що Совєтський Союз, по побіді над Німцями, сягне таки по Карпатську Україну влучить її до Радянської України.

В кожнім разі під Мадярщиною Карпатська Україна не остане, а як буде при Чехо-Словаччині то не буде вона вже без самоуправи і без власного сойму. Ця наша прекрасна країна дозріла вже сама правити собою.

* * *

Подаємо тут кілька картин з Карпатської України.

Перша з них представляє руїни замку семиградського князя Юрія Ракочія, союзника Богдана Хмель-

През. о. Августин Волошин

На світлині співробітник "Нації" ред. Буря-Вознесенський читає селянам перше число часопису

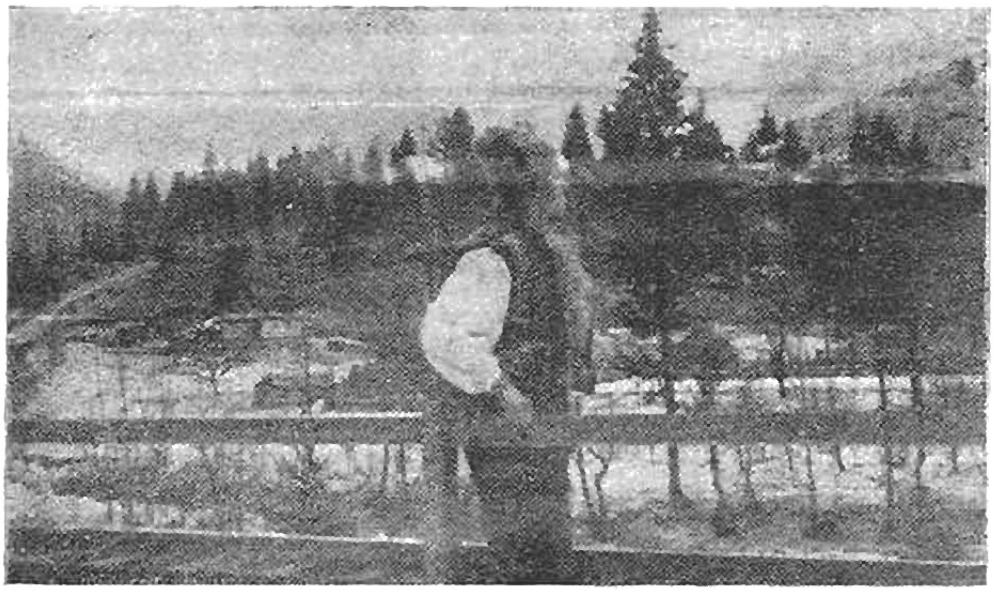

"...Де клонить верх зелена полонина"... Карпато-український юнак глядить на рідні верхи й полонини, що над ними оце вперше від вісьмох століть заблис світанок волі

ницького, на горі, що здіймається над містом Хустом у східній частині Закарпаття. У Хусті засідав сойм самостійної Карпатської України.

На другій картині бачимо о. д-ра Августина Волошина, заслуженого діяча і президента Карпатської України.

Дві дальші картини представляють селян-Гуцулів і краєвид з Мармарошу, східної, гуцульської частини Закарпаття.

Остання кліша це подобизна памяткової почтової марки (значка) Карпатської України, виданої на спомин проголошення її державою.

З нагоди відкриття Першого Сойму Карпатської України, що, як відомо, мало відбутися 2 березня, 1939. Уряд Карпатської України видав памяткову почтову марку, ціною 3 корони. Вона друкована блакитною краскою на жовтому папері

Карпатська Україна обіймає около 12,000 квадратних кілометрів простору з 800,000 населення, з чого 600,000 це Українці (що декуди звуть себе ще Руснаками). У горах вона богата в дубові і букові ліси та в трависті полонини, а на долах (на т. зв. "нирі") в чорнозем, збіжя, всяку огородовину і садовину, кавуни та виногради. Під горами є мінеральні жерела (буркути) та копальні соли. Клімат лагідний, бо Закарпаття заслонене Карпатами від північних вітрів.

ЧОТИРИ ФАЗИ у ЗЛУЦІ УКРАЇНИ

Дня 22 січня, 1944, минає 25 літ від злуки Зах. Укр. Республики (Галичини, Буковини і Закарпаття) з Укр. Народною Республикою в одну, соборну, нероздільну Українську Державу.

Та злука доконалась через чотири розвоєві фази:

Дня 1 листопада, 1918 р., досвіта около 1,000 Українців, військових з австр. армії у Львові, під командою бл. п. полк. Дмитра Витовського з наказу західно-української Укр. Нац. Ради обсадили і заняли Львів на річ Західно-Української Народної Республики, яку сего дня проклямовано в цілій Галичині і півн. Буковині. Адютантом Витовського був моло-

Полк. Дмитро Витовський

денький четар Дмитро Паліїв, опісля посол до сойму у Варшаві і редактор.

Осьтут є їх подобизні: полк. Витовського у козацькій, мушковій шапці, а чет. Паліїва вже з часів його посольства і редакторства (з 1928 р.) у світськім одязі.

сигнаторіїв цего договору збоку Галичини. Д-р Цегельський (з вусом) обернений до глядача боком (профілем). Знимка з 1920 р. Д-р Д. Левицький звернений до нас лицем. Знимка з 1928, коли д-р Д. Левицький був головою укр. сойм-

Дмитро Паліїв

Д-р Лонгин Цегельський

Дня 4 грудня, 1918, у Хвастові, в Київщині, делегати Західно-Української Републики д-р Лонгин Цегельський (член правительства) і д-р Дм. Левицький підписали з Директорією Укр. Нар. Републики передвступну умову про злуку обох укр. републик в одну державу.

Подаємо тут подобизни обох

мової репрезентації у Варшаві.

Дня 4 січня, 1919 р., у Станиславові Українська Національна Рада, на внесення секретаря закордонних справ, д-ра Лонгина Цегельського одноголосно ухвалила затвердити повищу Хвастівську умову і підписати остаточну умову злуки України.

Д-р Дмитро Левицький

Дня 22 січня, 1919 р., у Києві, делегати Західної України, д-р Лев Бачинський і д-р Лонгин Цегельський підписали з цілою Директорією Укр. Нар. Республики остаточний акт злуки України, почім врочисто проголошено цей акт перед 100,000-ою масою народу, при гуку гармат та при радісним звуку дзвонів усіх храмів города на Софійськім площі у серці Києва.

КЛОПОТИ МАЛОЇ ДІВЧИНКИ

Була мала дівчинка, звалася Маланя. Була вона і гарна і добра, завжди слухала мами.

Раз, коли лягала спати, каже мамі;

— *Отсі два мої пальці були инші* не добрі.

— А що вони робили? — питає мати.

— Вони взяли собі яблоко, якого не можна було брати.

— А хто їм казав брати? — питає мама.

— Ніхто; то вони самі.

— А чи вони те яблоко зїли?

— Ні! Вони дали його мені, я зїла.

— Коли так — каже мама — то треба їх покарати. Вони злодії.

І вона навязала на оба пальці чорного полотна так, що Малані було і незручно і соромно. Так Маланя і спати лягла.

Коли рано встала, пальці були завязані. Так вона і снідала. І було їй дуже ніяково.

— А можеб їх розвязати? — питає Маланя мами.

— Ні, не можна. Вони ще не сказали, що вони не будуть більше робити того, що не повинні.

Ще хвилю Маланя посиділа — вона дуже журилася. Вкінці приходить заплакана до мами і каже:

— То я казала тим пальцям, щоби брали яблоко. Я вже більше не візьму чого не треба брати.

А тоді мати розвинула пальці. Вона поцілувала Маланю і дівчинка побігла весела і щаслива. Вона знала, що мати їй простила.

ДРІБНІ ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ

Вухо

Коли в усі болить і стрикає, впускати до уха 2-3 рази на день "окиснену воду" 3 проц., можна заживати по пастильці аспірини. Часто збирається в вусі восковина і вона дає причину до стрикань, длятого треба піти до лікаря, щоб вухо виполокав.

Голова

Коли голова болить і горяча, прикладати холодний оклад, коли зимна, прикладати теплий. Голова може боліти також від "забурення" в кишках. У тім випадку зажити рицинового олію.

Горло

Коли болить горло, покластися до ліжка і вигрітися. На шию зробити горячий оклад. Горло полокати окисненою водою, або розчином "каліюм гіпермангaнікум" (2-3 кристалики на склянку води).

Грім

Коли когось поразив грім, робити штучне віддихання, розтирати шкіру і зрошувати лице водою. Післати по лікаря. (В землю не закопувати, бо це не поможе!). Таксамо рятується і пораженого електричними проводами. Коли пораженого дотикає ще електричний дріт, завинути руку сухою шматою, взяти довгий сухий дрючок (деревляний) і усунути дріт. Коли поражений при штучному віддиханні приходить до свідомости, варто подавати чорну каву.

Замерзнення

Замерзлого не вносити зразу до теплої хати! В шопі або в стодолі натирати замерзлому ціле тіло сухим снігом або вогким простиралом. Як тіло змякне, натирати флянелею. Ніг і рук не згинати натло, носа ні вух не дотикати. Рівночасно робити штучне віддихання. Як почне сам віддихати, а біла шкіра червоніє, можна внести до хати. Тут дальше натирати сукном або флянелею, давати гарячий чай, або чорну каву. Уважати, щоб за скоро не розгрівати відморожених частин тіла, бо на них від того може кинутись ґанґрена.

Затроєння

Коли хтось затроївся алкоголем, вовчою ягодою, або тютюном: дразнити горло (пальцями), щоб на силу викликати блювоти, потім ще зажити рицинусу і — як є — гризти яловець.

Коли хто затроївся грибами, таксамо викликати блювоти, зажити рицинус, пити чорну каву з румом або з іншим алькоголем.

Коли хто затроївся несвіжим мясом, маслом або рибою, таксамо силувати до блювотів, дати рицинусу на прочищення, а згодом зажити одну-дві ложки медичного вугля (в аптиці).

Хто затроївся сірниками (фосфором), викликати блювоти і зажити розпущену в воді магнезію, товчену крейду. Не давати молока ні товщів! (І взагалі вважати на одне: ніколи не заливати нічим такого, хто ще непритомний, тільки приводити його до свідомости штучним віддиханням, а як приходить до притомности тоді давати ліки).

Затроєння крови брудним ножем, чорнилом або від укушення овада: вимити ранку гарячою водою, залити амоняком, обвинути газою. Як пухне, давати оклади з квасної води й післати по лікаря.

Зачадження

Винести зачадженого надвір, отвираючи рівночасно вікна й двері. Робити штучне віддихання, розтирати ціле тіло фляненею. Подібно рятується і затроєних газами.

Згага

Взяти звичайної соли на кінець ножа і зажити.

Зуби

Зіпсутий і болючий зуб треба або вирвати або запльомбувати. Та для успокоєння болю можна полокати уста теплою водою або пензлювати йодиною.

Кров

Коли йде кров з носа, лягти горілиць, на шию (карк) дати зимний оклад. Як не мож лягти, то сісти, голову нагнути назад і через кілька хвилин стискати пальцями ніс та віддихати устами глибоко і спокійно. Дати студену мокру хустину чи полотенце на шию і на ніс. Якби це не помогло, кликати лікаря.

Блювати кровю: сейчас положитися до ліжка горілиць. Кров може походити з легенів або у хоровитих на шлунок, з вереду шлунка. В першому випадку треба поликати студену воду з сіллю, а на груди зимний оклад. При кровотоку зі шлунка нічого не їсти. В обох випадках треба візвати лікаря.

Око

Коли кинувся ячмінь (цебто запалення повіки), прикладати теплі оклади з чистих шматок, замочених в гарячій воді. Або в чисту шматку завинути горячої пшоняної каші, звареної в молоці і прикладати. Вважати на чистоту. Коли ціла повіка пухне а ячмінь не мякне і не тріскає, треба піти до лікаря, щоби прорізав.

Коли щось упало в око, спішити до лікаря а тимчасом обвязати око чистим полотенцем, (можна намочити в звичайній або "квасній воді").

Омління

Зомлілого рятується так:

Щоб кров приплила до мозку, кладемо зомлілого так, щоби голова була нижче від решти тіла. Як хто чує, що мліє, найліпше лягти на підлогу чи на землю — і по-

ги покласти на щось вище, або сісти, а ноги поставити на вище місце, голову подати взад. По хвилі омління відійде. Напитися води. — Коли хорий скоро не приходить до себе, скропити лице водою, дати нюхати етер або амоняк, порозщіпати одяг, відчинити вікно (як це в хаті). Як і це не поможе, робити штучне віддихання і післати по лікаря.

Повішеник

Побачивши нещасного на шнурку, скоро піднести його, щоб не висів, шнурок перетяти і повішеного покласти на землю та штучним віддихуванням пробувати привести до життя. Скроплювати лице. Та ці спроби можуть помогти тільки тоді, коли самогубця знято найдалі в 5 до 15 мінут по самогубстві.

Попарення

Насмарувати попарене місце оливою, васеліною, олієм, боровою мастю або чистим (несоленим) маслом або й смальцем. Попарення якоюсь кислотою треба поливати вапняною водою з оливою. Заживати чорну каву або алькоголь. Як на людині займеться одежа, не гасити водою ні руками, а кинутися на землю і качатися а ще ліпше кинути на себе грубий коц (плащ і подібне) і качатися, аж огонь задушиться.

Поранення

Коли хтось зраниться і тече кров прочистити зранене місце йодиною, бензиною або карболевою водою, узяти чистий кусень ґази або чистого білого (не колірового) полотенця й сильно притиснути до крівавого місця. Потім приложити на ґазу вати й забандажувати. Як кров іде далі крізь бандаж, тоді стиснути чимось сильно частину тіла над раною (як це в руці або в нозі) і спішити до лікаря, або закликати лікаря до хати.

Потопельник

Усунути пальцем з уст потопельника пісок і намул. Обернути його лицем до землі, підняти за ноги й кілька разів потрясти, щоби вийшла з уст вода. Сейчас потім обернути горілиць, уложити голову й груди трохи нижче від тіла, робити штучне віддихання, 30 до 40 мінут, доки сам не зачне дихати. Обігріти тіло загрітими сукнами і подушками, обложити пляшками з горячою водою. Дати пити горячий чай.

Пчихавка

Ноги треба вимити в горячій воді і положитися до ліжка. На пчихавку добре ще нюхати білу табаку. Щоб запобігти катарові носа, треба в початках випити склянку води, додавши до неї одну каплю йодини.

Соняшний удар

Перенести пораженого в холод, голову уложити високо, лід або студений оклад на голову. Обливати студеною водою ціле тіло. Давати левативи з літньої води, давати холодні напої. Як синіє, робити штучне віддихання і післати по лікаря.

Судороги

(Падачка, хороба св. Валентого, епілепсія). Хорий паде непритомний, лице синє, на устах піна, ціле тіло дрогає і тремтить. Таке триває кілька хвилин і перебивати не можливо. Як довго хорий мучиться, треба помогти йому так: підсунути йому під голову подушку, або бодай який плащ, щоби не потовк голови. Між зуби всунути ложку або звичайний патик, обвинений шматкою щоби не покусав собі язика. Як напад скінчиться, дати хорому змогу спокійно і вигідно відпочити. Підчас нападу не притримувати хорого за руки чи за ноги, бо це зовсім не поможе, хіба ще пошкодить.

Укушення

Коли вкусить гадина. Повище рани завязати міцно, щоби здержати обіг крови з затроєного місця. Хорому подавати алькоголь: пиво, вино, горілку і їхати сейчас до лікаря.

Коли вкусить скажений пес, робити так, як при укушенні гадюки, і зараз відіслати вкушеного до найблищого шпиталя на лічення.

Коли вкусить інше але здорове звіря, (нпр. здоровий пес, кінь), поступити так, як написане при "Пораненні."

Шлунок

При блювотах зі шлунка: блювоти можуть походити від зіпсутих, не свіжих страв, або й як обяв тяжкої іншої хороби, або й, нпр., як хтось перший раз забагато накуриться. Також з переїдження і перепиття. Блювоти звичайно приносять полекшу. По них виполокати уста і положитися. Коли блювоти є вперті, піти до лікаря.

При затвердженні: Масувати живіт. Взяти на прочищення ложку рицинусу. В крайнім випадку дати левативу. Натще випити шклянку перестоялої або й теплої води. Взяти ложку меду. Або випити гіркої соли, пушку в шклянці теплої води.

При розвільненні: Як є розвільнення (бігунка), а не болить, то тримати дієту (не їсти мяса ані тяжких страв), тримати тепло ноги, покласти на черево гарячий оклад, добре напитися соку з борівок або чаю. Коли при бігунці дує і болить, зажити рицинусу, або гіркої соли з водою, а щойно по цілковитім випорожненні приймати ліки на здержання. Найлішне лежати в ліжку і брати гарячі оклади на черево, при острій дієті. Коли бігунка мучить дитину, або коли в відходах є кров, завізвати лікаря.

Штучне віддихання

Майже у всіх важких випадках, де людина мліє і тратить свідомість, потрібно робити їй штучне віддихання, щоби привернути до життя. Як це робити?

Кладемо зімлілого на землю, горілиць. Під лопатки підсуваємо убрання, звинене в валець. Дві особи приклякають з обох сторін і беруть рятованого за лікті (руки зігнені в ліктях). Третій рятуючий підносить долішню щоку рятованого до гори, або ще ліпше — ловить крізь хустинку його за язик,

витягає на верх і привязує шматинкою до бороди.

Тепер на "раз" або рівночасно накладають лікті зімлілого на його ребра, на "два" поволи притискають до ребер, (тоді воздух з грудей виходить), на "три" відтягають скоро лікті від ребер на боки і пересувають до гори аж поза голову і випростовують руки на землі. (Тоді повторюється рівномірно і поволи, яких 15 до 20 разів на мінуту, й тягнеться терпеливо пів а часом і цілу годину, доки чоловік сам не зачне віддихати.

Коли нема кому другому рятувати, то й один чоловік може робити штучне віддихання, беручи зімлілого правою рукою за правий лікоть, лівою за лівий і роблячи вище описані рухи, щоб через звуження грудної клітки зімлілий мимохіть видихав несвіжий воздух, а через поширення вдихав свіжий. Витривале штучне віддихання вже не одному при старанні і добрій волі добрих людей врятувало життя.

А НА ГОРІ ГОРЯТЬ ВОГНІ...

А на горі горять вогні, —
Так тяжко, тяжко щось мені.
Болить душа, болить серденько.
Пісні не голосять уста...
Країно мила, рідна ненько,
Якаж ти гола і пуста.

А на горі горять вогні, —
Забулись веселі пісні,
Пірвав я струни золоті
І замочив перо у кров...
Брати мої тужать, сумні,
Кайдани бренькотять вже знов.

А на горі горять вогні, —
Ми всі пригноблені, сумні,
На плоті всілись чорні круки.
Веселий край покрив туман,
З усіх боків сичать гадюки
І кров тече із наших ран.

А на горі горять вогні, —
Ярмо скрипить, ланці дзвенять...
Горіть, вогні, горіть, палайте, —
Сумніш не стане вже мені, —
Горіть, пожаром заливайте
Прокляті гори камяні.

Ужгород, 1928.

В. Гренджа-Донський.

Дарія Віконська.

ЕВРОПА Й МИ

(З книги "За силу й перемогу")

В цьому розділі своєї книги авторка порушає незвичайно цікаве питання: що й як можуть і повинні Українці засвоїти собі з "чужого поля" (із збереженням власного, національного характеру), почавши від літератури, музики, мистецтва аж до політичних питань і ідеологій.

* *

Не всяка одиниця і не всякий організм спроможний засвоювати собі чуже. Щоб засвоїти собі якусь річ, треба передовсім мати своє власне "я", ясно означений характер, який з ріжного матеріялу вибирає собі для дальшої розбудови власної особовости те, що підходить до його потреб, а відкидає, що для нього нездатне.

* *

Колодами, що загрожують нації шлях до здорового розвитку, бувають нераз якісь колишні напрямні, або минулі події, до яких звертається ліетизм загалу, як до дальших дороговказів, тоді як вони в дійсності не причинились до добра нації, а принесли їй тільки шкоди. Інший знову випадок може бути такий, що бажаємо воскресити якусь традицію, яка колись була на місці й на часі, а сьогодні булаб шкідливим анахронізмом.

* * *

А всеж не вільно нам в цілості відрікатись тих помилкових потягнень. Не вільно також з легким серцем обезцінити Сковороду, Гоголя, Куліша, Драгоманова і ін., бо хоча вони не відповідають сьогоднішньому національному ідеалові, а не в одному навіть представляють собою яскраве противенство до нового типу Українця, вони приналежні до еволюції української духовости і без них, без їх додатнього або негативного впливу ми сьогодні булиб може кращими, але в кожному випадку іншими, ніж ми дійсно є. Треба дивитись прикрим фактам та відомим проявам просто в лице. Треба признаватись до них, прийняти їх також за свої тільки в розумінні відстрашуючого прикладу та як науку, як не треба думати й поступати на будуче.

* * *

Сьогодні, в буйній уяві наших земляків покутують також деякі утопії, проекти відродження та ущасливлення рідного краю. Багато з тих теоретичних уявлінь лежить колодою на дорозі тверезої кон-

структивної праці й у суперечках за уявні добра минає, а радше безкорисно пропадає — безповоротний час.

* * *

Людський організм, передовсім психічний устрій потребують не тільки здорової, але й ріжноманітної поживи. Тільки ріжноманітність вражінь підтримує психічне зацікавлення. Без апетиту тіло нидіє. Без психічного зацікавлення духове життя завмирає, стає або закостенілою схемою, або вертається до аморфно-дриглястого стану чисто вегетативних живин.

* * *

Нація без традиції не є нацією. Життя нації, — цеж історична тяглість подій даної людської спільноти. Хто вирікається власної історії, той вирікається себе самого. Одначе ми бачили, що крім добрих традицій бувають також шкідливі, що побіч живих існують мертві.

* * *

Так, треба вчитися і від своїх і від чужих. Без засвоювання собі чужих здобутків, не можемо сьогодні й думати про культурний розвиток у практичних ділянках життя, бо ми самі досі не мали змоги закласти свого власного варстату модерної техніки та науки.

* * *

Ми, Українці, діти сонця, ясного духа. Природа не щадила нам своїх ласк. Треба нам лише гартувати себе тяжкими пробами, що їх Бог раз-у-раз нам надсилає, бо тяжко здобутим досвідом Бог благословляє нас, щоб ми стали знову гідними давньої, славної традиції та великих предків своїх.

Вони жили европейською культурою, коли Москва була ще зборищем жорстоких, необтесаних варварів. Нам не вільно вагатись, чи йти за Европою, чи ні, бо ми самі є Европою, є органічною частиною її, і хотіти йти проти неї — рівнозначне спроневіритись найсвятішій живій традиції нашого народу.

ЗІ 1,000 ДОЛАРІВ 2 БІЛІОНИ

В жовтні 1943 р., вмер коло Детройту 84-літній Ф. Д. Крисман. Він оставив 1,000 доларів на великі цілі таким способом: 1,000 доларів має бути в банку на процентах 252 роки, отже до року 2195. Тоді з тисячі буде сума $2,109,892,-198,00, отже 2 біліони, 109 міліонів і ще там...

В 2195 р. організація Лицарів Темплярів має вибрати тростів, губернатор мішиґанського стейту їх затвердить і вони можуть вживати грошей на такі цілі: вибудувати в Детройт найдорощу і найкращу церкву, що буде в Америці

це в память його матері; другу церкву в Рочестер в память його жінки; збудувати парляментарний будинок і його вдержувати; позичати студентам гроші, а також фармерам на менший процент, ніж банки.

5c Buys

5 Advantages

. . . in a Land Title Special Check!

1. **Convenience in paying bills.**
2. **Economy — saving carfare, money orders, tires and gas.**
3. **Automatic receipt and record when the cancelled check is returned.**
4. **A connection with a large and well-known Philadelphia bank.**
5. **Safety — no chance of losing cash.**

With a Land Title Special Checking Account, the cost is 5 cents for each check, 5 cents a deposit item. One dollar or more opens an account. Telephone Rittenhouse 6700 or stop by either Land Title office.

LAND TITLE

BANK AND TRUST COMPANY

PHILADELPHIA

Broad and Chestnut ✻ *517 Chestnut*

Member Federal Deposit Insurance Corporation

БОГДАН КОЦЮБИНСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКИЙ ПОХОРОННИК

на Филаделфію і околицю. Обслуга совісна й особиста за низькою винагородою

КАПЛИЦЯ БЕЗПЛАТНО

B. KOCIUBINSKY

Funeral Director and Embalmer

DAY and NIGHT SERVICE

NEW MODERN CHAPEL

NORTHEAST CORNER FRANKLIN & PARRISH STREETS

PHILADELPHIA, PA.

Telephone LOMbard 9924

BEAUTIFUL FURS

Regardless of the fur coat you select from our choice grouping, you'll get a gem for quality, style and beauty. We know the furs that go into every coat — we select them. Our designs are the latest in fashion trends and our 40 years experience qualify our own ability in making furs that satisfy

EVERY GARMENT is manufactured on our own premises

20 Years at 326 S. 52nd St., Philadelphia, Pa.

BORYNACKS

FURS EXCLUSIVELY

7030 Terminal Square

ALL. 7231 Blvd. 1188

OPEN EVENINGS

formerly W. Garrett Road, Upper Darby, Pa.

LET'S RING IT AGAIN!

JOIN OUR DEFENSE SAVINGS BOND CLUB

75c for 25 weeks will buy a $25 "E" Bond
$1.50 for 25 weeks will buy a $50 "E" Bond
$3.00 for 25 weeks will buy a $100 "E" Bond

Save Part of Every Pay...The Patriotic Way!

MEMBER FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORPORATION

BENEFICIAL SAVING FUND

1200 CHESTNUT STREET

826 E. ALLEGHENY AVE. BROAD ST. & SNYDER AVE.

ЩИРІ ПОБАЖАННЯ ДАЛЬШОГО РОЗВОЮ

ПРОВИДІННЮ

СКЛАДАЄ

Т-ВО УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАН

847 Н. ФРЕНКЛИН УЛИЦЯ ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Residence: REGent 2608
3162 E. Thompson Street
PHILADELPHIA, PA.

Display Yard: Darby 2467
Cleaning and Lettering
Repairing and Resetting

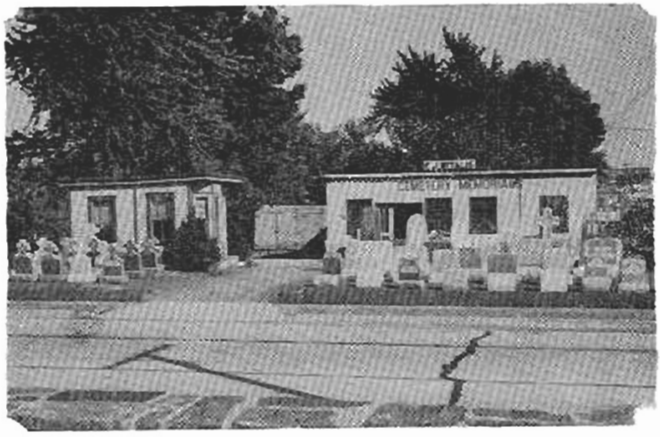

EUGENE J. WITALIS

ГРАНІТОВІ І МАРМУРОВІ ЦВИНТАРНІ ПАМЯТНИКИ

Office and Display Yard, McDade Boulevard
Opposite Rear Entrance Holy Cross Cemetery
DARBY, PENNSYLVANIA

NORTHERN TRUST COMPANY

Located at

SIXTH and SPRING GARDEN

PHILADELPHIA, PA.

FOR 73 YEARS

Capital $500,000.00
Surplus and Reserve 3,000,000.00

SAVING FUND

Member, Federal Deposit Insurance Corporation

MORTGAGES RENT COLLECTING
CONVEYANCING INSURANCE

MICHAEL DARMOPRAY

Real Estate :: Notary Public

Bell Phone. MARket 3151

809 North Franklin Street
PHILADELPHIA, PA.

Bell Phone, REGent 2657

STAHL'S STUDIO

Photographer

HIGH GRADE PHOTOGRAPHS
CRAYON PASTEL WATER COLORS

1221 North Second Street
PHILADELPHIA, PA.

STEvenson 8330 Park 1505

RENTAL SPECIALIST

HOWARD E. WALKER

Real Estate

339 West Girard Avenue
PHILADELPHIA, PA.

J. KRAMER'S RESTAURANT

Варимо смачні потрави
уживаємо найліпшого способу
до цего

Просимо прийти та
переконатися

717 Spring Garden Street
PHILADELPHIA, PA.

Bell Phone, MARket 5175

A. T. MYKLICH

Beer Distributor

ALL KINDS OF BEER
ALL SIZES OF BARRELS & CASES
Phone or bring your order we will deliver

A. T. MYKLICH, Prop.

823 New Market Street
PHILADELPHIA, PA.

LOMbard 3790

ALL WORK GUARANTEED
ESTIMATES FREE

MAXIM SHEGDA & SONS

PAPER HANGERS & DECORATORS

314 Poplar Street
PHILADELPHIA, PA.

STEvenson 6137

RUTECKY'S CAFE

Choice Beer, Wines & Liquors

MRS. V. RUTECKY, Prop.

2739 Jefferson Street
PHILADELPHIA, PA.

MATERIAL FOR NEEDLEWORK
Phone NEB. 4345 Table For Ladies

ANDY'S CAFE

Liquor - Wines - Beer

You Are Always Welcome and We Are
Always Glad To See You

A. ZAZULAK, Prop.

1856 East Orleans Street
PHILADELPHIA, PA.

NEBraska 2761

B. W. ROMANOW

TAILOR & FURRIER

Для священиків убрання
і реверенди

634 East Allegheny Avenue
PHILADELPHIA, PA.

Bell Phone, MARket 0655

ELMER T. JONES

"SAY IT WITH FLOWERS"

426-28 West Girard Avenue
(at Lawrence Street)
PHILADELPHIA, PA.

Come and Be Happy With Us

ALEX TAPROOM

Wines - Liquor - Beer

FRI. & SAT. - HOLUBCI and PYROHY
ALEXANDER HNYDOWICH, Prop.

2315 West Brown St.
N. W. Cor. Judson and Brown Sts.
PHILADELPHIA, PA.

BE IN STYLE

You will find the Quality you expected if you paid considerably more. It is a Better HAT direct from our Factory

EDWARD BISKUP

Custom Hatters

992 North Second Street
on the Corner
PHILADELPHIA, PA.

Phone JEFferson 9665

ANTHONY FOSTYK

DELICATESSEN & GROCERY

800 East Wyoming Avenue
PHILADELPHIA, PA.

Phone, MARket 2223

SAMUEL ZUCKERMAN

Tin and Slag Roofer

Heater and Range Work a Specialty

646 North Franklin Street
PHILADELPHIA, PA.

Tel. WAVerly 3770

PAUL BUGERA

Painting and Decorating

"No One Knows Paint Like a Painter"

5948 North Twelfth Street
PHILADELPHIA, PA.

BRIGHT SPOT CAFE

2200 East Cumberland Street
PHILADELPHIA, PA.

WE SPECIALIZE IN ALL KINDS OF
Mixed Drinks

Ortlieb and Gretz Beers

HOT LUNCHES and PLATTERS
SANDWICHES OF ALL KINDS
Also have room for Banquets
Weddings - Meetings

Music Fridays and Saturdays

W. RIJ, Prop. AL, Bartender
REGent 9959

Fred's Restaurant & Tap Room

323 S. SECOND STREET PHILADELPHIA, PA.

THEODORE BLISZCZ and CONSTANTINE SHPIKULA, Proprietors

GRamercy 3-7261 Res. GRamercy 7-1968

PERSHYN UPHOLSTERY SHOP

MAKERS OF

New Living Room Suites

and Also Remodeling

SLIPCOVERS and DRAPERIES

29 St. Mark's Place

Between 2nd and 3rd Ave.—1 Flight Up

NEW YORK, N. Y.

GRamercy 5-8474

K & L BAR & GRILL, INC

Beer - Wines - Liquors

L. P. LENCHUK, Prop.

167 East 4th Street

NEW YORK, N. Y.

EYES EXAMINED GLASSES FITTED

Compliments of

ONUFER & MARY LIPKA

« »

174 Pine Street

JERSEY CITY, N. J.

Telephone: NEDruska 7416

PETE'S CAFE

424 East Allegheny Avenue

PHILADELPHIA, PA.

MARY TOMASHEVSKY, Prop.

Meet and Greet Your Friends at the

GREEN RIDGE CAFE

STEPHEN SLOBODZIAN, Prop.

1244 Ridge Avenue
PHILADELPHIA, PA.

MARket 9455

PETER PROTASIEWICZ

Choice Wines and Liquors

SANDWICHES OF ALL KINDS AND MEALS

1002 North 2nd Street
PHILADELPHIA, PA.

STEPHEN TOTH'S TAPROOM

1700 Fairmount Avenue
PHILADELPHIA, PA.

SUSQUEHANNA RESTAURANT

JOSEPH WENGRYNIUK, Prop.

205 Susquehanna Avenue
PHILADELPHIA, PA.

JOHN WAWRYK

Grocery and Delicatessen
1900 North Waterloo Street
PHILADELPHIA, PA.

NEB. 6197 PETRO REE, Prop.

"Where All Your Friends Meet"
WE SERVE ONLY THE BEST
Cuisine - Wines - Liquors

REE CAFE

CHOICE WINES and LIQUORS
Ortlieb's Beer Schmidt's Beer

3052 Frankford Avenue
PHILADELPHIA, PA.

Where Good Fellows Get Together
at

BILLY'S CAFE

Next to Home this is the Best Place to EAT Only Pure Food Served Here
WITH REAL LAGER BEER
Phone. SARatoga 6843

S. E. Cor. 56th and Woodland Ave.
PHILADELPHIA, PA.

Tel. NEB. 4016

SAWCHYN CAFE

Beer Wine Liquors
ALL KINDS OF SANDWICHES

2331 East Cumberland Street
PHILADELPHIA, PA.

SAG. 8939

BURDY'S BARS

Wines & Liquors - Sandwiches
W. BURSZTYNSKI. Proprietor

3101 N. 17th St. ;; 2818 Amber St.
PHILADELPHIA, PA.

FAIRMOUNT RESTAURANT

Михайло Філюк, властитель

Варимо свіжі смачні страви
і перекуски

Ціни умірковані
Ми уживаємо все це що найліп-
ше. Просимо зайти оден раз а
переконаєтесь

622 Fairmount Avenue
PHILADELPHIA, PA.

WILLIAM LENCZYK

Whiskey, Wine and Beer

HOT and COLD LUNCH

1501 North 30th Street
PHILADELPHIA, PA.

FOR A SIP and BITE

STOP AT MIKE'S

S. W. Cor. Franklin & Poplar Sts.
PHILADELPHIA, PA.

Phone, NEBraska 5037

GEORGE'S CAFE

Choice Wines and Liquors
Schmidt's Beer - All kinds of Sandwiches
BEST EATS HOME COOKING

2216 East Thompson Street
PHILADELPHIA, PA.

MAN. 9019

STEPHEN SZYMCZAK

Grocery Store

3803 Cresson Street
WISSAHICKON, PA.

WALnut 1198

PURITY BOTTLING WORKS

All Kinds of Soft Drinks

JOHN PANAMARENKO

603 Brown Street
PHILADELPHIA, PA.

GEORGE T. DEGELMAN

Hats and Men's Wear

Girard Avenue at Third Street
PHILADELPHIA, PA.

EDW. J. COLAHAN

Flowers

WEDDING BOUQUETS FERNS
FUNERAL DESIGNS PALMS

410 West Girard Avenue
PHILADELPHIA, PA.

ЩИРІ ПОБАЖАННЯ
всім знакомим і приятелям
від
ВАСИЛЯ, МАРІЇ Й ІРИНИ
ВОЛЧАНСЬКИХ
1131 W. Cumberland Street
PHILADELPHIA, PA.

ЩИРІ ПОБАЖАННЯ
від
ПЕТРА Й КАТЕРИНИ БЕРНАТ
2012 North Dennie Street
PHILADELPHIA, PA.

УВАГА! ЦЕРКОВНІ ГРОМАДИ!
Робимо на замовлення церковні ризи ріжного рода. Направляємо старі
Виготовляємо Хоругви і Прапори оздоблені укр. вишивками ро оздоблені укр. вишивками і робимо сукні для женщин.
MRS. M. MELNYK
30 St. Mark's Place
NEW YORK, N. Y.

DAVenport 6372
MICHAEL MAKSYMOW
Grocer and Meat Market
4337 Wayne Avenue
NICETOWN-PHILA., PA.

UKRAINIAN BAZAAR
Importers of
MATERIAL FOR NEEDLEWORK, EMBROIDERY COTTON, BEADS, CROSS-STITCH DESIGNS, STAMPING GOODS, NOVELTIES, ETC.
170 East 4th Street
NEW YORK, N. Y.

HYGRADE OPEN KITCHEN
JOHN LAKOCKI, Prop.
401 — 8th Avenue
NEW YORK, N. Y.

Tel. ORchard 4-0414
F. BRAZNICK
Театральні Костюми
Позичаємо і робимо на ордер. Маємо на продаж гарні крайові сорочки вишивані руками і машинові по ріжних цінах, жіночі і мужеські і все що потрібне до сцени.
48½ East 7th Street
NEW YORK, N. Y.

NEW MODERN BAKERY
Specializing in
RYE VIENNA BREAD
ALL KINDS OF PASTRY
508 South Washington Avenue
SCRANTON, PA.

УКРАЇНСЬКИЙ ФОРЄР

ВАСИЛЬ ЮСЬКІВ

WILLIAM JASKAW

4643 Walnut Street GRAnite 5490 Philadelphia, Pa.

Робить на замовлення нові футра зі шкір найліпшої якости
також жакети і скарфи :: Переробляє і направляє уживані
Кожна робота гарантована Привозить і відвозить
Приймає футра на літо в зимний переховок (колд-стореджі)

ІВАН КОВАЛЬЧИК

УКРАЇНСЬКИЙ ПОХОРОННИК

Українці з Джерзі Сити і околиці, у нещасливім випадку
удавайтеся до него. Винаймає автомобілі на всякі оказії

JOHN KOWALCHYK

Funeral Director & Embalmer

79 Sussex Street Phone, Bergen 4-5131 Jersey City, N. J.

MICHAEL TURANSKY

MANUFACTURING FURRIER

350 SEVENTH AVENUE NEW YORK, N. Y.

LAckawanna 4-0973

LUCKY OPEN KITCHEN

Open Daily and Nightly

33 THIRD AVENUE (at 9th St.) NEW YORK, N. Y.

УКРАЇНСЬКА МОДЕРНА КАФЕТЕРІЯ

Все свіжі й смачні страви. Отворено цілими днями й ночами

"FURS FOR ALL LARGE OR SMALL"

PEnnsylvania 6-9051 Established 1905

WOLOSCHUK & SON

MANUFACTURING FURRIERS

Open Daily to 7 p. m. Thursday till 9 p. m. Sunday 9-2

343 SEVENTH AVENUE Near 29th Street NEW YORK, N. Y.

COMPLIMENTS FROM

MR. & MRS. NICHOLAS HLADUN

166 AVENUE B NEW YORK CITY

Tel. ORchard 4-1398 Fresh Cut Flowers Daily

MICHAEL KLOSE

FLORIST

Artistic Floral Designs - Bridal Bouquets a Specialty

42 AVENUE B Bet. 3rd and 4th Sts. NEW YORK, N. Y.

Tel. GRamercy 7-7661

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker

DAY and NIGHT SERVICE

437 East 5th Street

NEW YORK, N. Y.

Art - Service Courtesy - Value

HOLLYWOOD FLORISTS

FLOWERS FOR ANY OCCASION

GRamercy 5-7844

127 Seventh Street

Bet. Ave. A and 1st Ave.

NEW YORK, N. Y.

Telephone, ORchard 4-9630

AMERICAN RESTAURANT

HOME COOKING

Bar and Grill

HUZAR & ROMANYSHYN, Proprietors

334 East 6th Street

NEW YORK, N. Y.

STEPHEN J. JAREMA

COUNSELLOR AT LAW

WHitehall 3-0924

32 Broadway

NEW YORK, N. Y.

COMPLIMENTS OF

JULIA JAREMA

129 East 7th Street

NEW YORK, N. Y.

WASYL WINNIZKI

Grocery & Delicatessen

326 East 8th Street

NEW YORK, N. Y.

Tel. ORchard 4-9552

NIKOLAS' CAFETERIA & B

N. KRAWCHUK, Prop.

29 Cooper Square

(Third Ave. Bet. 5th and 6th S

NEW YORK, N. Y.

Liquor, Wine & Beer Se

Telephone, ORchard 4-2432—4-245

J. MELCHER, INC.

Manufacturers of

ALL KINDS OF SMOKED and

BOLOGNAS COUNTRY SA

OF SUPERIOR QUALIT

SUGAR-CURED BOILED H

16 First Avenue

NEW YORK, N. Y

ДМ. ЗАХАРЧУК

Артист-Маляр

МАЛЮЮ: Церкви - Образи

Сценерії - Портрети

ВИРОБЛЯЮ: Хоругви - Прапори - Плащаниці - Іконостаси - Балдахіми - Тетраподи

Пишіть по ширші інформації

664 East 20th Street

NORTHAMPTON, PA.

Phone 2810

Please notice our new address

SURMA

BOOK & MUSIC CO.

11 E. 7th Street New York, N. Y.

(Near 3rd Ave.)

Катальог на бажання :: Найбільший збір укр. нотів і рекордів

ДРУКАРНЯ "АМЕРИКИ"

ВИКОНУЄ

ВСІ ДРУКАРСЬКІ ПРАЦІ

СТАРАННО, А ДЕШЕВО

"AMERICA"

817 N. Franklin Street

PHILADELPHIA, 23, PA.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ

ПОГРЕБНИК

НА ФИЛАДЕЛФІЮ Й ОКОЛИЦЮ

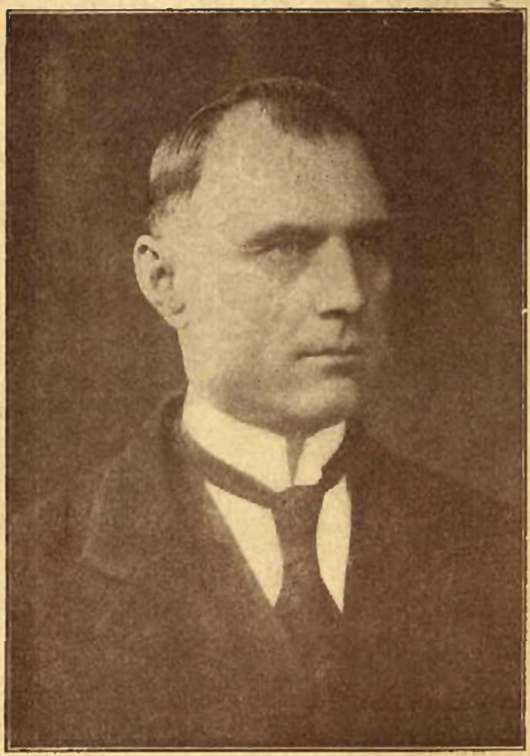

Михайло Насевич

N. E. COR. FRANKLIN & BROWN STREETS

PHILADELPHIA, PA.

Telephone. MARket 1320

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

digitized by ukrbiblioteka.org